

www.slovovchitelyu.org

3/2018

Слово ВЧИТЕЛЮ

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

НУ ЩО Б, ЗДАВАЛОСЯ, СЛОВА...

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковский
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Коректор	Галина Венгліньська
Дизайн і верстка	Наталія Качановська
Менеджер з розповсюдження	Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск	Надія Доля

Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блошук, Адриан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Микола Плаксіні, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Андрій Смирнов, Любомир Турчак, Галина Шевченко.

Засновник і видавець —
Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»

Адреса: вул. С. Крушельницької, 71,
м. Рівне, 33023, Україна.
Телефон/факс: (0362) 63-79-76
e-mail: slovo@hopetopeople.org

Видається за сприяння:

- Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»;
- Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ
№ 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26007054714168, ПАТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».

За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями.
Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад:
Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24.
Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці Василя Петрука

Надруковано: ПП «Естеро»,
вул. Данила Галицького, 25А, м. Рівне, 33000, Україна
тел. 068 22 62 444
Наклад 2500 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

Шановні читачі, дорогі друзі!

Мир вам!

Наскрізна тема цього випуску часопису — «Християнство і політика» (попередні два — пригадуйте? — «Християнство і наука» та «Християнство і суспільство»), але на обкладинку винесено відомий поетичний рядок Тараса Шевченка «Ну що б, здавалося, слова...» І це не випадково, тому що головна зброя політиків, діяльність яких полягає в управлінні суспільством, — це слова. Від того, наскільки вони правдиві, зважені, відповідальні, залежить багато чого в житті кожного із нас. Водночас громадянська позиція кожного члена суспільства та спосіб її вираження (знову ж таки, часто за допомогою слів), безпосередньо впливає на дії влади. Хочемо цього, чи ні, але ми всі причетні до політики.

На жаль, для багатьох людей сучасна політика — це порожні передвиборчі обіцянки, популістські заяви, сфабриковані сенсації тощо. Слово «фейк» із розряду неологізмів переходить у часто вживаний термін. І багатьма це сприймається як належне. Але так не має бути!

Країна з тисячолітньою християнською історією повинна знати Божі повеління стосовно суспільного устрою та державного управління і дотримуватися їх.

Автори матеріалів цього випуску часопису нагадають нам про Божі вимоги до політиків і шляхи подолання корупції, про виконання дев'ятої заповіді Закону Божого і вирішення конфліктних ситуацій, розкажуть про Національну молитву й індивідуальну совісність, про розвінчані міфи щодо будови Землі та започаткування нового християнського дитячого журналу.

Сподіваємося, цікавими будуть приклади життя християн — видатних політичних діячів минулого і розповіді про наших сучасників, які використовували і зараз активно використовують подаровані Богом таланти й можливості для того, щоб змінювати світ на краще. І це «краще» не завжди має матеріальний еквівалент, воно — у налагодженні особистих стосунків із Творцем, у звільненні від тягара гріха й непростення, у теплих родинних взаєминах і взаєморозумінні, у подоланні труднощів і радості вільної творчості, у впевненій надії, яка «не засоромить, бо любов Божа вилася в наші серця Святим Духом, даним нам» (Рим. 5:5). Ось така Божа політика!

З повагою — редакційна колегія

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4 Християнська етика — це вигідно для держави
Олена Ніньовська

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 7 Християнство і політика
Олег Блощук
- 10 Вимоги Бога до політиків
Юлія Шолом

ЗНАЙОМСТВО

- 12 Україна для Христа
Надія Доля
- 15 Маніфест Модесто

СТУДІЇ БІБЛІЇ

- 16 Дев'ята заповідь
Олександр Кислашко

НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО

- 18 Біблія та фундаментальні закони природи
Валерій Решетінський
- 19 Міф про пласку Землю
Джонатан Сарфаті

ПОДІЇ

- 22 XI Всеукраїнська олімпіада «Юні знавці Біблії — 2018»
Світлана Власова
- 24 VI Всеукраїнський турнір юних філософів та релігієзнавців
Юлія Сингаєвська
- 26 Християнська етика на Одещині
Тетяна Саннікова
- 27 Літня школа для методистів курсів духовно-морального спрямування
Лілія Мудрик
- 28 VII Молитовний сніданок національної єдності
Дар'я Новікова
- 29 Літня школа з академічної доброчесності
Руслана Ковальчук, Мирослава Хоміцька

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 30 Совість
Алла Кириченко
- 33 Для чого створена людина
Зінаїда Скворцова

- 34 Притча про таланти
- 35 Притча про вірного та невірного слугу
Тамара Патратій
- 36 Порятунок у ковчезі
Оксана Оксенюк
- 38 Християнська етика в Новій українській школі
Ганна Самолюк
- 39 Вода як найважливіший природний оксид. Кругообіг води в природі
- 40 Око як орган зору і оптична система
Світлана Компанійченко
- 42 Конфліктні ситуації
Ольга Прокопович

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 45 Як бути людьми істини у світі фальшивих новин
Ед Стетцер
- 46 Освітній потенціал сучасного радіоконтенту як різновиду інформальної освіти
Ольга Тицька

ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО

- 48 Книга, яка змінила США
Олег Блощук

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 50 Запитання, які варто ставити дітям

РОЗДУМИ ДУШІ

- 52 Казка про червонобоке яблучко
Анжела Чудовець
- 56 Читачі виростають на батьківських колінах
Світлана Филипчук

ВАРТО ПРОЧИТАТИ

- 58 Дитячий християнський журнал «Макс і Ка»
Ірина Сіданіч, Ірина Шилова

ХРИСТИЯНСЬКА ЕТИКА – ЦЕ ВИГІДНО ДЛЯ ДЕРЖАВИ

Пане Руслане, Ви багатогранна і дуже діяльна людина: тележурналіст, керівник асоціації «Новомедіа», політичний експерт, громадський активіст, письменник... зрештою, чоловік і тато. Що дає сил, наснаги та енергії для такої активності? Яким був Ваш шлях до «сьогоднішнього» Руслана Кухарчука?

— Не варто перебільшувати діяльність, активність, усе це в рамках поклонання, яке дає Господь. Ще в старших класах школи я вже знав, що буду займатися журналістикою і медійною діяльністю. Мені завжди подобалося писати, працювати з текстами, багато читати. Це по-перше. А також у молитві запитував Божої волі на те, що є моїм життєвим покликанням. Тому, власне, тут поєдналися, і мені здається, що це ідеальний варіант, природні здібності з надприродним одкровенням. Потім я пішов навчатися на журналістський факультет, згодом здобув другу освіту на режисерському факультеті. Плюс богословська освіта.

2003 року приїхав у Київ, почав працювати на телебаченні телевізійним журналістом, репортером, випусковим редактором, головним редактором, тобто пройшов усі основні сходинки інформаційно-телевізійної справи. 2004 року ми з друзями-однодумцями заснували асоціацію журналістів-християн «Новомедіа». Це якщо говорити про медійний напрям, бо є ще величезний напрямок «Всі разом», сімейний рух та багато іншого.

— Яку роль у Вашому житті відіграла Ваша родина, батьки?

— Я виріс у щасливій родині. У мене є батько, мати, брат, сестра. Батько — служитель церкви, мама — педагог, зараз директор освітнього центру, тому в мене було хороше виховання, як мені здається, хороші сімейні

традиції, тобто, сприятливий сімейний контекст. По життю мене супроводжує батьківська молитва. Пам'ятаю ще зі шкільних років, ми прокидалися не від будильника, а від того, що батько молився, він це робив завжди голосно й натхненно. Я дякую Богові за мою сім'ю, за батьків, які завжди були солідарними зі мною, хоча, звісно, і виправляли, коли я в якомусь юнацькому ентузіазмі міг поведстися немудро. І зараз, коли я вже доросла, самостійна людина і, в принципі, не зобов'язаний дослухатися до рекомендацій батьків, я з великою повагою, уважно ставлюся до їхніх порад, бо зазвичай вони є раціональними, корисними, правильними, і я ж не хочу бути ворогом самому собі.

— Що з Вашого сімейного набутку Ви прагнете передати своїм дітям?

— Насамперед, любов до Бога. Я бачив у своїх батьках щире християнство, вони не показові віруючі, вони завжди жили й живуть християнським життям. Я вже казав про батькову молитву, читання Біблії, піст. У нас щопонеділка був сімейний день. Ми збиралися всією сім'єю на спеціальну вечерю, разом читали Псалми й вивчали один уривок напам'ять. Ось така цікава сімейна традиція навколо вивчення текстів Святого Письма. Тому я хотів би, щоб мої діти також бачили в мені хорошого батька, який їх дуже любить, який про них піклується, який є для них взірцем у любові до Бога, до людей, у житті, у служінні, а ще — у професіоналізмі. Що я маю на увазі? Повернувся до прикладу мого батька. Народившись у віруючій сім'ї в маленькому селі на Рівненщині, він не мав змоги здобути належної освіти, але власними зусиллям, не маючи формальної вищої освіти, став широко обізнаною, начитаною,

*Руслан Кухарчук —
журналіст, медіа-менеджер,
громадський діяч*

дуже мудрою та інтелігентною людиною і прищеплював нам, дітям, те, що вважав цінним стосовно способу життя, звичок, мови, поведінки з людьми. І я хочу бути таким батьком для своїх дітей, який встановлює високі стандарти, які їм будуть корисні в майбутньому, передусім духовні, але також і життєві, побутові тощо.

— Яке місце у Вашому житті посідає християнська віра? Яким був Ваш шлях до Бога?

— Як уже було сказано, я народився в християнській сім'ї євангельсько-протестантської традиції, причому і по материнській, і по батьковій лінії — у четвертому поколінні (мої прадід і прабаба були віруючими ще в часи Другої світової війни). Коли мені було десять років, батько став пастором церкви «Алілуя» в місті Скадовську Херсонської обл. Приблизно через рік, 1993 року, на богослужінні в цій церкві, коли мій батько проповідував, я відчув у своєму серці поклик покаятися, що, погодьтеся, досить дивно для одинадцятирічного підлітка, вихованого в християнській сім'ї. Але я реально відчував себе неймовірно грішним перед Богом. Це було особливе переживання. Його не можна підробити. Тому я досі твердо переконаний, що це Боже Провидіння, доторк Духа Святого, і Він

може торкатися сердець і дорослих, і дітей, і підлітків, незалежно від того, у якій сім'ї вони виросли. І я вдячний Богові, що Він мене торкнувся, тут немає жодних моїх заслуг, це Його милість. Через три роки я цілком усвідомлено прийняв водне хрещення. Трохи згодом, коли я вже закінчував школу, у мене був період внутрішнього переосмислення віри. Це була внутрішня дискусія не про те, бути віруючим чи ні, а про те, наскільки серйозно й глибоко це має бути, тобто: просто бути хорошою людиною, не грішити й жити щасливо чи присвятити себе служінню Богові. Цей дуже серйозний внутрішній процес завершився рішенням повністю віддати себе на служіння Богові: у своїй професії, у своїй сім'ї — у всьому.

— Як Ви вважаєте, чи треба пропагувати християнські принципи життя в сьогодинішньому толерантному суспільстві, де нас закликають поважати думку та спосіб життя іншого?

— Я просто не уявляю, як можна бути християнином і жити так, щоб це було непомітно. Мені здається, що для справжнього, народженого згори християнина є природним станом не лише практикувати свою віру вдома, у сім'ї або наодинці, але й говорити про це. Для мене заклики християн до активності (хоча я й сам іноді це роблю) звучать дещо штучно. Це має бути природний відгук серця на Божу любов. Особисто я роблю це всюди, де буваю, де працюю, у різних колективах. Щоправда, не слід уподібнюватися фарисеям, які виставляли власну праведність і засуджували всіх інших, потрібно брати приклад з Ісуса Христа. Він гріх завжди називав гріхом, але також завжди давав надію на спасіння. Тобто, моя відповідь на ваше запитання така: так, треба популяризувати християнські принципи життя й робити це не зверхньо, а з любов'ю.

— Ми живемо в інформаційному суспільстві, де щодня різні типи ЗМІ пропонують нам певну картину світу й певний образ людини. Як не втратити себе в цьому потоці образів, як плекати в собі й бачити в навколишніх образ Божий?

— Це питання непросте. Ми живемо у світі марноти. Ось приклад. Людина зранку прокидається, їй треба нагодувати свою сім'ю, піти на роботу, сплатити комунальні послуги, поїхати до стоматолога, прогорнути стрічку новин... І так день за днем. І десь там раз на тиждень, у неділю, вона вибирається до церкви. Тобто

вся ця життєва суєта відволікає нас від споглядання Бога, від роздумів про Всевишнього, від Його Слова. Скажу так, тут без зусиль не обійтися. Система цього світу влаштована так, що вона постійно відтягує нас від вічного. Тому апостол Павло, вказуючи на відповідальність молодого служителя Тимофія, радить йому: «Уважай на самого себе та на науку, тримайся цього. Бо чинячи так, ти спасеш і самого себе, і тих, хто тебе слухає!» (1 Тим. 4:16). В іншому уривку апостол Павло пише: «...нагадую тобі, щоб ти розгрівав Божого дара, який у тобі...» (2 Тим. 1:6). Знову ж таки, ідеться про те, що Бог дав дар, а вже твоя відповідальність постійними зусиллями, дисципліною, роздумуючи про це Боже покликання, «підігрівати», тобто розвивати його. Тому — зусилля кожного дня молитися, кожного дня читати Біблію, раз на тиждень постувати, наприклад, або скільки здоров'я дозволяє, бути на богослужінні в церкві, спілкуватися з братами і сестрами. Саме тому Святе Письмо пропонує достатньо конкретні механізми, які допомагають нам у цій марноті марнот залишатися на зв'язку з вічним. Саме це допомагає нам зберігати образ Божий у собі: «...дивимися всі на славу Господню, і змінємося в той же образ від слави на славу...» (2 Кор. 3:18). Не можна мати образ Божий, не перебуваючи в спілкуванні з Богом.

— Знаємо Вас як засновника всеукраїнського руху «Всі разом — за сім'ю». Як саме сімейні цінності Ви відстоюєте?

— Сім'я — це чоловік і жінка, які створюють священний шлюб, зареєстрований у державі, благословенний Богом під час церковного вінчання, які народжують, якщо здоров'я дозволяє,

і виховують дітей. Це сімейна модель, яку ми відстоюємо.

У наш час слова «сімейні цінності» звучать якось нуднувато. Часто на вінчаннях священнослужителі наголошують, що сім'я — це відповідальність, це важка праця на все життя. І це так. Але разом із тим, сім'я — це велике Боже благословення, це задоволення і радість. Коли Адам зустрів Єву, йому це дуже сподобалося! Сімейне життя — це щастя, яке дарує нам Господь. Тому коли ми займаємося популяризацією сімейних цінностей, ми проводимо фестивалі, а не «траурні» заходи лекційного типу. Наші сімейні заходи — це завжди яскраве видовище, це свято.

Сім'я — це найкраще середовище, у якому може народитися, вирости й жити людина. Тому коли зараз повсюдно закликають до боротьби з насильством у сім'ї, на мою думку, це від лукавого. Не тому що в сім'ях немає проблем. Вони є, і їх потрібно вирішувати. Це недопустимо, щоб чоловік піднімав руку на дружину і т. п. Але, роздмухуючи це словосполучення «насильство в сім'ї», ми вже, здається, перестаралися. І сьогодні в людей навіть на вулиці запитати: «З чим у вас асоціюється сім'я?» або «Де в нас найбільше насильства?» — вам усі скажуть, що в сім'ї. Бо всі ЗМІ говорять про боротьбу з насильством у сім'ї. Ніби в нас немає насильства в школах, на вулицях, у в'язницях. Здається, що все світове насильство сконцентроване в сім'ях. Це абсолютно пропагандистська ідея, яка має на меті дискредитувати сім'ю взагалі. Мовляв, у сім'ї насильство, проблеми, труднощі, отже, сім'я — це не так вже й добре. Якщо в сім'ї виникають проблеми, їх потрібно вирішувати, але транслювати поодинокі проблеми на інституцію

Руслан і Анна Кухарчук із сином Веніаміном і донечкою Олівією

сім'ї — це диявольська робота, не побоюєш цього слова.

Сім'ю створив Бог, а не держава, і навіть не церква, тому сім'я — це Боже творіння. Господь визначив єдино можливий її формат, і ніхто не має права його змінювати. Нам зараз потрібно докласти багато зусиль для збереження сім'ї та сімейних цінностей: мінімізувати практику розлучень, народжувати дітей, любити й піклуватися одне про одного. Якщо люди житимуть так, як написано у Святому Письмі, усе буде добре. Просто люди думають, що вони розумніші, ніж Господь, ніж Євангеліє, і з цього починаються всі проблеми.

Але навіть якщо не брати до уваги релігійні аргументи, варто повторити, що сім'я — це найкраще середовище для життя людини. Що більше хороших сімей, то менш криміногенна ситуація в країні, менше в'язниць, ВІЛ-диспансерів, вирішуються навіть соціальні проблеми. Благословенні, щасливі сім'ї — це вигідно для держави, це раціонально. Будь-яка держава, яка хоче мати успішне майбутнє, та й узагалі, майбутнє, повинна підтримувати сім'ї.

— Чимало вчителів говорять, що сучасні школярі цілком інакші, кожен має свій авторитет та свої цінності, або не має жодних, до них складно достукатись... Чи могли би Ви поділитися Вашою думкою щодо того, які цінності насамперед доносити школярам та як підібрати ключик до їхніх сердець?

— Думаю, що краще на це запитання відповіла б моя мама, або моя сестра, які працюють у школі. Але ось що я помітив нещодавно, читаючи лекцію старшокласникам (7–9 класи): мене здивувало, наскільки ці діти вже дорослі, очевидно, набагато доросліші від нас у їхньому віці. Мабуть, у цьому значну роль відіграли саме ЗМІ, соціальні мережі, безлімітний доступ до інтернету. І я почав хвилюватися, як виховуватиму своїх дітей, коли вони досягнуть підліткового віку (зараз вони ще зовсім маленькі: синові майже 3 роки, донечці — півтора). Ми вже молимося з дружиною про це й просимо Божої мудрості, щоб правильно виховувати своїх діток. Просимо Божої мудрості для педагогів, для директорів шкіл, щоб у школах була атмосфера християнських цінностей.

Християнські цінності — це не абстрактні речі, а дуже конкретні: любов до ближнього, взаємоповага, молитва, розуміння того, що людину створив Бог і вона носить образ Божий, і, звісно, викладання предметів духовно-морального спрямування. Вони важливі.

Зустріч зі студентами НаУ «Острозька академія»

Їх не потрібно робити конфесійними, але потрібно викладати Святе Письмо: вчення Ісуса Христа, Заповіді блаженства, Нагірну проповідь. Я дуже шаную педагогів, які реально присвятили своє життя, щоб допомогти дітям, зберегти їх від розпусти, алкоголю, наркотиків. Зараз, можливо, ці діти не розуміють важливості таких уроків, більше цікавляться інформатикою чи іноземними мовами, але через десяток років вони скажуть: чому ви не застерегли нас?

На мою думку, медіа і освіта — це дві ключові сфери, які формують світогляд народу, нації, держави, суспільства, тому на педагогів і на журналістів, які працюють безпосередньо з серцями, душами, розумом людей, покладено головну відповідальність за формування християнського світогляду нашого сьогодення, але головне — нашого майбутнього.

— Але ж у нас держава і школа відокремлені від Церкви. У якому обсязі можна робити те, про що Ви говорите?

— Україна — християнська держава, і нам треба наполягати на тому, що християнська етика повинна мати привілейоване становище в школі, тому що це складова ідентичності культури. Тому мене завжди дивують директори або чиновники Міністерства освіти, які християнську етику вважають пропагандою християнської віри. Це культурно-соціальне явище. Ми в християнській країні. У нас понад 90 % громадян вважають себе християнами, тому дивно, що ми маємо ставити на

один рівень у школах християнство, іслам, буддизм, індуїзм або язичництво. Це нонсенс навіть із погляду соціології. Якщо більшість із нас християни, то й предмет християнської етики має мати місце в школі. І не треба цього соромитися. Зараз навіть у деяких європейських школах повертаються до християнських атрибутів у школах, бо зіткнулися з тим, що емігранти починають атакувати місцеву християнську спадщину. Звісно, не треба зі школи робити церкву, але християнська атмосфера має там панувати, бо це корисно для школи, це корисно для батьків, для педагогів, для директора. Це — менше бійок, менше наркотиків, тютюнопаління за роком, менше сварок.

Навіть якщо абстрагуватися від того, що я християнин, а просто керуватися здоровим глуздом, то я не можу знайти аргументів проти запровадження християнської етики.

Що більше буде педагогів-християн, то краще. Водночас дуже важливо, щоб педагог був професіоналом, щоб журналіст у редакції був професіоналом. Тому закликаю християнську молодь навчатися, а відтак транслювати свої цінності в середовищі своєї суспільної діяльності.

*Розмовляла
Олена
Нінювська*

ХРИСТИЯНСТВО І ПОЛІТИКА

Християни і політика... У всіх, хто чує це словосполучення, виникає безліч запитань. І в тих, хто вірить у Бога, і в тих, хто заперечує Його існування. Виникають не лише запитання, а й вагомі аргументи, чому таке словосполучення містить у собі суперечності. Адже сучасна політика – це радше не наука, мистецтво чи служіння народові певної держави, а теорія ситуативної етики, коли якісь правила, домовленості чи здоровий глузд приносять у жертву раціональності, вимогам часу чи досягненню певної мети. А якщо згадати, що сучасний період історії людства носить назву «постмодерну», де саме розуміння й поняття «істини» сприймають як щось надзвичайно ситуативне й суб'єктивне, то політика стає, скоріше, грою тих, хто має певну владу, а не здоровою й обґрунтованою необхідністю цивілізованого життя кожної держави.

Окрім того, наше християнство в царині стосунків із політикою має достатньо важкий спадок. У період войовничого атеїзму політична діяльність була сконцентрована в руках відкритих безбожників, які робили все, аби християнські цінності й будь-які згадки про віру в Бога були витерті з життя людей. А в період бурхливих 90-х, коли йшла перебудова соціуму, політикою займалися люди, які не просто не цуралися бруду, а свідомо робили непристойні дії, щоби набутися багатства й влади. Пам'ятаючи це, багато християн почали вірити, що політика — це не та річ, де Бог може використовувати Своїх дітей.

Але від реальності нікуди не дітись: політика — частина нашого життя. І нам необхідно розуміти те, як жити в такій реальності. Отож, ми порозважаємо про християнство і політику. Та, як завжди, для подальшої розмови нам потрібно визначитись із термінами. Тобто, коли ми кажемо «політика» нам потрібно чітко розуміти, що це за поняття, а не оперувати тим, що ми про це явище думаємо. Отож, що каже про політику найдоступніше джерело інформації сучасності, відкрита електронна енциклопедія «Вікіпедія»: Політика (від грец. *πολιτική* — діяльність самоуправління в полісі (місто, держава), а подалі — «мистецтво управління» державою й суспільством) — діяльність з управління та керівництва суспільством на основі публічної влади¹.

Німецький соціолог Макс Вебер стверджував, що політика «означає прагнення до участі у владі або надання впливу на розподіл влади, чи то між державами, чи то всередині держави, між групами людей, яких воно в себе укладає...»²

Тобто це — певний вид діяльності, який пов'язаний із керуванням твоїм селом, містом, державою. У древній Греції, звідки походить це слово, до участі в житті держави залучали всіх вільних громадян, увесь «демос». Власне звідти й походить термін «демократія» — тобто влада народу. Звісно, ми не ідеалізуємо ні тодішні часи і влади, ані теперішні. Просто хочеться нагадати, що політика — це не окремий, елітний вид діяльності, а свідомо позиція кожного громадянина своєї держави. Це моя участь у житті тієї місцевості, де Бог дав мені жити. І навіть повне заперечення своєї участі в політичному чи соціальному житті громади — це теж політика, адже це теж свідомо позиція. Отож, немає людей, які б не займалися політикою. Так чи інак, ми всі причетні до неї.

Християни вірять у те, що Бог створив усі речі на землі³. Усете, що на сьогодні є гріховним, бридким і неприйнятним — це

спотворені дияволом речі та явища, які Бог під час створення світу покликав до існування. Адже диявол — не Бог, він — творіння, і не може творити щось нове. Він може брехнею спотворювати досконале Боже творіння.

Це надзвичайно важливо пам'ятати. Адже Бог через Своїх дітей хоче розповсюдити Своє Світло й Істину в усі куточки людської діяльності й відкрити чудові неперехідні закони Божого устрою в усіх сферах людського життя. Бог створив людину й закони її соціального життя. Він сформував ті правила й рамки, які мають приносити гармонію і Його порядок у соціум. Проте через гріх, який увійшов у життя людей, ми маємо сьогодні спотворені стосунки між людьми, народами, державами. Відразу ж після гріхопадіння стосунки між Адамом і Євою набули напруження і тенденції перекладання вини на когось іншого⁴. Тобто порушився Божий принцип, який давав мир і досконалість людським стосункам.

Прихід Ісуса Христа, Божого Сина, на землю ствердив Боже бажання спасти Своє творіння й надати йому можливість знову відображати досконалі Божі принципи. І саме до цього покликані всі християни — відображати Бога і Його закони на кожному місці, де б їх Господь не поставив⁵. Тому Бог благословляє якимось даром кожну людину, щоби вона несла Його світло й порядок у ту сферу діяльності, де вона перебуває. І політика не є винятком. Адже може і має відображати Його принципи відносин людини і соціуму, людини і держави, людей між собою.

В історії людства ми маємо яскраві приклади того, як Бог використовував вірних Йому людей у сфері політики, які хотіли відкрити Його бездоганні закони на найвищих рівнях влади в своїй країні. Таких вірних Божих обранців в історії людства є багато. Але ми сьогодні згадаємо лише деяких, які своїм життям і діяльністю відстоювали Божі закони й вплинули на хід історії людства.

¹ Відкрита електронна енциклопедія «Вікіпедія», сторінка «Політика».

² Вебер М. Вибрані твори. — М., 1990.

³ Дії 17:24-26

⁴ Бут. 3:11-13.

⁵ 1 Петр. 2:9.

Англія

Олівер Кромвель (1599–1658) — лорд-протектор Англії, політичний діяч і талановитий полководець. Відданий пуританин, який у всіх сферах життя і діяльності чітко дотримувався Божого Слова. Саме він став національним героєм під час Громадянської війни 1642–1646 рр. Маючи необмежену владу в тогочасній Англії, свідомо відмовився від королівського престолу, будучи переконаним прихильником парламентаризму. Саме йому завдячують утвердженням ідей Реформації на Британських островах⁶.

Провадячи достатньо жорстку, проте цілеспрямовану політику, домогся щоби тогочасна Європа почала шанувати Англію. У простих людей він користувався надзвичайним авторитетом, адже для них він був героєм із народу, послідовним, морально чесним, принциповим і непідкупним.

Вільям Вілберфорс (1759–1833) — відомий англійський політичний діяч, член парламенту Британії, свідомий християнин, який усю свою політичну діяльність присвятив забороні рабства і работоргівлі в тогочасному світі.

Розуміючи ганебність самої практики торгівлі людьми, маючи чітке розуміння своєї місії від Бога, від часу своєї знаменитої промови 1789 року в Палаті громад і до кінця свого життя він послідовно боровся за відміну рабства й работоргівлі в тогочасній Англії. І його наполегливість була благословенна Богом:

- 1807 року работоргівлю було заборонено Парламентом Британії;
- 1833 року було заборонено рабство в усіх країнах Британської імперії.

Сам Вілберфорс не дожив до цієї миті. Він помер через 3 дні після парламентських слухань, не доживши місяць до втілення своєї мрії. Проте відходив у вічність із чітким переконанням, що все життя робив угоду Богові справу і його праця марною не буде.

Зрештою, Вільям Вілберфорс вплинув не лише на британську політику, а й опосередковано на ситуацію в Сполучених Штатах Америки, де рабство було відмінено в ході Громадянської війни 1861–1865 рр.

Нідерланди

Абрахам Кайпер (1837–1920) — нідерландський політик, журналіст, релігійний діяч, який в 1901–1905 рр. був прем'єр-міністром своєї країни. Народившись у сім'ї служителя реформаторської церкви, він крізь усе життя, де б його не ставив Бог, проголошував Його принципи й чесноти. Чи в реформуванні Нідерландської церкви, чи в заснуванні Амстердамського вільного університету — першого протестантського університету країни, чи в редакторській роботі або написанні теологічних книг, чи під час перебування на найвищому політичному посту своєї країни — усе було просякане вірою в Бога і бажанням проголосити Його чесноти.

⁶ Саме в той час було прийняте відоме «Вестмінстерське сповідання віри» 1648 р.

Як сказав сам Кайпер: «Одне бажання завжди було рушійною силою мого життя, один високий мотив запалював мою душу і розум: незважаючи на всі протистояння світу, святий Божий провід буде встановлено знову в родині, школі й державі, для блага народу; щоб у свідомість нації увійшло розуміння проводу Господа, про який свідчать Біблія і творіння, щоб народ знову почав шанувати Бога».⁷

Швеція

Граф Магнус Габріель Делагарді (1622–1686) — шведський державний і військовий діяч, скарбник лорда Хая, канцлер і суддя Шведського королівства, генерал-губернатор Лівонії. Будучи свідомим християнином, маючи знатне походження, протестантську освіту й обіймаючи високі державні посади, він хотів провадити зважену християнську політику при всіх вінценосних особах, за яких йому довелося вести політичну діяльність.

Був одним із тих, хто представляв Швецію під час підписання унії із Великим Князівством Литовським у особі Януша Радзівіла, нагородивши того головною шведською нагородою — орденом Ісуса.

Проте прославився він, першочергово, як меценат і захисник історичної спадщини своєї країни. Він подарував Кейданському собору дзвін, відновив церкву абатства Варнхем. За його сприяння, вперше в Європі почали піклуватись про архітектурний спадок шляхом консервації⁸, у низці міст Лівонії було збудовано церкви. А наприкінці життя він передав у дарунок Упсальському університету (де навчався в молодості) свою бібліотеку рукописів, у якому був Срібний рукопис — переклад Євангелія готською мовою, який зробив Вульффіла (IV–V ст.)

Велике Князівство Литовське

Януш Радзівіл (1579–1620) — визначний військовий і політичний діяч Великого Князівства Литовського, підчасний Литовський, староста Борисівський. Вихований у кальвіністичних традиціях, сприяв розвитку протестантизму на своїх земельних володіннях. Будучи спадкоємцем славного роду Радзівілів і маючи величезні можливості (на той момент він мав найбільші земельні володіння й статки у Литві), сприяв відкриттю церковних протестантських шкіл, друкуванню підручників і різноманітних книг, будівництву нових церков.

У своїй політичній діяльності опирався узурпації влади польським королем Сигізмундом III Вадою, очоливши рокош⁹ і змусивши короля відмовитись від своїх претензій. Окрім того, планомірно й послідовно відстоював права та свободи всіх некатоліків у Речі Посполитій.

Саме його управління вважають «золотим віком» державотворення й формування народу в Білорусі.

⁷ Промова з нагоди 25-річчя перебування на посту головного редактора газети «Стандарт»

⁸ Консервація в архітектурі — комплекс заходів, пов'язаних із збереженням будівель і руїн у їх первозданному вигляді, як пам'яток історії і культури.

⁹ Офіційне право шляхти підняти бунт проти короля в ім'я своїх прав і свобод.

США

Мартін Лютер Кінг (1929–1968) — відомий суспільний діяч, баптистський пастор, лідер визвольного руху за права темношкірих. І хоча сам Кінг ніколи не займався політичною діяльністю, проте його вплив на події в США неможливо переоцінити.

Будучи пастором церкви темношкірих, він приєднався до акції противу расовій дискримінації в штаті Алабама. Згодом, завдяки своїм проповідям, виступам на масових заходах, очолив рух за громадські права в суспільстві. Головною відмінністю акцій, які організовував Кінг, був їхній мирний характер. У своїй знаменитій промові «У мене є мрія», яка стала маніфестом цього руху, пастор опирався на Слово і волю Бога, який усіх створив рівними й надав однакові можливості для спасіння. Тому кожна людина має право на рівні можливості в тому соціумі, у якому її помістив Бог.

За свою непохитну позицію й відданість справі соціальної рівності Мартін Лютер Кінг 1964 року був удостоєний Нобелівської премії миру.

Життя його обірвалось 1968 року, коли в Мемфісі, штат Теннессі, він був смертельно поранений кулею снайпера. Проте американське суспільство оцінило роль і вплив цього скромного пастора церкви. 2004 року він посмертно був нагороджений Золотою медаллю Конгресу.

Пітер Маршалл (1902–1949) — пресвітеріанський священник, якого 1947 року обрали капеланом Сенату Сполучених Штатів Америки. Вплив цієї людини вийшов далеко за межі його формального служіння. Адже він мав можливість нагадувати політикам про те, що Бог має владу й силу над усіма процесами і, зокрема, може проявляти себе і в царині політики. Дехто казав, що Маршалл став совістю Сенату, направляючи всіх до Бога і не зважаючи на конфесійні приналежності.

Утім його служіння виявилось коротким: після двох років виснажливої праці, 1949 року зупинилося його серце.

Україна

Митрополит Андрей Шептицький (1865–1944) — видатний культурний і релігійний діяч сучасної України. Нащадок славного графського українсько-польського роду Шептицьких, він отримав чудову освіту, багато подорожував Європою, 1888 року прийняв постриг у чернецтво з ім'ям Андрей і вступив до ордену святого Василія¹⁰.

Відтоді починається його служіння на благо народу України. Ставши 1899 року єпископом Станіславським, а згодом — Митрополитом Галицьким, архієпископом Львівським і єпископом Кам'янець-Подільським (1900), розвиває бурхливу церковну діяльність: відкриває нові школи і церкви, сприяє розбудові Російської греко-католицької церкви, організувавши в Петербурзі Синод Російської

католицької церкви, відвідує багато парафій і проводить просвітницьку роботу у важкодоступних місцях Галичини.

Митрополит Андрей Шептицький був членом Палати панів австрійського парламенту і депутатом Галицького сейму, де захищав та відстоював права українців Австро-Угорщини. Після Жовтневої революції у 1918 році Шептицький виступив із промовою, у якій захистив права кожної нації в імперії. Під час Другої світової війни Андрей Шептицький очолив Українську Національну Раду. Він негативно ставився до німецького окупаційного режиму та виступав за створення уряду Української держави.

Шептицький пережив дві Світові війни, міжвоєнний період, ув'язнення російською владою, та не полишав свій народ і допомагав йому підійматися на ноги після чергового падіння. Андрей Шептицький заснував Львівську греко-католицьку богословську академію, Богословське наукове товариство, український католицький інститут. 1905 року засновує Український національний музей, відстоює ідею Українського університету у Львові. Шептицький підтримував діяльність приватних шкіл, товариства «Просвіта», «Рідна школа», об'єднання «Луг», «Пласт» тощо.

Він відкривав садочки і школи, допомагав молодим художникам, у соборі Св. Юра організував Народну школу ім. Грінченка для бідних дітей, повідавав усі свої землі для створення там шкіл, заснував Народну лікарню, де могли безоплатно лікуватися бідні. До кінця свого життя Митрополит допомагав кожній людині, що просила його допомоги, як духовно, так і матеріально. Під час Другої світової війни владика відновив роботу Українського Червоного хреста — для допомоги пораненим, хворим та полоненим.

Митрополита Андрея Шептицького не раз висували на звання «Праведника народів світу» — за його заслуги перед єврейським народом у часи нацистської окупації. Він був чи не єдиним українцем, що не боявся відкрито засуджувати Голокост, особисто врятував 150 євреїв, переважно дітей, звернувшись з листом до папи Римського й особисто до Гімлера, протестуючи проти знищення єврейського народу.

Усі ці історії слугують прикладом того, як людина може нести Боже світло навіть там, де інші не бачать ніякої можливості. І достукуватись до тих, хто, можливо, ніяким іншим способом не зміг би почути Добру Звістку від Бога. Усі вони хотіли втілити слова Біблії:

«Кожен із вас, залежно від того дару, що він отримав, має використати його для служіння ближньому як добрий розпорядник милості Господньої, виявленої вам у найрізноманітніших її виявах» (1 Петр. 4:10, сучасний переклад).

Хтось може сказати, що я ідеалізую. Адже і в цих людей були темні сторінки життя. Це так. Усі вони були лише людьми, зі своїми особливостями, проблемами й стереотипами. Кожен із них змушений був приймати непопулярні чи навіть вкрай непрості для розуміння рішення. Вони, як і ми сьогодні, робили помилки й не знали, якими наслідками обернеться їхнє керування в майбутньому. Проте вони палко хотіли втілити Божі закони в царину людського співжиття так, як вони це розуміли, так, як вони це читали в Слові, і так, як бачили в політичній ситуації того часу.

Бог використовує їхнє життя і діяльність як приклад для нас. Через ці постаті Господь нагадає нам, що людина, яка розуміє своє призначення й черпає насагу в Богові, може втілити Божі закони на будь-якому місці.

Олег Блоцук,
магістр теології,

викладач народних звичаїв, свят та обрядів,
пастор євангельської християнської церкви «Скеля» м. Рівного

¹⁰ Чин святого Василія Великого (лат. Ordo Sancti Basilii Magni), Отці Василіяни — один з основних чернечих орденів Української греко-католицької церкви.

Мільйони витрачених коштів, цілодобова робота фахівців з піару, щоденна невпинна увага громадськості, номер один за частотою обговорюваності в медіа... Так, ідеться про вибори. І не дивно: питання, хто стане відповідальним за долю держави, не може залишити байдужим жодного свідомого, та й не дуже свідомого громадянина.

Приклад обрання керівника держави, близький до сучасної демократичної процедури, можна побачити в Біблії. Ізраїльський народ, хоча й був керований Богом і його пророками, не став винятком і захотів собі царя. І головна причина цього була в тому, що діти пророків не зуміли зберегти праведність в очах Бога й народу (зокрема, сини Самуїла, які зловживали владою й були запламовані хабарництвом).

На що передусім ми звертаємо увагу, обираючи президента? Звісно, спершу на зовнішні атрибути. Однак Біблія відкриває, що в Бога зовсім інші пріоритети під час вибору очільника для Свого народу. Наприклад, історія царя Давида, наймолодшого сина свого батька, звичайного пастуха, який, на перший погляд, аж ніяк не достойний стати царем Ізраїлю. «Та Господь сказав Самуїлові: *«Не дивись на обличчя його та на високість зросту його, бо Я відкинув його Собі! Бо Бог бачить не те, що бачить людина: чоловік бо дивиться на лице, а Господь дивиться на серце»* (1 Сам. 16:7).

Що є важливим під час вибору лідера держави? Щонайменше два уривки Писання дають чітке розуміння критеріїв, якими керується Бог, оцінюючи державних діячів і в цілому політичну владу:

«А ти вибереш зо всього народу мужів здібних, богобоязливих, мужів справедливих, що ненавидять зиск, і настановиш їх над ними тисяцькими, сотниками, п'ятидесятниками та десятниками» (Вих. 18:21).

«Коли ти ввійдеш до того Краю, що Господь, Бог твій, дає тобі, і посядеш його, і осядеш у ньому, та й скажеш: Нехай я поставлю над собою царя, як усі народи, що в моїх околицях, — то, ставлячи над собою царя, якого вибере Господь, Бог твій, конче з-посеред братів своїх поставиш над собою царя, не зможеш поставити над собою чоловіка чужинця, що він не брат твій. Тільки щоб він не примножував собі коней, і не вертав народу до Єгипту, щоб примножити коней, бо ж Господь сказав вам: Не вертайтесь вже більше тією дорогою. І хай не примножить він собі жінок, щоб не відступило його серце, і срібла та золота хай він не примножить собі

ВИМОГИ БОГА

дуже. І станеться, як буде він сидіти на троні царства свого, то напише собі відписи цього Закону з книги, що перед лицем священників-левитів. І буде вона з ним, і буде він читати в ній усі дні свого життя, щоб учився боятися Господа, Бога свого, щоб додержувати всіх слів цього Закону та тих постанов, щоб виконувати їх, щоб не гордувало серце його своїми братами, і щоб не збочував він ні праворуч, ні ліворуч від цієї заповіді, щоб продовжив дні на своїм царстві він та сини його серед Ізраїля» (Повт. Зак. 17:14-20).

Узагальнюючи прочитане, можна вивести низку важливих критеріїв, якими потрібно послуговуватися під час оцінки політичного лідерства. Отже, умовно кажучи, Бог «голосує за» того, хто:

ПОКЛИКАНИЙ БУТИ ПОЛІТИКОМ

Коли Бог говорить про критерії, за якими має обиратися майбутній цар Ізраїлю, то говориться: «якого вибере Господь» (Повт. Зак. 17:15). Ми не можемо знати про богообраність того чи іншого діяча, але можемо проаналізувати цей критерій на основі його харизми (у перекладі «дар Божий»). Політична харизма — це лідерські, вольові якості й організаційні здібності. Якщо Бог обдаровує людину талантом, то тільки для виконання нею Своєї місії.

ВІРУЮЧИЙ

Надзвичайно важко відрізнити фальшиву, показну набожність від справжньої віри. Часто політики використовують релігійний образ для формування позитивного іміджу. Важко оцінити віру інших, адже вона криється в потаємних закутках душі. Але Ісус дав нам єдиний критерій оцінки істинності віри в Нього: «По їхніх плодах ви пізнаєте їх» (Мт. 7:16). Тобто віра видима, вона не може бути суто абстрактною й не мати під собою конкретних справ. Істинна віра передбачає практику, яка пронизує все життя й виявляється в християнському характері й добрих справах. Богобоязливості також важко виміряти статистично, але якщо політик декларує над собою верховенство Бога й не соромиться визнавати віру

БОГ ГОЛОСУЄ ЗА:

в Нього, то можна сміливо говорити про богобоязливість такої людини. Також Бог говорить про важливість знання Його Слова, яке є запорукою справедливого правління.

СПРАВЕДЛИВИЙ

У правителя має бути загострене почуття справедливості, адже Бог утворив інститут влади для боротьби з несправедливістю і беззаконням. Бог послав Своїх пророків у Ізраїль, коли в суспільстві панувала гостра несправедливість. І найбільшу відповідальність за такий стан Бог покладав на владу! Правитель повинен ненавидіти зиск і хабарі. Бог велику увагу приділяє небезпеці грошоловства, яке є найпоширенішою причиною морального розкладу еліти. Це призводить до хабарництва, соціального гніту й несправедливості, що, зрештою, загрожує національній безпеці! Встановлюється клептократичний режим, у якому основною цінністю є гроші — це самознищення й внутрішній занепад.

ПРОФЕСІОНАЛ

Тесть Мойсея, даючи йому поради в розбудові структури державного управління, говорить про критерії, за якими потрібно підбирати людей на управлінські посади. Першою вимогою є здібність, тобто природна здатність людини до виконання певного виду роботи. Практично оцінити здібність людини можна через аналіз її професійних успіхів. Але професіоналізм у тій чи іншій сфері не гарантує того, що така людина матиме успіх на державотворчому поприщі.

ДО ПОЛІТИКІВ

БОГ ЛЮСТРУЄ ТОГО, ХТО:

Зневажає власний народ і
не ототожнює себе з ним

Зраджує
національні
інтереси

Веде аморальний
спосіб життя

Бере хабарі і є творцем правової
та соціальної несправедливості

Не керується
в своїх діях
Божим Законом

Розминувся з
власним
покликанням

ПАТРІОТ

«Щоб не примножував собі ко-ней, і не вертав народу до Єгипту» (Повт. Зак. 17:16) — застереження не продавати національні інтереси й не повертатися під протекторат іноземної держави. Тобто незалежністю Бог заборонив геднювати! Тому в царя має бути висока національна свідомість і патріотизм. Для України цей критерій є надзвичайно важливий, тому що найбільшою бідою нашої історії є зрадництво на найвищому рівні! Також у Повт. Зак. 17:15 є критерій національної приналежності. У сучасних конституціях закріплена норма, яка вимагає від претендента на державну посаду бути громадянином і проживати безперервно певний час на території держави. Зокрема в Україні Конституція говорить, що Президентом України може бути громадянин, який протягом 10 років безперервно проживає на території України. Ця сама норма висувається Богом для кандидата на найвищу державну посаду. Чому це настільки важливо для Бога? Це забезпечує державу від зрадництва на найвищому рівні! Щоб правити країною, потрібно себе ототожнювати з нею, розуміти душу, менталітет і проблеми народу. Правитель повинен бути представником титульної національної більшості, але це не обов'язково включає етнічний принцип. Наприклад, в історії України є багато прикладів, як етнічні поляки, австрійці, росіяни були справжніми патріотами України.

МОРАЛЬНИЙ

Якщо людина не схильна до блуду, вона здатна контролювати себе, а це надзвичайно важливо для державного діяча. Добрий сім'янин має великі шанси стати успішним батьком народу.

Усі перераховані чесноти є важливими світоглядними складовими, тому, узагальнюючи, можна сказати, що особливу увагу ми повинні звертати саме на світогляд політика. Він повинен бути цілісним. Світогляд — це фундаментальні вірування людини щодо навколишнього світу.

А фундамент, як відомо, і визначає, наскільки міцною буде вся будівля. Так, усі ми відповідаємо по-різному на запитання про своє походження, релігію, створення та мету існування Всесвіту, природу людини та сенс її земного буття. Однак який наш світогляд — такі й цілі; які наші цілі — такі й учинки; які вчинки — таке й наше життя. А це не може не братися до уваги, коли йдеться про президента країни.

Які якості характеру говорять про нездатність потенційного кандидата бути ефективним лідером держави та стануть ахіллесовою п'ятою всієї держави в разі все ж його перемоги? Що не повинні підтримувати виборці, небайдужі до долі своєї країни? Зважаючи на проаналізовані вище критерії, можна зробити висновок, що Бог люструє того, хто:

- зневажає власний народ і не ототожнює себе з ним,
- не керується в своїх діях Божим Законом,
- розминувся з власним покликанням,
- бере хабарі й сприяє правовій та соціальній несправедливості,
- веде аморальний спосіб життя,
- зраджує національні інтереси.

Критерії, які висуває Бог до правителів, такі як: богобоязливість, професіоналізм, справедливість — важко піддати об'єктивному аналізу. Але цього й не потрібно робити, адже, коли ми йдемо на вибори, ми не обираємо кандидата на основі повної і достовірної інформації про нього.

По-перше, у нас немає повної й достовірної інформації; по-друге, у нас немає часу, щоб уважно ознайомитися з наявною інформацією про кандидата; по-третє, ми не можемо знати про мотиви, думки, внутрішній світ людини, яку обираємо. Тому на виборах ми керуємося уявленнями, які сформувалися на основі певної неповної інформації. Наш вибір є цілком суб'єктивним, але наша суб'єктивність повинна бути якомога об'єктивнішою. Ми повинні піддавати детальному аналізу людину, яку делегуємо на владну посаду, і до цього нас спонукає Біблія! Ми повинні звертати увагу на вчинки, оцінюючи публічну людину. Не можна не погодитися з думкою відомого американського державного діяча та філософа Самюела Адамса про те, що насправді всі особисті та публічні вади людини матимуть чітке віддзеркалення в реальності.

У Новому Завіті можна знайти подібні вимоги до влади. Апостол Павло наказує Тимофіїві: «А єпископ має бути бездоганний, муж однієї дружини, тверезий, невинний, чесний, гостинний до приходнів, здібний навчати, не п'яниця, не заводіяка, але тихий, несварливий, не сріблολубець, щоб добре рядив власним домом, що має дітей у слухняності з повною чесністю» (1 Тим. 3:2-4). Так, це необхідні якості для єпископів. Однак якщо єпископи керували сотнями-тисячами вірян, чи не є для президентів, що є лідерами мільйонів, ще важливішою наявність таких чеснот у своєму характері?

А як же щодо того, що ідеалів у реальному світі не існує? Якщо немає нічого бездоганного, то, можливо, даремно ставити такі високі вимоги до політичного лідерства? Утім і ця проблема має вирішення: тригілковий поділ влади з системою стримувань та противаг. Так, саме тому обраний нами президент завжди буде частково обмежений у своїх рішеннях та діях законодавчою та судовою гілками влади, і ми можемо бути певні того, що і він завжди залишатиметься відповідальним перед своїм народом та нестиме покарання, у разі потреби, за свої вчинки.

Однак ми, християни, повинні чітко усвідомлювати: на обранні лідера своєї держави наша відповідальність не закінчується. Кожен із нас повинен завжди бути готовим відповідати самостійно на виклики та проблеми сучасності в разі неспроможності чинної влади це робити.

Юлія Шолом,

<http://c4u.org.ua/vymogy-boga-do-politykiv/>

УКРАЇНА ДЛЯ ХРИСТА

«Кемпус Крусейд», ССХ, «Атлети в дії», «Молодь на роздоріжжі», «Домобудівничі», «Крос Роудс»... Протягом останніх двох десятиліть багатьом християнам в Україні доводилося чути ці назви на різних рівнях: хтось відвідував святкові заходи чи навчальні семінари, хтось бачив рекламу, читав літературу чи отримував матеріальну допомогу. Але не всім відомо, що всі вони певним чином пов'язані і є на-прямами й проектами служіння однієї християнської організації — «Україна для Христа».

Сьогодні ми хочемо познайомити вас з цією організацією, а допоможуть нам наші молоді друзі — сім'я Костянтина і Маргарити Беседюк.

— Насамперед, кілька слів про себе: звідки родом, де навчалися, як познайомилися, чим займаєтесь зараз.

Маргарита. Костянтин народився в місті Рівне. Навчався в медичному коледжі, закінчив Рівненський державний гуманітарний університет (спеціальність

«філолог»). Зараз він — приватний підприємець, який займається енергозбереженням.

Костя. Маргарита народилася в Києві, навчалася в Одеському національному університеті ім. Мечникова (спеціальність «міжнародні відносини»). Отримала грант на навчання в США в Мізуллі, штат Монтана, на 2010/2011 навч. рік та грант на навчання за магістерською програмою «міжнародні відносини» у Центрально-європейському університеті в Будапешті (Угорщина) 2013 року. Зараз є ключовим волонтером студентського християнського руху «Кемпус Крусейд» у м. Рівне.

Ми познайомились 2012 року в Хорватії під час виїзду регіональних представників благодійного фонду «Серце до серця», де на той час були волонтерами.

— Яке ваше життєве кредо? Якої мети хочете досягнути як сім'я?

Костя. Якогось конкретного кредо ніби й немає. Хіба що ось це: «Підніматися завжди, яким тяжким би не було падіння».

А от щодо мети... Хочеться, щоб люди, які нас оточують, з якими ми спілкуємося, завжди бачили в нас справжню сім'ю. Тому я би назвав це сімейною метою: довести, що тісні, дружні стосунки — це реально, що сім'я — це не купа проблем і нервів, а ідеальний для життя симбіоз чоловіка, жінки, дітей.

Маргарита. Особисто я завжди прагну до того, щоб ми з Костею прославляли Бога на будь-якому місці! Моє кредо можна було б озвучити так: «Усе, що дав тобі Господь, — використовуй для того, щоб Його Царство та Слово ширилось».

— Скільки часу Ви в шлюбі?

— У червні виповнилося 4 роки як ми одружені. Сину Дарію півтора року.

— З якими труднощами Ви зіштовхувалися як молода сім'я? Чи були якісь духовні переживання?

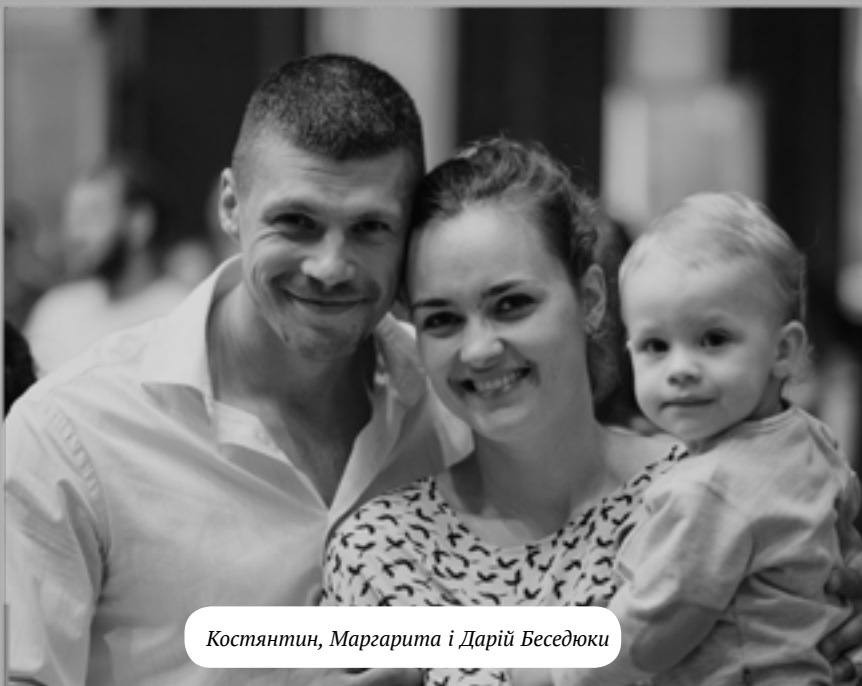
— Були певні непорозуміння, але коли Бог показав, що потрібно змінюватися кожному особисто, а не змінювати свою половинку — стосунки в шлюбі покращилися.

Група молодих людей, об'єднаних спільною метою — вивчення Святого Письма

Спілкування в студентському гуртожитку

Костянтин, Маргарита і Дарій Беседюки

Щороку проходить Всеукраїнська конференція для волонтерів Кемпусу

Служіння в літньому християнському дитячому таборі

— А що вас пов'язує з місією «Україна для Христа»?

Маргарита. Саме від співробітників цієї місії я вперше почула про Бога. Ще коли я була студенткою, якось потрапила на ток-шоу про стосунки між молодими людьми і там почула свідчення віруючих людей про життя з Богом. Мене це зацікавило, і я залишила відгук, що хотіла б більше дізнатися про Бога. А вдома почала читати Новий Завіт, і кожний вірш був для мене справжнім відкриттям. Досі я вважала себе

християнкою, але тепер зрозуміла, що грішна людина, що всі мої намагання бути хорошою — марні. Мені потрібний Бог, тільки Він може змінити моє життя.

Після того як покалась, я почала активно брати участь у служінні «Кемпус Крусейд» в Одесі. Завдяки цьому служінню я мала змогу дуже швидко та якісно зростати в Бозі, у служінні іншим. Моє духовне становлення відбувалося завдяки мудрим і досвідченим наставникам, які працюють у місії. Я навчилася благовістити Слово Боже

незнайомим людям, організовувати й проводити групи з вивчення Слова Божого, наставляти інших. Я завжди дякую Богові за те, що Він послав мені таких наставників.

— **Костянтин, як Ви оцінюєте волонтерське служіння дружини? Чи не надто багато часу вона йому приділяє? Чи є якісь плоди цієї праці? І взагалі, на Вашу думку, варто цим займатися?**

Костя. Однозначно, варто. У світі мільярди людей, усі вони різні й до кожного потрібен свій підхід.

Знаю, що це не випадковість, що так задумано Творцем. Прикладом цього є ми з Маргаритою: для мене проповідь Євангелії шляхом так званої «вуличної євангелізації» здається неприродною, і тому, якби до мене так була донесена Блага Звістка, то це, швидше за все, мене б насторожило, відштовхнуло, а от моя дружина, фактично, прийшла до Бога саме через таке служіння й такий вид благовістя.

Саме тому Бог посилає мені зустріч переважно таких людей, яким потрібен інший підхід, а Маргарита комфортно почуває себе в цьому служінні, і я бачу молодь, яка через це реально починає цікавитись серйозними питаннями і йде на контакт.

Маргарита. Так, до того ж у нас є ресурси, за допомогою яких можна дуже легко познайомитися та розповісти людині Євангелію¹.

А щодо служіння Кості, то свого часу нашій рівненській церкві «Дім Євангелія» подарували спортивне обладнання, і Кості прийшла думка зробити в підвальному приміщенні спортивний зал. Зараз там регулярно відбуваються групові тренування для дівчат, жінок та хлопців, де хто приходить тренуватися самостійно. Для нас, віруючих, це можливість побудувати стосунки з новими

людьми, запросити їх у церкву чи на домашню групу.

— Оскільки наш журнал читають переважно освітяни, скажіть, будь ласка, що «Україна для Христа» може запропонувати вчителям? І як вчителі можуть долучитися до цієї місії?

— Наша програма «Молодь на роздоріжжі» зареєстрована Міністерством освіти і науки України як факультатив для школярів, який є превентивною програмою в боротьбі зі СНІДом. Провідні спеціалісти світу визначають СНІД передусім як хворобу поведінки. Наша мета — попередити захворювання, а не боротися з наслідками чи мінімізувати їх.

Поведінка тісно пов'язана з характером, а тому в програмі лівова частка матеріалів присвячена формуванню

цілісного характеру. За основу пропонується взяти принципи християнської етики й моралі, перевірені часом і традиційні для нашої країни.

Ця програма є чудовим інструментом для широкого кола освітян: класних керівників, учителів основ здоров'я, біології, практичних психологів, соціальних робітників. Для навчання і співпраці ми запрошуємо їх через такі міністерські підрозділи як міські управління освіти та інститути післядипломної педагогічної освіти. Обсяг програми складає 32 аудиторні години, включає інтерактивні методи навчання та практикум у середовищі школярів різного віку.

Програма користується незмінним успіхом як серед учнів, так і серед учителів.

Якщо ви зацікавлені пройти навчання за цією програмою, зв'яжіться з нами², а також повідомте про своє бажання в управління освіти чи інститут післядипломної освіти вашого міста. Будемо раді поділитися з вами цим надзвичайним інструментом.

Матеріал підготувала
Надія Доля

Волонтери служіння «Кемпус Україна»

¹ Див. кольорову вкладку.

² Сергій Бутенко, голова правління громадської громади в Україні з програми «Молодь на роздоріжжі»; +38(050)3100347; sergey.butenko@ccci.org.ua; www.crossroads.org.ua.

«Україна для Христа» — християнська міжконфесійна організація, що діє на території нашої держави з 1991 року. На сьогодні організація нараховує близько 120 національних співробітників (місіонерів), які працюють у командах у різних кутках України. Основна діяльність місії зосереджена на благовісті — зв'язанні спасіння від гріхів через віру в Ісуса Христа, та учнівстві — утвердженні християн у біблійних цінностях.

«Україна для Христа» є підрозділом всесвітньо відомої місії Campus Crusade for Christ, яка займається благовістям та учнівством у більш ніж 190 країнах світу; нараховує нині 25 000 співробітників та 225 000 волонтерів. Організацію первісно засновано для студентів при Каліфорнійському університеті в Лос-Анджелесі Біллом Брайтом; проте нині організація не обмежується лише працею серед студентів, але має напрямки роботи з церквами, сім'ями, спортсменами, учителями та учнями загальноосвітніх шкіл.

Для реалізації цих завдань та для охоплення всіх верств населення при місії «Україна для Христа» діють три відділи: студентське служіння, сімейне служіння та служіння масової євангелізації.

«Україна для Христа» відкрита до співпраці з церквами для виконання Великого Доручення і готова ділитися ресурсами та взаємним досвідом.

Мета діяльності місії «Україна для Христа» — у силі Святого Духа звіщати Боже Слово всім завжди. Діяльність місії зосереджена на тому, щоб кожний житель України мав можливість почути Євангелію, відгукнутись на Божий поклик, ствердитись у вірі й особисто, усвідомлюючи повеління Спасителя, бути готовим до благовістя. Одним із методів масової євангелізації є демонстрація християнських фільмів («Ісус», «Магдалина» тощо).

Сімейні конференції організовуються для подружніх пар, які бажають дізнатися, як будувати життя в шлюбі на основі Біблії. Після конференцій люди приєднуються до новостворених груп «Домобудівничі».

Місія здійснює навчання лідерів: «Керівництво рухом благовістя та учнівства» (трирічний курс, що проходить на місцях раз на півроку), «Віра в дії» (дворічний курс основам благовістя та учнівства, що включає в себе заняття в групах і практичне втілення у служінні навичок особистого та масового благовістя).

МАНІФЕСТ МОДЕСТО

Біллі Грем — легендарна постать у християнському співтоваристві, один із найвпливовіших релігійних діячів минулого століття. Понад 60 років він був вірний своєму покликанню проповідувати Євангелію людям у всьому світі.

За приблизними підрахунками Біллі Грем передав послання Ісуса Христа майже 2 млрд людей — найбільшій кількості людей, ніж будь-коли в історії до нього. Це послужило тому, що мільйони людей увірували в Ісуса Христа.

Один із найбільш уживаних описів Грема — «людина (моральної) чистоти». Він зумів зберегти надійну репутацію людини Божої протягом десятиліть, тоді як багато інших громадських діячів і навіть священнослужителів були дискредитовані.

Основа цього, вочевидь, була покладена ще далекого 1949 року на світанку його служіння. Він і його співробітники ставали все більш відомими і затребуваними. Одного разу, зупинившись у готелі міста Модесто, що в Каліфорнії, Грем дав завдання своїй групі лідерів, щоб кожен склав список проблем, які можуть призвести до краху євангельського служіння. Кожен із них провів певний час у своєму готельному номері й повернувся зі схожим переліком проблем: гроші, секс, обман, гордість.

Узявши їх за основу, вони склали перелік зобов'язань, яких погодилися дотримуватися протягом усього свого служіння. Ці зобов'язання стали загальновідомі як Маніфест Модесто.

«Отож, уважайте, щоб поводитися обережно, не як немудрі, але як мудрі...» (Еф. 5:15).

«І все, що тільки робите словом чи ділом, усе робіть у Ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві» (Кол. 3:17).

1. Гроші

Отримувати лише фіксовану зарплату від організації.

У ті часи звичною практикою серед євангелістів були добровільні пожертви. Це могло викликати критику

й стати спокусою. Біллі Грем і його соратники дали обіцянку не робити акценту на пожертвуваннях у своєму служінні й бути підзвітними в питанні фінансів, зберігаючи чистоту, прозорість і найвищі ділові стандарти.

Вони завжди ініціювали створення місцевих комітетів, які координували як надходження, так і витрачання добровільних пожертвувань.

Вони отримували лише зарплату, незалежно від того, наскільки великими були пожертвовані кошти.

«Так і Господь наказав проповідникам Євангелії жити з Євангелії» (1 Кор. 9:14).

«Бо корінь усього лихого — то грошолобство, якому віддавшись, дехто відбилися від віри й поклали на себе великі страждання» (1 Тим. 6:10).

«Ліпше добре ім'я за багатство велике, і ліпша милість за срібло та золото» (Пр. 22:1).

2. Секс

Ніколи не бути наодинці з жінкою, окрім як тільки з дружиною, мамою, донькою.

Ці чоловіки, які багато подорожували, постійно молились про те, щоб Бог захистив їх від сексуальних спокус.

Вони ніколи не дозволяли собі залишатися зі сторонніми жінками наодинці, були це обіди, зустрічі, консультації, чи навіть супровід у зал перед виступом або в аеропорт. Вони також завжди обирали готельні номери поруч один біля одного, — це було додатковою гарантією безпеки.

«І знайшов я річ гіршу від смерти — то жінку, бо пастка вона, її ж серце — тенета, а руки її — то кайдани!... Хто добрий у Бога — врятований буде від неї, а грішного схопить вона!» (Еккл. 7:26).

«Ви чули, що сказано: Не чини перелюбу. А Я вам кажу, що кожен, хто на жінку подивиться із пожадливістю, той уже вчинив із нею перелюб у серці своїм» (Мт. 5:27-28).

«Утікайте від розпусти. Усякий-бо гріх, що його чинить людина, є поза тілом. А хто чинить розпусту, той грішить проти власного тіла. Хіба ви не знаєте, що ваше тіло — то храм

Духа Святого, що живе в вас, якого від Бога ви маєте, і ви не свої?» (1 Кор. 6:18-19).

3. Обман

Ніколи не завищувати показники відвідуваності на своїх заходах благовістя.

Біллі Грем і його команда вирішили, що вони будуть говорити тільки правду й будуть повністю чесними, особливо в питаннях звітності.

Коли йшлося про кількість людей, то це були цифри, які подавали місцева поліція й департамент проти-пожежної безпеки або адміністрація стадіонів/арен.

«Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня! Бо зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений» (Мт. 12:36-37).

«Уста брехливі — огида у Господа, а чинячі правду — Його уподоба» (Пр. 12:22).

4. Гордість

Ніколи не критикувати інших представників духовенства, партнерські організації, тих, хто працює в тому ж напрямі, що й вони. Не робити цього навіть тоді, коли хтось відкрито критикує їх.

«Не будьмо чванливі, не дражнімо один одного, не завидуємо один одному!» (Гал. 5:26).

«Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать» (Як. 4:6).

Маніфест Модесто допоміг Біллі Грему і його команді зробити моральну чистоту засадничою чеснотою у своєму особистому житті й публічній діяльності, виконуючи Божу настанову: *«Силкуйся поставити себе перед Богом гідним, працівником бездоганим, що вірно навчає науки правди»* (2 Тим. 2:15). А як ви працюєте в цьому напрямі?

За матеріалами

<http://bogoblog.ru/printsipy-kotorye-sohranili-billi-grema-ot-lovushki-skandalov/#more-11361>

ДЕВ'ЯТА ЗАПОВІДЬ*

Дев'ята заповідь Закону Божого говорить: «Не свідкуй неправдиво на свого ближнього».

Неправда бридка нам, грішним людям, але як же вона огидна перед лицем всеправедного Бога! Не Господь створив неправду — її приніс у світ сатана, як і каже Христос: «Він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зі свого, — бо він неправдомовець і батько неправди» (Ів. 8:44).

Отже, всяка неправда богопротивна, і хто нею користується, той стає братом сатани.

ШУКАЙТЕ ПРАВДИ

У Святому Письмі брехня (неправда) забороняється:

«Не будете красти і не будете неправдиво заперечувати, і не будете говорити неправди один на одного!» (Лев. 19:11).

«Тому-то, неправду відкинувши, говоріть кожен правду до свого ближнього» (Еф. 4:25).

«Не кажіть неправди один на одного, якщо скинули з себе людину стародавню з її вчинками» (Кол. 3:9).

Бог не любить брехунів: «Уста брехливі — огида у Господа, а чинячі правду — Його уподоба» (Пр. 12:22).

За брехню очікує кара: «А лякливим, і невірним, і мерзким, і душогубам, і розпусниками, і чарівникам, і ідолянам, і всім неправдомовцям, — їхня частина в озері, що горить вогнем та сіркою, а це — друга смерть!.. І не ввійде до нього (тобто в небо. — Прим. автора) ніщо нечисте, ані той, хто чинить гідотну і неправду, але тільки ті, хто записаний у книзі життя Агнія» (Об. 21:8, 27).

Брехні потрібно уникати: «Бо гнів Божий з'являється з неба на всяку безбожність і неправду людей, що правду гамують неправдою» (Рим. 1:18). «Тож бережіться пустого нарікання і стримуйте язик від обмови, бо і таємне слово не перейде марно, а брехливі уста погублять душу» (Прем. 1:11).

Натомість Слово Боже закликає нас шукати й прагнути правди: «Блаженні голодні та спрагнені правди, бо вони

нагородвані будуть» (Мт. 5:6; Лк. 6:21). «Бо Господь справедливий, кохає Він правду, — праведний бачить обличчя Його» (Пс. 10:7).

Ті, які дійсно люблять правду й прагнуть її, — вони її знайдуть. Адже правда у світі є, Христос її проголосив, отже, знайти її можна, але треба шукати в належному місці й належним способом. Кожний християнин повинен знати, що Божа правда об'явлена в Євангелії. Туди й належить звертатися за нею. Але треба так бажати правди, як голодний бажає їжі, а спрагнений — води. Такі люди її напевно знайдуть і будуть нею нагородвані.

Та більшість людей не люблять правди, особливо про себе. Вони тільки вдають, що її шукають, і то не для себе, а для інших. Тому самі вони так і залишаються без правди й ніколи не можуть зазнати того блаженства, яке приходить до людини, насиченої правдою.

Наголосимо, що абсолютною правдою є Сам Христос. Усе, що Він говорив, робив і чого навчав, є правдою (Ів. 14:6). Другою, такою самою абсолютною правдою є Слово Боже (Ів. 17:17). Кожна людина, яка має відкрите серце для Христа й відкритий розум для Слова Божого, є праведною людиною, є блаженною і буде нагородована чистою й святою правдою.

ГРІХИ ПРОТИ ДЕВ'ЯТОЇ ЗАПОВІДІ

1. Подання правосуддя або владі неправдивих заяв, свідчень, звинувачень або несправедливий вирок:

— неправдиві свідки. Клястися Іменем Господнім на неправду означає те саме, що обмовляти самого Бога. «Свідок брехливий не буде без кари, а хто брехні говорить, не буде врятований» (Пр. 19:5);

— неправдивий обвинувач. Приклад, коли первосвященики й старійшини несправедливо звинуватили Ісуса (Мт. 27:12);

— несправедливе законодавство і захист несправедливої справи: «Горе законодавцям несправедливим та писарям, які пишуть на лихо, щоб від правосуддя

усунути бідних, і щоб відняти права від убогих народу Мого, щоб стали вдовиці здобичею їм, і пограбувати сиріт...» (Іс. 10:1-2);

— несправедливі судді: «Хто оправдовує несправедливого, і хто засуджує праведного, — обидва вони Господеві огидні» (Пр. 17:15).

2. Коли ми говоримо про ближнього неправду або замовчуємо правду (обмова, плітки). «Тому-то, неправду відкинувши, говоріть кожен правду до свого ближнього, бо ми члени один для одного» (Еф. 4:25). «Не обмовляйте, брати, один одного!» (Як. 4:11).

3. Коли виказуємо таємницю ближнього. «Виявляє обмовник таємне, вірно-духий же справу ховає» (Пр. 11:13).

4. Коли говоримо іншим щось погане про ближніх. «Також не судіть, щоб не суджено й вас було; і не осуджуйте, щоб і вас не осуджено» (Лк. 6:37).

5. Коли в серці своєму замишляємо лихе проти ближнього та думаємо про нього погано. «І не думайте зла у своїм серці один проти одного, і не любіть неправдивої присяги, бо це все оте, що зневадив Я, промовляє Господь» (Зах. 8:17).

СЛОВО — ДАР БОЖИЙ

Необхідно завжди контролювати свій язик, тобто завжди казати тільки правду, і стримувати себе від лукавої мови й марнослів'я. Слово — дар Божий. Ісус Христос сказав:

«Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня! Бо зі слів своїх будеш виправданий, і зі слів своїх будеш засуджений» (Мт. 12:36-37).

«Бо хто хоче любити життя та бачити добрі дні, — каже апостол Петро, — нехай здержить свого язика від лихого та уста свої від говоріння підступу» (1 Петр. 3:10).

«Коли ж хто гадає, що він побожний, і свого язика не вгамовує, та своє серце обманює, марна побожність того» (Як. 1:26).

Слово доторкається до самого серця. Воно може стати і ніжною запашною квіткою, і живою водою, що повертає віру в добро, і гострим ножом,

* Кислашко О. П., Сіданіч І. Л. Християнська педагогіка: навч. посіб. / О. П. Кислашко, І. Л. Сіданіч. — К. : Духовна вісь, 2015. — С. 308-319.

і розпеченим залізом, і брудом. Мудре й добре слово дає радість людям, нерозумне й зле, необдумане й нетактовне — біду. Словом можна вбити й оживити, поранити й вилікувати, посіяти тривогу й надихнути, розсіяти сумнів і засмутити, викликати усмішку і сльози, породити віру в людину й заронити зневіру, надихнути на працю й скувати сили душі. Учися відчувати, коли людині треба, щоб ти говорив, а коли краще промовчати.

Зловживанням язиком навіть у звичайних розмовах шкодить людині, тому що пустослів'я спустошує душу, змінює переконання й робить людину легковажною. Преподобний Антоній Великий дуже виразно сказав про своїх учнів: «Добрі вони, але їхній двір без воріт». Так старець сказав тому, що вони говорили все, що приходило їм у голову. Святі отці знали про пагубну дію пустослів'я на душу людини, тому завжди вимагали від своїх учнів суворого мовчання. Наприклад, старець Агафон розповідав, що він провів три роки з каменем у роті, поки не навчився мовчати.

Бог бажає, щоб ми завжди про свого ближнього говорили щиро, бажаючи йому добра. «Любов нехай буде нелицемірною» (Рим. 12:9); «Слово ваше нехай буде завжди ласкаве, приправлене сіллю, щоб ви знали, як ви маєте кожному відповісти» (Кол. 4:6).

Це здійснюється тоді, коли ми захищаємо нашого ближнього від наклепів, пліток, а також від несправедливих чи перебільшених звинувачень. «Відкривай свої уста немові, для суду всім нещасним. Відкривай свої уста й суди справедливо, і правосуддя зроби для убогого та для нужденного» (Пр. 31:8-9).

Ми повинні говорити зі щирим почуттям і вдячністю про дійсно добрі якості та вчинки ближнього нашого. «І говорив Йонатан своєму батькові Саулові добре про Давида, і сказав йому: «Нехай не згрішить цар проти раба свого, проти Давида, бо не згрішив він проти тебе, а вчинки його дуже добрі для тебе» (1 Сам. 19:4).

Намагайтесь не вірити в погане про ближнього, а спробувати зрозуміти його. Покривайте його слабкості та помилки, молитесь за нього, бажайте йому виправитись і самі завжди говоріть правду. «Найперше майте щире любов один до одного, бо любов покриває багато гріхів!» (1 Петр. 4:8); «Любов... усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить» (1 Кор. 13:7).

ХАМСТВО — ОЗНАКА МОРАЛЬНОГО НЕВІГЛАСТВА

В етиці існує поняття — хамство, одна з рис морального невігластва. Хам

не розуміє й не відчуває душевного стану людини: він може сипати сіль на душевні рани, голосно тупати брудними чобітьми там, де потрібно затамувати подих; ломитися у двері, коли треба тихенько й непомітно відійти від них; сміятися, коли всім сумно. Умійте виховати себе так, щоб не бути дрімучим невігласом. Умійте відчувати людське горе. Відчуття й розуміння горя близької людини розвиває моральну зіркість, благородство, людяність. У житті було б значно менше горя, якби ми всі вмili бачити його в очах, у тому, як людина іде, як дихає, як дивиться на світ. Бо, як говорить українське прислів'я, поділена радість — подвійна радість, поділене горе — півгоря.

ДІТИ ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОГО СТАВЛЕННЯ

Найбільш тонко потрібно ставитися до переживань дітей. Дитина, відчувши, що старші зрозуміли її душевний стан, стає м'якою, чутливою до добра. Якщо ж дорослі не розуміють дитини, байдужі до її емоційного стану, то вона озлобляється, стає жорстокою.

Особливо дитина потребує розуміння і співчуття, коли в неї на серці сум і біль. Інколи вона маскується, щоб прикрити його, тому важливо його помітити й подарувати дитині радість. Пам'ятайте, що через невітшений біль, який залишився в серці дитини, грубіє її душа, дитина стає байдужою. Дорослі повинні чуйно, вимогливо й розумно відповідати на кожний дитячий порух душі. Тоді дитина сама стає розумнішою, чутливішою й вимогливішою до себе, вона не зможе спокійно спати, якщо навколо неї буде горе або зло.

Великим людським скарбом є вміння відчувати свою провину. Припустившись помилки, необачності, проявивши нечуйність, образивши людину, завдавши їй прикрощів, тривоги, ми відчуваємо докори сумління й звертаємось із проханням: «простіть», «вибачте». Цими словами ми звертаємось до гідності й великодушності того, кого ми ненароком образили. Промовляючи ці слова, розраховуємо на повагу до самого себе, на добру волю, поблажливість.

ПРИКЛАД МУЖНЬОГО БОРЦЯ ЗА ПРАВДУ

Святий Іоанн Златоуст, архієпископ Константинопольський, був великим ревнителем правди. Він не міг байдуже дивитись на пороки людей і викривав їх, не боячись гонінь. Але й порочні люди не могли байдуже терпіти викривань проповідника правди. Тож кількість

його ворогів зростала, і невдовзі святого засудили до тюремного ув'язнення. Коли друзі його ремствували й журилися, він був зовсім спокійний і навіть веселий. «Моліться, брати мої, — говорив він, — поминайте мене в молитвах ваших». Коли друзі його плакали, то він їм казав: «Не плачте, брати мої, бо земне життя наше є мандрівка, під час якої потрібно переносити все добре та все погане».

При погляді на народ, який стояв навколо його будинку і церкви, серце архієпископа охоплював смуток. Він ще раз зайшов до храму, в якому так часто проповідував, і, втішаючи зажену паству, сказав: «Сильні хвилі, люта буря, але я не боюся втонути, бо стою на камені. Нехай бушує море — не розіб'є каменя. Нехай здіймаються хвилі — не поглинуть вони корабля Ісусового. Скажіть, чого мені боятися? Смерті? Я не боюсь смерті, бо в мені живе Христос, який сказав, що Він з нами до кінця віку. Христос зі мною: кого ж мені боятися? Хай здіймаються хвилі, хай бушує море, хай повстають сильні: усе це слабе павутиння. Христос — моя фортеця, Христос — мій камінь».

Святителя вислали далеко — у Вірменію. Але він не лише не впав духом, а й утішав інших, таких, як і він вигнанців. Знаменитий архієпископ повинен був йти пішки до місця заслання три місяці то під пекучим сонцем, то під зливою без відпочинку й зміни одягу. Ця подорож забрала у нього багато сил і здоров'я. Дорогою він причастився Святих Тайн Божих і залишив цей світ, який не був його гідний. Великий святий був гнаний за правду.

З вищесказаного можна зробити висновок, що дев'ятою заповіддю Господь навчає нас бути праведними і справедливими. Навчає любити правду та мужньо її відстоювати, хоча б довелося за неї й терпіти зневагу, гоніння, навіть смерть. За дотримання умов цієї заповіді Господь обіцяв Царство Небесне. Поборники правди уподібнилися Христу Господу, який Сам перетерпів великі гоніння за правду. Господь вважає справедливим винагородити їх за понесені за правду страждання.

**Протоієрей
Олександр
Кислашко,**
кандидат

богословських наук,
магістр педагогіки
вищої школи, відмін-
ник народної освіти
України, Президент
ГО «Християнська
академія педагогіч-
них наук України»

БІБЛІЯ ТА ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАКОНИ ПРИРОДИ

Ми продовжуємо розглядати гострі полемічні питання про співвідношення біблійного вчення про фізичний Усесвіт та сучасного наукового світогляду.

Біблія - це єдина Книга, єдине джерело знань та відкриття, яка проливає світло на початок всього, коли ще не було і «початкового пороку Всесвіту» (Пр. 8:26).

«Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово» (Ів. 1:1).

Сучасною науковою мовою це звучатиме так: спочатку був «Логос», тобто «Задум, План, Інформація та Мета». І всі ці духовні категорії уособлювалися в Творці, Який Сам має духовну сутність.

Творець Усесвіту, Всемогутній та Нескінчений Бог, є причиною всього видимого та невидимого. Поряд із Його вічним існуванням не існувало більше ніщо: жодної істоти, жодної пилінки, жодної елементарної фізичної частинки.

Суверенна воля Творця привела до початку існування духовного світу, а потім і фізичного Всесвіту.

«На початку Бог створив небо та землю ...і сказав Бог» (Бут. 1:1).

Сила творчого Божого Логосу привела до існування фізичних універсалій: часу, простору та матерії.

Зрозуміло, що людина не здатна це повторити й навіть до кінця осмислити. Адже в цьому разі такі духовні категорії, як інформація (план) та творча духовна сила проголошеного Слова Бога трансформуються в категорії фізичної реальності: час, простір і матерію.

Сучасна фізика намагається інтерпретувати та осмислювати, як фізична категорія - маса може трансформуватися в іншу категорію — енергію та навпаки (відома формула $E = mc^2$). Але трансформація інформації (плану) та духовної сили творчого Слова Бога в фізичну реальність назавжди залишиться за об'ємом фізичних подій. Натомість можемо в фізичній реальності спостерігати лише наслідки та «відбитки» творчого процесу Творця.

Звернімося до фундаментальних (узагальнювальних) законів буття фізичного Всесвіту.

На рис. 1 показано графічну ілюстрацію фундаментальних законів фізичного Всесвіту.

Горизонтальна пунктирна лінія демонструє нам Перше Начало термодинаміки, або закон збереження загальної маси

та загальної енергії. Згідно з цим законом у Всесвіті загальна кількість маси та енергії W пов. є сталою величиною і вона не може змінюватися з часом.

Маса та енергія може лише перетворюватися в інші агрегатні стани та форми енергії, але їх загальна величина є константою. У класичному формулюванні цього закону також сказано, що маса та енергія себе самі породити не можуть (а отже, і пояснити). Але маса та енергія об'єктивно існують, і причина їх існування не знаходиться в них самих. Отже, згідно з Першим Началом термодинаміки, для виникнення маси та енергії потрібна трансцендентна (надприродна) причина. Біблія стверджує, що цією Всемогутньою Первопричиною і є Творець.

Цікаво зазначити, що, як стверджує Біблія, *«...і скінчив Бог дня сьомого працю Свою, яку Він чинив...» (Бут. 2:2).* Це означає, за свідченням Біблії, що надприродні процеси творіння були закінчені за шість днів, а на сьомий день Творець «спочив», тобто закінчив процеси творіння, влаштування Всесвіту, формування фізичних законів то констант. Після шостого дня у Всесвіті не додалося жодного електрона або пилінки. Саме це й підтверджує Перше Начало термодинаміки, або закон збереження маси та енергії.

На рис. 1 також показана спадаюча експонента у вигляді неперервної лінії. Це графічна ілюстрація Другого Начала термодинаміки, згідно з яким уся корисна W кор. (енергія, яка здатна виконати роботу) у Всесвіті незворотно й постійно зменшується. Цей закон описує стан будь-якої замкненої системи: функціонування живої клітки, біологічного організму, нашої планети Земля, нашої Сонячної системи та, нарешті, і всього космосу. Жодного виключення із цього закону не існує. Це означає, що Всесвіт незворотно старіє і що він однозначно мав початок. Ось як це Друге Начало термодинаміки описує Біблія: *«Здійміть свої очі до неба і погляньте на землю додолу! Бо небо зникне як дим, а земля постаріє мов одіж» (Іс. 51:6).*

Отже, у Всесвіті існує рух і він направлений униз у бік спадання, а не фізичного прогресу. Всесвіт старіє, незворотно змінюється W кор. (або доступна енергія), і тому стріла часу рухається лише в майбутнє і час неможливо повернути назад, оскільки неможливо в загальному поновити використану енергію. А це означає, що у Всесвіті збільшується хаос, або ентропія, як міра цього хаосу (пунктирна крива рис. 1).

Отже, фізичний Всесвіт, який сьогодні спостерігає наука, принципово підтримується законами збереження та законами ентропії. Не існує жодних фізичних закономірностей та природних сил, які б рухали Всесвіт із хаосу до більш високої організації та впорядкування.

Перше і Друге Начала термодинаміки, як основні фундаментальні закони природи, повністю підтверджують біблійне відкриття про початок та буття Всесвіту.

Валерій Решетінський, президент
Інституту генези життя та Всесвіту,
кандидат технічних наук

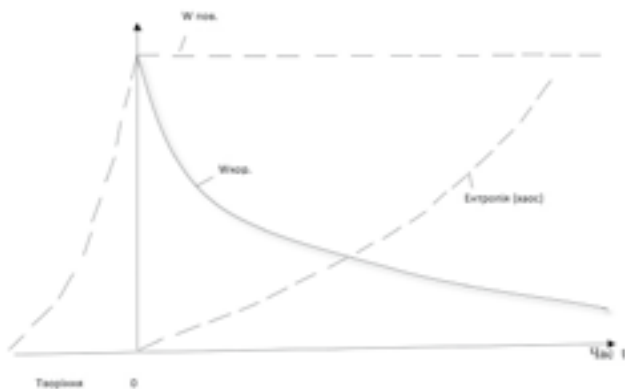

Рис. 1. Ілюстрація фундаментальних законів фізичного Всесвіту

МІФ про пласку Землю*

За останні 200 років численні протистивники християнства поширили кричущу брехню про те, що рання і середньовічна Церква приймала вчення про пласку Землю [1].

Чого насправді вчила рання Церква?

Історик Джефрі Бартон Рассел (народився 1934 р.) понад 20 років тому написав авторитетну працю «Вигадка пласкої Землі», у якій не залишив і каменя на камені від цього міфу [2].

Знаменитий еволюціоніст Стівен Джей Гулд (1941–2002) позитивно відгукувався про цю книгу Рассела: «Серед учених ніколи не було «темного періоду пласкої Землі» (незалежно від того, які уявлення про нашу планету побутували серед широких верств і в ті часи, і сьогодні). Грецькі знання про кулясту форму Землі не були втрачені, і більшість середньовічних учених приймала як незаперечний космологічний факт те, що Земля кругла» [3].

Рассел показав, що уявлення про пласку Землю зустрічались у Церкві надзвичайно рідко. Головними поборниками цієї ідеї були дві маловідомі особи: Лактанцій (бл. 240–бл. 320) і Козьма Індікоплов (VI ст.). Однак вони є абсолютно меншістю, тому що десятки тисяч християнських богословів, поетів, художників, учених і правителів були переконані в тому, що Земля кругла. На підтвердження цього Рассел наводить слова багатьох середньовічних церковних учених, таких як: монах Роджер Бекон (1220–1292),

який винайшов окуляри; монах Іоанн Сакробоско (1195–1256), який написав «Трактат про сферу», Жан Бурідан (1301–1358), Микола Орем (1320–1382) і багато інших.

Одним із найвідоміших прихильників ідеї кулястості Землі був англійський монах, богослов і історик Беда Преподобний (673–735), який увів у широкий ужиток систему літочислення «до Різдва Христового/від Різдва Христового». Менше відомий той факт, що Беда був також провідним астрономом свого часу [4].

У книзі «Про обчислення часу» (De temporum ratione) Беда, поміж іншим, розрахував, що створення світу відбулось 3952 року до Р. Х., пояснив, як визначати дату Пасхи, і недвозначно стверджував, що Земля кругла. Завдяки цьому він пояснював, чому довжина днів і ночей змінюється залежно від пори року і як припливи обумовлені тяжінням Місяця. Беда був першим, хто висунув цю ідею, і це вражає, адже навіть через декілька століть Галілей усе ще неправильно пояснював припливи [5].

Ось що Беда писав про форму Землі: кругла, «на зразок м'яча», а «не на зразок меча»: «Називаючи Землю кулею, ми маємо на увазі не те, що сферичність виявлена в різноманітності рівнин та гір, але те, що при врахуванні всіх обривів, Земля геометрично є фігурою ідеальної кулі... Тому що насправді це сферичне тіло, розташоване у центрі Всесвіту; у ширину вона подібна колу, але колу не на зразок щита, а на зразок кулі, і її круглість від центра повністю однакова у всіх напрямках».

Провідний церковний богослов Середньовіччя Фома Аквінський (1225–1274) писав у своїй найбільшій праці «Сума теології»: «Фізик доводить кулястість Землі, використовуючи засоби своєї науки, астроном — своєї; справді, останній доводить це за допомогою засобів математики, наприклад, вимірюючи форми затемнень, тоді як перший доводить це за допомогою засобів фізики, наприклад, вивчаючи доцентровий рух важких тіл» [6].

За що критикували Колумба?

Звідси випливає, що Колумб (1451–1506) ніколи не зустрічав протистояння з боку прихильників ідеї пласкої Землі — просто тому, що їх не було ані в Церкві, ані серед політичних лідерів. У чому ж тоді була проблема?

Колумб хотів дістатись Індії морем «довгим шляхом», обігнувши Землю з іншого боку. Для цього кораблі мусили мати велику кількість запасів, необхідних для такої тривалої подорожі. Колумб знав, що ще в IX ст. перський астроном Аль-Фергані обчислив довжину одного градуса меридіана — «56 і 2/3 миль». Однак Колумб думав, що Аль-Фергані мав на увазі римську милю (1480 м, 4856 футів), насправді той використав арабську милю (1830 м, 6004 фути). Отже, за розрахунками Колумба, окружність земної кулі вийшла меншою, ніж насправді (близько 40 000 км, 25 000 миль). Також Колумб сильно недооцінив відстань між Японією і Канарськими островами: за його розрахунками — 3000 італійських миль (3700 км, 2300 миль), тоді як насправді відстань морем близько 19 600 км.

Фото 1. Під час часткового місячного затемнення чітко видно круглу тінь кулястої Землі

* Список використаних джерел див. на сайті часопису.

* Стаття подається в скороченому вигляді, повний текст див. за посиланням http://www.scienceandapologetics.org/text/555.htm#_edn6

Отож, предметом суперечок був розмір Землі, а не її форма. Супротивники Колумба стверджували, що тогочасні кораблі (1492 р.) не зможуть узяти достатніх запасів питної води й провіанту для такої подорожі. І вони мали рацію! Колумбові просто поталанило, що він натрапив на величезний континент. Він тоді ще не знав про відкриття, зроблені вікінгами за багато століть до нього. І він був упевнений, що приплив в Ост-Індію, як тоді називали півострів Індостан. Відголосок його помилки дійшов до наших днів у поширенні назви корінних американців — «індіанці» (переклад використаного Колумбом іспанського слова *indios*).

Хто вигадав міф про пласку Землю?

Вище ми навели факти, пов'язані з Колумбом. Міф про пласку Землю, який ми постійно чуємо при згадці про Колумба, ґрунтується не на історичних фактах, а на романі Вашингтона Ірвінга (1783–1859) «Історія життя і подорожей Христофора Колумба» (1828). Ірвінг, напевно, був першим справжнім автором бестселерів в Америці. Одного разу він визнав, що має «схильність давати волю уяві». Ідея пласкої Землі — це плід саме його уяви.

Оскільки романи Ірвінга мали величезну читацьку аудиторію, цей міф став популярним. Ситуація погіршилася тоді, коли цей міф набув вигляду науковості і його почали використовувати як аргумент проти християнства. Провідними пропагандистами цих ідей у XIX ст. стали відомі опоненти християнства Джон Вільям Дрейпер (1811–1882) і Ендрю Діксон Вайт (1832–1918). Дрейпер був видатним хіміком і фотографом, першим президентом Американського хімічного товариства. Однак історик із нього не вдав, що видно з праці «Історія стосунків між католицизмом і наукою» (1874). Його полеміка проти Церкви показує необізнаність із цього питання. Вайт, який у минулому належав до єпископальної церкви, став засновником Корнельського університету, першого повністю світського університету в США. Він також опублікував двотомний твір «Боротьба релігії з наукою» (1896).

Обидва автори наводять багато посилань на праці Козьми Індікоплова,

видаючи його вчення про пласку Землю за типове для того часу, а не майже забуту, надзвичайну рідкість, якою вона була насправді. І саме на них, насамперед, лежить відповідальність за поширення тези про «протистояння» християнства і науки. Історія свідчить, що християнський світогляд від самих початків сприяв розвитку науки, тоді як у Древній Греції і Китаї наука була мертвонародженою [7].

Колін Рассел (народ. 1928 р.), почесний професор історії науки і техніки у Відкритому університеті, пише: «Дрейпер настільки вільно повівся з історією, поставивши міфи на одному шаблі з фактами, що сьогодні серйозні історичні дослідження справедливо оминають і не беруть до уваги його праці. Майже те саме можна сказати і про Вайта, хоча величезна кількість наведених ним посилань і справляє оманливе враження прискіпливого наукового дослідження» [8].

Дж. Б. Рассел і Гулд вважають, що Дрейпер і Вайт намагались висміяти християн як прихильників «пласкої Землі», через те що християни виступили проти теорії Дарвіна. Відтоді мало що змінилось!

Голова Товариства пласкої Землі — еволюціоніст

Хоча майже ніхто в Церкві ніколи не вірив у міф про пласку Землю, хоча його повністю спростовує сучасна наука, є люди, які в наш час вірять у нього. Ось, що написала Наталі Волчовер у веб-журналі «Лайв сайнс» (Live Science) минулого року: «Товариство пласкої Землі — діюча організація, яку зараз очолює вірджинець Деніель Шентон. Хоча Шентон вірить в еволюцію і глобальне потепління, він сам і сотні (якщо не тисячі) його послідовників з усього світу також вірять, що Земля має форму диска, з якого можна впастити» [9].

Отже, наступного разу, коли хтось з еволюціоністів зараховуватиме вас до Товариства пласкої Землі, зверніть увагу на те, що насправді голова цього Товариства — також еволюціоніст!

Стародавні докази кулястості Землі

Задовго до народження Ісуса Христа давні греки, спостерігаючи затемнення

Місяця, дійшли висновку, що Земля має форму кулі. Вони розуміли, що під час затемнення Земля перебуває між Місяцем і Сонцем, і завжди бачили круглу тінь, незалежно від напрямку, це й свідчить про її кулясту форму (див. фото 1). Наприклад, знаменитий філософ Аристотель (384–322 рр. до Р.Х.) писав: «Земля, отже, або (дійсно) куляста, або, принаймні, за своєю природою куляста. Але всяку (річ) потрібно вважати такою, якою вона намагається бути за своєю природою і яка вона насправді, а не такою, яка вона з примусу і не за своєю природою. Окрім того, (кулястість Землі) доводиться чуттєвим (емпіричним) досвідом. По-перше, якби це було не так, то затемнення Місяця не показували б собою сегмент такої форми. У місячних фазах термінатор³ набуває різноманітних форм (він може бути і прямим, і випуклим з обох сторін, і вигнутим), а під час затемнення термінуюча лінія завжди має форму дуги. Відповідно, якщо Місяць затемнюється внаслідок руху (дії?) Землі, то причина (такої) форми — округлість Землі, і Земля куляста» [10].

Це узгоджується з Біблією. У Книзі Ісаї 40:22 сказано, що Бог — «Він Той, Хто сидить понад кругом Землі...» Ужито тут давньоєврейське слово כְּחוּם (*khûm*) указує на кулястість — саме про це Беда говорив через 1400 років після Ісаї.

Висновки

- Майже всі стародавні й середньовічні церковні вчені, які давали коментар про форму Землі, ясно говорять, що вона кругла.

- Одним із символів влади середньовічних європейських правителів була золота сфера, або держава, яку називали «хрестоносною кулею» (*globus cruciger*). Вона символізувала Землю під владою Христа.

- Супротивники Колумба сперечалися не про форму Землі, а лише про її розмір — і їхній підхід виявився правильним!

- Міф про пласку Землю вигадав Вашингтон Ірвінг у своєму художньому романі про Колумба, написаному в XIX ст. Згодом цей міф настирливо поширювали антихристиянські полеміки Дрейпер і Вайт.

- Як не дивно, на сьогодні головний пропагандист теорії пласкої Землі — еволюціоніст.

Джонатан Сарфаті

³ Термінатор (від лат. *terminare* — обмежувати) — лінія, що відокремлює освітлену (світлу) частину небесного тіла від неосвітленої (темної) частини. Термінатор завжди спостерігається у вигляді половини еліпса, набираючи в першій і останній чвертях вигляду прямої лінії. Термінатор Місяця після молодика називається ранішнім, а після повного місяця — вечірнім. Під час спостереження Землі з космосу говорять про термінатор Землі. Коли термінатор перетинає географічні полюси Землі, настає рівнодення. Зовнішній вигляд термінатора може дати інформацію про поверхню тіла, яку він перетинає. Так, наприклад, розмита лінія термінатора говорить про наявність атмосфери.

Російський цар
Іван Грозний

Леонардо да Вінчі, «Спаситель світу»
(*Salvator Mundi*), бл. 1500

Король Англії
Ричард II

Держави середньовічних правителів

Уже в V ст. однією з регалій середньовічних європейських королів була держава (лат. *globus cruciger*,

«хрестоносна куля») – християнський символ королівської влади. Держава (зазвичай це була золота куля) символізувала Землю. Очевидно, що це була куляста Земля. Куля вінчалася хрестом, який символізував владу Христа над усією Землею; у руках правителя держава означала, що йому ввірено владу над певними землями. На середньовічних портретах величина предметів показує не просто фізичний розмір, а їхню значущість, тому хрест зображали таким великим.

Окрім того, є багато зображень Самого Христа з державою – класична тема «Спасителя світу» (*Salvator Mundi*).

Досвід мореплавців

Прикладом дезінформації в «освітній» системі є виданий 1956 року в США підручник з історії для старшокласників The American Pageant, автор Томас Бейлі. У багатьох його перевиданнях (2015 року вийшло 16-те

перевидання) написано: «Серед забобонних моряків (в екіпажі Колумба)... посилювалися заколотницькі настрої,.. тому що вони боялись, що допливуть до краю світу й упадуть у прірву».

Насправді мореплавці чудово знали, яку форму має Земля. Ще за багато років до Різдва Христового мореплавці з Північної півкулі, які долали екватор, повідомляли, що в Південній півкулі сонце світить на півночі. Вони також вміли визначати своє положення на географічній широті, вимірюючи кут падіння сонячних променів в полудень, – а це можливо лише за умови, що Земля має форму кулі.

Імператор Священної Римської
імперії Генріх III

Монета візантійського імператора Леонтія

XI Всеукраїнська олімпіада «Юні знавці Біблії – 2018»

Виступ народної дитячо-юнацької хорової капели «Журавлик»

27 квітня та 01 червня 2018 року на базі науково-дослідницької лабораторії християнської етики, психології та педагогіки НаУ «Острозька академія» відбулася XI Всеукраїнська олімпіада «Юні знавці Біблії» для дітей дошкільного віку, учнів 1-11 класів ЗОШ, професійно-технічних училищ та студентів ВНЗ України.

В Олімпіаді взяли участь 233 учасники з 21 області України (заявки на участь не подали лише із Закарпатської, Житомирської, Кіровоградської обл.).

Конкурсна програма Олімпіади складалася із письмового (усного) тесту на знання Біблії; презентації творчих робіт та дослідження

Святого Письма; тлумачення відомих біблійних віршів і біблійних висловів, які стали крилатими; виконання пісні (вірша, розповіді, гри на музичному інструменті тощо), що прославляє Бога.

Уже стало доброю традицією запрошувати на Всеукраїнську олімпіаду спеціальних гостей, які мудрим словом чи піснею могли б надихнути учасників Олімпіади. Цьогорічним гостем Олімпіади (27 квітня) стала народна дитячо-юнацька хорова капела «Журавлик» Кам'янець-Подільської міської дитячої хорової школи та міського будинку культури (художній керівник і диригент заслужений працівник

культури України Іван Нетеча, концертмейстер Ольга Гренівецька). Учасники Олімпіади й гості НаУ «Острозька академія» мали можливість слухати концерт духовної музики у виконанні зазначеного колективу.

Надзвичайно приємно й разом із тим відповідально, що 1 червня Олімпіаду відвідали наші давні друзі та меценати зі США — представники «Східноєвропейської місії». Президент місії Боб Бьоркл звернувся до учасників і гостей Олімпіади з вітальним словом.

Цікавинкою цьогорічної Олімпіади були «Ігри та розваги від царя Соломона» – рухливі ігри на свіжому повітрі, спеціально підготовлені для дітей дошкільного віку та учнів початкових класів.

За традицією, учасників Олімпіади ознайомили з історією Острозької академії.

Конкурсні змагання пройшли в дружній, доброзичливій атмосфері. Для визначення переможців було створено компетентне журі.

Учасників, які посіли 1, 2 і 3 місце, нагородили дипломами переможців I, II і III ступеня XI Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії – 2018».

Переможці XI Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії-2018», які посіли I місце в кожній віковій категорії, отримали пам'ятну відзнаку у вигляді статуетки.

Учасники — діти дошкільного віку та учні 1-6 класів ЗОШ України, члени журі, організатори XI Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії» (01 червня 2018)

*Учасники — учні 7-11 класів ЗОШ та студенти ПТУ і ВНЗ України, члени журі, організатори
XI Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії» (27 квітня 2018)*

Переможців Олімпіади, які зайняли I місце серед учнів 10, 11 класів загальноосвітніх шкіл, учнів професійно-технічних училищ та студентів вищих навчальних закладів України, нагородили поїздкою до християнського оздоровчого табору «Віфанія», що на Закарпатті.

Усі переможці (I, II, III місця) отримали пам'ятні подарунки й додаткові дипломи (грамоти) від управління освіти та науки Рівненської обласної державної адміністрації, Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Острозької міської ради; Острозької РДА.

Усі учасники Олімпіади — переможці та лауреати, крім дипломів та грамот отримали подарунки — бібліотеки християнської літератури від УМТ «Світло на Сході» та ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Проведення XI Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії — 2018»

стало ще одним кроком на шляху духовно-морального виховання молоді, міжконфесійного порозуміння, духовного об'єднання України та розбудови нашої держави на традиційних християнських цінностях. А книга Біблія була й залишається основним джерелом духовно-моральних цінностей.

Трофимчук Софія, учениця Колоденської «ЗОШ I–III ст.» Рівненської обл. — переможець Олімпіади серед учнів 4 класів.

Світлана Власова,
співробітник
науково-дослідницької
лабораторії
християнської етики,
психології та педагогіки
НаУ «Острозька
академія»

Координатор XI Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії» Василь Жуковський (другий зліва) вітає представників Східноєвропейської місії у стінах НаУ «Острозька академія»

IV Всеукраїнський турнір юних філософів та релігієзнавців

Вирішити глобальні проблеми людства, акумулювати обізнаність суспільства щодо соціальних, культурних та політичних ідей сьогодення, створити громаду проактивної молоді, яка вдосконалила нашу країну, втілюючи в життя власні проекти, — це мета, яку досягає інтелектуальна еліта України, створюючи такі заходи, як турніри, дебати,

саміти, конкурси тощо.

Чи не найцікавіший турнір відбувся нещодавно на Одещині. Юні філософи та релігієзнавці взяли участь у дискусіях, шукаючи відповіді на складні питання життя, справедливості, віри, намагаючись знайти шлях до успіху.

Чудове місто Чорноморськ із першої хвилини захопило учасників. Незабутні краєвиди з особливими морськими мотивами та, водночас, розвинена інфраструктура, що свідчить про сучасність міста, створили тандем, який надихав під час підготовки до змагань.

16 команд із різних куточків України зібрались тут на IV Всеукраїнський турнір юних філософів та релігієзнавців, що, порівняно з минулим роком, свідчить про розширення інтересу школярів до світоглядних проблем сучасності. 24–27 квітня 2018 року — період напружених турнірних боїв.

Учнів розмістили в зручному готелі «Моряк» у центрі міста, а колектив ЗОШ № 1 гостинно зустрів учасників турніру, створивши комфортні умови для гри. Обладнані кабінети, затишок, доброзичливість персоналу заохочували до толерантності та коректності у стосунках між учасниками. Смачне харчування відновлювало затрачені сили й енергію. Авторитетні члени журі: науковці, представники духовенства різних релігійних конфесій, учителі — забезпечили справедливий арбітраж інтелектуальних змагань.

Не можна не згадати екскурсію до Одеси, де учасники турніру відвідали оперний театр і слухали рок-оперу «Ромео та Джульєтта».

Після напружених раундів журі підбило підсумки й нагородило переможців, призерів та учасників турніру.

I місце: «Сенсус» (Волинь), «Aequitas» (Волинь), «Вікторія» (Суми);

II місце: «Простір і час» (Харків), «Агапе» (Харків), «Лідер» (Полтава);

III місце: «Голос Феміди» (м. Коростишів, Житомирська обл.), «Сократики» (м. Бердичів, Житомирська обл.), «Кворум» (м. Черкаси).

Члени команди «Голос Феміди» поділилися враженнями про підготовку до змагань, участь у турнірних боях і спілкування та взаємодопомогу між школярами.

«Для нашої команди турнірні бої стали справжнім джерелом глибоких знань. Запропоновані питання виявились дуже цікавими та дискусійними.

Після свого першого турніру я була сповнена енергії, а також мала велике бажання відкривати щось нове для себе, учитись правильно, грамотно, структуровано будувати свої думки, а також ставити проблемні запитання».

Вероніка Самойлова, 10 кл.

«На турнірі я зрозуміла, що наша країна має майбутнє, і це майбутнє — наші діти. А ще, що релігія та філософія є вічними супутниками кожної людини. Під час гри я відчула дух запеклої боротьби і, водночас, єдність нашої команди».

Аня Дітківська, 11 кл.

«Кожен турнір сприяє підвищенню життєвих компетентностей, розширенню світогляду та досвіду спілкування. Цей досвід дає змогу відчувати себе впевненішим не лише на заняттях у школі, але й під час

спілкування з друзями, публічних виступах, у процесі відстоювання власної позиції».

Вероніка Русецька, 10 кл.

Зі свого боку теж хочу сказати, що подібні турніри сприяють нашому особистісному розвитку, удосконаленню лідерських якостей та вміння самопрезентації, розвитку інтелектуальних здібностей, умінню йти на компроміс та налаштовувати комунікацію. Саме тому це був неоціненний досвід для кожного з нас, який безперечно стане рушійною силою та основою для того, щоб зайняти громадсько активну позицію в подальшому житті. Водночас, хочу подякувати всім нашим учителям за підтримку й допомогу. А також ми дуже вдячні представникам ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія» за фінансову підтримку цього заходу й подарунки для всіх учасників.

Отож ми — команда вже досвідчених гравців, готові в наступному навчальному році вирушати на турнірні змагання з різних навчальних дисциплін, насамперед — із філософії та релігієзнавства. Адже науку про мудрість, сенс життя, духовність і віру належить вивчати людині впродовж усього життя.

*Юлія Сингаєвська,
учениця 10–А кл. Коростишівської гуманітарної гімназії
№ 5 ім. Т. Г. Шевченка Житомирської обл.,
член команди «Голос Феміди»*

Шановний читачу!
**Пропонуємо перелік питань,
які були на турнірі юних філософів
та релігієзнавців.**
**Спробуйте свої сили: виберіть одне
або кілька питань, напишіть есе на
цю тему й надішліть у редакцію.**

1. «Якщо бажаєш користуватися першістю? – Поступися нею спочатку іншому» (св. Іоанн Златоуст). Основи християнського смирення.
2. Народні звичаї і обряди: стереотипність чи основа релігійних вірувань.
3. Проблема життя і смерті у духовному досвіді людини.
4. Проблема свободи людини і соціальна відповідальність.
5. Глобалізація як тенденція сучасного розвитку суспільства.
6. Священні книги. Місце книги в житті віруючої і невіруючої людини.
7. Поняття справедливості в житті людини: що може бути її мірилом.
8. Мовчить лише той, хто здатний щось сказати. Погодьтеся або спростуйте цю філософську думку.
9. Яку поведінку слід вважати прикладом солідарності, а яку — благодійності? Наведіть приклади обох випадків з історії Революції Гідності.
10. Які соціальні мережі найпопулярніші серед підлітків? Які переваги й небезпеки з цього випливають?
11. Чи повинна церква бути «сучасною»? Якою, на вашу думку, буде церква майбутнього?
12. Чи можна стверджувати, що «серед законних форм правління демократія є найгіршою формою, а серед незаконних — найкращою формою»? (Платон)
13. Як дві Заповіді любові можна застосувати до побудови миру та порозуміння між людьми з різними переконаннями?
14. Проблема істини в сучасному світі. Феномен фейку.
15. Національна ідея у світлі християнського богослов'я.
16. Штучний інтелект: позитив і виклики.
17. Цінність милосердя: моральна і матеріальна основа.
18. «Добрі справи записуй на міді, а образи — на воді» (Ісідор Пелусіотський). Любов до ворогів та прощення образ.

**Підбиття підсумків
цього міні-конкурсу відбудеться
наприкінці 2018 року.
Переможці отримають
цінні подарунки.
Найкращі твори надрукуємо
на сторінках часопису.**

ХРИСТИЯНСЬКА ЕТИКА НА ОДЕЩИНІ

23 квітня 2018 р. на базі Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів відбулося виїзне засідання Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки України за участі представників МОН України, обласних департаментів освіти і науки, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, учителів Одеської, Вінницької, Миколаївської та Херсонської областей, а також представників релігійних організацій Одещини.

Метою зустрічі було ознайомлення з досвідом та сприяння викладанню предметів духовно-морального спрямування в закладах освіти області.

«Всевишній у житті українців завжди посідав перше місце, тому викладання християнської етики в школі є закономірним, як і в родині та церкві», — сказав у вітальному слові о. Роман Мірчук (УГКЦ). Однак, аналіз стану й тенденцій викладання предметів духовно-морального спрямування показує, що з 2015 року простежується зменшення кількості шкіл, класів і учнів, які відвідують курси духовно-морального спрямування. Про це повідомив голова Громадської ради В. С. Марущенко, вказавши на наступні причини: пасивність батьків, децен-тралізація, відсутність загальної зацікавленості, зокрема директорів шкіл та відділів освіти щодо впровадження згаданих курсів. Його підтримав М. П. Гузик, член-кореспондент НАПНУ, заступник директора з науки КЗ «Южненська Авторська М. П. Гузика експериментальна спеціалізована ЗОШ-комплекс І–ІІІ ст.», підкресливши важливість доброї волі директора школи щодо впровадження предметів духовно-морального спрямування. Якщо директор має атеїстичний світогляд, то основи християнської етики, швидше за все, не будуть викладати в цій школі.

Протоієрей о. Василь Кобан, який представляв соціальний відділ Одеської єпархії УПЦ МП, звернув увагу на духовно-моральне виховання як профілактику девіантної поведінки дітей і підлітків. За його дослідженнями, вік дітей, які вживають психотропні речовини, знизився до 10-11 років. Це стає можливим через велику кількість дисфункціональних сімей, коли батьки не приділяють відповідної уваги вихованню своїх дітей. Священик

презентував програму, яка вчить підлітків виходити зі складних ситуацій, показує шлях, до кого звертатися в час небезпеки.

Реалізація науково-методичного потенціалу освітян Одещини щодо духовно-морального виховання дітей була темою ґрунтовного виступу Т. В. Саннікової, старшого викладача кафедри суспільно-гуманітарної освіти Одеського обласного інституту удосконалення вчителів.

Про стан викладання предметів духовно-морального спрямування на Вінниччині розповіла І. М. Мацієнко, завідувач відділу суспільно-гуманітарної освіти КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти». Освітянка звернула увагу на необхідність запобігання міжрелігійним конфліктам у школі, поділилася досвідом роботи приватних шкіл, заснованих у Вінницькій обл. релігійними організаціями.

Про викладання предметів духовно-морального спрямування у Миколаївській обл., зокрема у Вознесенській ЗОШ І–ІІІ ст. № 6, говорила Т. Л. Меньша, учитель предмета «Християнська етика в українській культурі». Педагог наголосила на одностайності батьків у виборі зазначеного курсу та позитивному впливі християнських цінностей на поведінку та взаємовідносини дітей у школі, родині та соціумі.

Про можливості ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія» щодо забезпечення літературою слухачів предметів духовно-морального спрямування повідомила директор цього фонду Д. П. Новікова.

Питання науково-методичного забезпечення викладання предметів духовно-морального спрямування було темою виступу І. Л. Сіданіч, професора кафедри управління навчальними закладами та педагогіки вищої школи Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПНУ.

На необхідності готувати вчителів із предметів духовно-морального спрямування у ВНЗ наголосив Т. М. Прокопечко, директор КЗ «Южненський НВК ім. В. Чорновола» (гімназія – ЗОШ І ст.). Його думку підтримала О. О. Чайківська, заступник директора з навчально-виховної роботи, додавши, що слід змінювати та

осучаснювати форми роботи з учителями християнської етики, зокрема, проводячи вебінари та інтернет-конференції з фахівцями з інших регіонів.

Сестра Христофора (Буштин), голова Комісії у справах освіти та виховання УГКЦ, поділилася дослідженням щодо ставлення сучасних батьків до освіти та приватної школи. Більшість батьків не знає, як співпрацювати зі школою, їх ніколи не залучали до шкільного виховного процесу, тому, на думку освітянки, потрібна просвітницька робота з батьками.

Про співпрацю з учительським колективом та батьківською громадськістю щодо впровадження основ християнської етики в навчально-виховний простір поділилися директор НВК «Надія» (Одеса) Т. В. Оробець і учитель англійської мови та християнської етики Березівської ЗОШ № 2 (Одеська обл.) С. О. Бондаренко.

Сестра Єротея (Сорока), керівник на-пряму духовно-морального виховання ГО КБХА «Алетейя» та Е. А. Підгасцька, учитель християнської етики гімназії № 1 м. Южноукраїнськ наголошували на важливості особистісної підготовки та самовдосконалення вчителя предметів духовно-морального спрямування.

Про стан духовно-морального виховання дошкільників в Україні повідомила В. Є. Сучок, директор ДНЗ № 4 «Казка» м. Южного Одеської обл.

Алла Кириченко, учитель інформатики, математики та християнської етики КЗ «Южненський НВК ім. В. Чорновола» (гімназія – ЗОШ І ст.), поділилася напрацюваннями щодо інтеграції біблійних істин у шкільні предмети.

Із пропозицією залучати до духовно-морального виховання не лише вчителів, а й психологів, виступила О. С. Гузик, психолог, учитель основ християнської етики КЗ «Авторська школа М. П. Гузика». Педагог наголосила також на наступності курсів духовно-морального спрямування для старшокласників, а саме — введення курсу «Сімейні цінності».

Завершилось засідання прийняття резолюції — плану дій для органів місцевого самоврядування, керівників управлінь освіти, ООІУВ, керівників навчальних закладів, педагогічних працівників.

Тетяна Саннікова,
ст. викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти ООІУВ,
кандидат педагогічних наук

ЛІТНЯ ШКОЛА ДЛЯ МЕТОДИСТІВ КУРСІВ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ

10-14 липня 2018 року в м. Вижниця Чернівецької обл. відбулася Всеукраїнська літня школа «Місце і роль курсів духовно-морального спрямування в Новій українській школі». Захід організований і проведений Міністерством освіти і науки України спільно з Громадською радою з питань співпраці з Церквами і релігійними організаціями при МОН України, благодійними фондами «Живи, Буковино!» і «Східноєвропейська гуманітарна місія». До участі в роботі були запрошені методисти обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, які відповідають за викладання предметів духовно-морального спрямування, та представники спільноти вчителів області.

Літня школа дала можливість учасникам ознайомитися з інноваційними педагогічними технологіями, поділитися із колегами креативними ідеями, удосконалити свою майстерність шляхом обміну досвідом, проведення майстер-класів, обговорення презентацій та відеоматеріалів, творчих зустрічей із авторами програм та підручників з предметів духовно-морального спрямування з різних регіонів України. Учасники школи мали можливість отримати нові знання від Ірини Сіданіч, доктора педагогічних наук, професора ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Андрія Ходорчука, докторанта практичного богослов'я Київської семінарії, викладача богословських дисциплін Рівненської духовної семінарії та академії, Олександра Калабського, доктора богослов'я, викладача НаУ «Острозька академія», Львівської біблійної семінарії, педагогів-методистів, а також учителів предметів духовно-морального спрямування. Так методист ТОКІППО Лілія Мудрик, автор та співавтор

зошитів з основ християнської етики, проаналізувала стан викладання предметів духовно-морального спрямування у Тернопільській обл., поділилася досвідом як вчитель-практик. Презентацію майстерні провела Олена Коваль, учитель основ християнської етики Тернопільської ЗОШ І-ІІІ ст. № 28, переможниця Всеукраїнського конкурсу «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування». Оксана Логіна, учитель основ християнської етики ТНВК «Школа – колегіум Патріарха Йосифа Сліпого», ознайомила учасників із діяльністю закладу та поділилася досвідом роботи. Духовні зерна в душі учасників літньої школи сів Василь Бербека, виконавчий директор БФ «Живи, Буковино!» Від ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», який представляла його директор Дар'я Новікова, освітяни отримали цінну методичну літературу.

Після наполегливої роботи був час для відпочинку. Учасники літньої школи мали можливість відвідати місця неймовірної краси: річку Черемош, перевал Німчич, музей-садибу народного артиста України, відомого співака Назарія Яремчука, музей прикладного мистецтва, єврейську купальню Мікв у с. Виженці, музей старожитностей та етнографії, м. Косів.

Дякуємо Богу та всім організаторам Всеукраїнської літньої школи за можливість бути частиною цієї школи і рухатися вперед в питаннях викладання предметів духовно-морального спрямування. Сподіваємося, що ця робота принесе плідні результати в майбутньому.

Лілія Мудрик,
методист Тернопільського обласного комунального інституту
післядипломної педагогічної освіти

VII МОЛИТОВНИЙ СНІДАНОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ

31 травня 2018 р. в Національному центрі «Український дім» відбувся VII Національний молитовний сніданок України, присвячений 1030-річчю хрещення Київської Руси-України. У заході взяли участь очільники держави, голови фракцій, міністри, народні депутати, керівники українських церков і релігійних організацій, дипломати, керівники закордонних дипломатичних місій. Особливими гостями сніданку стали звільнений із полону терористів український науковець Ігор Козловський та відомий голлівудський актор Стівен Болдуїн.

Близько 700 осіб (протестанти, католики, православні, євреї) зібралися, щоб помолитися за Україну, визнати, що Бог над нами, прославити Його й просити, щоб Він дав ще більше любові, радості, миру, довготерпіння, добрості, милосердя, віри, лагідності, здержливості кожному українцю і всій нашій країні. Усіх присутніх об'єднувало глибоке переконання, що найкращі перспективи України лежать у площині єдності, готовності до діалогу та втілення біблійних цінностей в державному управлінні.

Президент України Петро Порошенко у своєму виступі наголосив, що

всі успіхи України на внутрішньому й міжнародному рівні пов'язані з силою молитви. Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман нагадав представникам влади про їхню відповідальність перед народом і зазначив, що цей молитовний сніданок повинен бути тим заходом, де кожен зробить свій висновок щодо того, як ми будемо жити далі.

Протягом сніданку здійснювали молитви за сиріт, за мир в Україні, за представників всіх гілок влади, а також за воїнів операції об'єднаних сил, військовослужбовців, молоде покоління та освіту.

Як зазначив один із координаторів молитовних сніданків в Україні народний депутат Павло Унгурян, основними принципами сніданків є табу на ворожнечу й мораторій на розбіжності. «Молитовний сніданок — це можливість простягнути руку дружби своїм політичним опонентам. Ми намагаємося садити за один стіл представників різних фракцій із різними політичними або релігійними переконаннями, щоб вони служили один одному. Подали води, хліба один одному, спілкувалися й будували людські відносини на засадах християнських цінностей. Це

об'єднує людей і країну».

Дьорк Сміт, віце-президент з розвитку «Східноєвропейської місії» — організації, яка активно підтримує та сприяє розвитку християнської освіти в країнах Східної Європи, поділився своїми враженнями: «Коли учасники молитовного сніданку виходили на сцену, щоб висловити свої думки й помолитися, у моїй голові звучали слова Ісуса: «Та не тільки за них я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують у Мене, щоб всі були як одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я — у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, — щоб увірував світ, що Мене Ти послав». Одна й та сама думка була озвучена політиками, чиновниками, священиками, міністрами, педагогами. А що б сталося, якби всі насправді згуртувалися навколо того, із чим усі ми погоджуємось? Щоб ми всі, як послідовники Ісуса, «були одно»! Які дивні речі тоді зробить Господь через наші скромні, смиренні, об'єднані готовністю служити серця. Про це ми молилися того ранку, і про це треба молитися щодня».

Дар'я Новікова,
директор ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія»

ЛІТНЯ ШКОЛА З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

З 26 по 29 червня 2018 року на базі Національного університету «Острозька академія» проходила Літня школа з академічної доброчесності, яка зібрала директорів, завучів та вчителів середніх навчальних закладів України, проректорів та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, керівників та викладачів закладів професійно-технічної освіти, учителів та викладачів предметів духовно-морального спрямування, студентських лідерів та студентів вишів.

*Слухачі Літньої школи з викладачем
із Швейцарії Морганом Елайджею*

Організатори Літньої школи (а це: Василь Жуковський, доктор педагогічних наук, професор НаУ «Острозька академія», Дмитро Шевчук, доктор філософських наук, професор, проректор НаУ «Острозька академія», Ольга Балацька, аспірант НаУ «Острозька академія», Світлана Власова, науковий співробітник лабораторії християнської етики, психології та педагогіки НаУ «Острозька академія») мали на меті ознайомити слухачів з основами академічної доброчесності та сформулювати передумови для впровадження принципів академічної доброчесності в системі вищої та середньої освіти України.

Що ж таке академічна доброчесність? Згідно зі Ст. 42 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Під час навчання слухачів Літньої школи було ознайомлено з богословським, філософським, психологічним, правовим та економічним підґрунтям академічної доброчесності. Особливий резонанс викликали лекції Олега Огірка, кандидата фізико-математичних наук, доцента кафедри філософії та педагогіки Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій

Ознайомлення з дидактичною літературою

імені С. З. Гжицького, професора кафедри українознавства Інституту Східної Європи («Християнська етика в школі і ВНЗ як передумова академічної доброчесності»), Віталія Максимчука, кандидата філологічних наук, доцента НаУ «Острозька академія» («Мовні аспекти академічної доброчесності»), Максима Карповця, кандидата філософських наук, доцента НаУ «Острозька академія» («Теорія і практика написання есе в контексті академічної доброчесності»), Сергія Головіна, доктора філософії, доктора практичного богослов'я Інституту генези життя та Всесвіту, м. Київ («Роль природознавства у формуванні морального світогляду школярів як важлива засада академічної доброчесності»). Доктор богословських наук, доктор економічних наук із Швейцарії Морган Елайджа представив зарубіжний досвід упровадження принципів академічної доброчесності. Також було проведено практичні заняття, майстер-класи, дискусії, під час яких кожен присутній міг висловити свою думку, поділитися практичним досвідом вирішення проблемних ситуацій у своїх навчальних закладах.

Усі присутні були однастайні в тому, що втілення принципів академічної доброчесності в кожному класі, школі, середньому спеціальному та вищому навчальному закладі є нагальною потребою сьогодення.

Організатори Літньої школи створили теплу та приємну атмосферу навчання. Викладачі намагалися висвітлити академічну доброчесність якомога глибше та зрозуміліше, щоб заохотити, насамперед, кожного зі слухачів жити за її принципами. Як результат навчання, кожен учасник має підготувати проект Кодексу академічної доброчесності свого закладу освіти.

Останнім акордом навчання в Літній школі було вручення сертифікатів, які стануть детектором добра і чесності для кожного з нас. Нехай кожен звіряє доброчесність свого серця зі Словом Божим, яке радить: «Над усе, що лише стережеться, серце своє стережи, бо з нього походить життя» (Пр. 4:23).

*Руслана Ковальчук, Мирослава Хоміцька,
слухачі Літньої школи*

Навчання завершилось — попереду практичне застосування

СОВІСТЬ

Таємниця за сімома замками

Для більшості людей совість — це таємниця за сімома замками. Зазвичай про совість ми згадуємо, коли хтось стосовно нас чинить несправедливо. Тоді ми точно знаємо, що совість у нас є, і підозрюємо, що в декого її немає. У кращому разі ми налаштовані мислити й діяти, прислухаючись до голосу совісті. Але як бути з совістю Йозефа Менгеле, німецького лікаря, який проводив експерименти над в'язнями табору Освенцім під час Другої світової війни? Вона в нього зникла? Чи можливо таке?

Ми, люди, а особливо учителі, маємо вміння розкривати всі ці замки. Адже совість — це фундаментальне поняття людинобудови. Тож розпочнемо з етимології цього слова. Воно складається з двох частин «со» і «вість», а виникло як калька з давньогрецького слова *συνείδησις* (*suneidésis* = *sun* + *eidésis*, спів + пізнання), що означає «спільне пізнання» або «одночасне пізнання». Ідея цього поняття полягала в тому, що, пізнаючи очевидне, людина одночасно пізнає і менш очевидне — наприклад, добре це чи погано, правильно або неправильно. «Вість, що її подає нам наш внутрішній голос, торкається питань добра і зла, обов'язку, відповідальності»¹. Синонім совісті — сумління — прийшов до нас від польського *sumienie* (спільна «думка») і означає те саме поняття. Але на основі чого людина визначає, що є добро, а що — зло?² На підставі якого закону чи права?

Тепер звернімося до словників. Радянський Енциклопедичний словник 1953 року видання: «Совість — почуття власної відповідальності за свою поведінку перед навколишніми людьми, суспільством». Але чому тільки «почуття»? Тлумачний словник Володимира Даля: «Совість — моральна свідомість, моральне чуття або почуття в людині; внутрішнє усвідомлення добра і зла; тайник душі, в якому відзивається схвалення або осуд кожного вчинку; здібність розпізнавати якість вчинку; почуття, яке спонукає до істини і добра, яке відвертає від обману і зла; мимовільна любов до добра й до істини;

вроджена правда, на різних рівнях розвитку». Вікіпедія перегукується з вищевказаними тлумаченнями і додає теологічний аспект, зауважуючи: «Феномен людського сумління безперечно належить до найдивовижніших речей цього світу».

Підсумуємо словами Едварда Станека, польського священика: «Совість розрізняє речі добрі і погані, нагадує людині про необхідність робити добро і уникати зла. Егоїзм напроти — розрізняє речі приємні і неприємні»³. Іншими словами, совість — це внутрішній суддя, який знається на моральних законах.

Ось декілька ілюстрацій із серйозних творів. Інокентій Володін, дипломат із роману Олександра Солженіцина «У колі першому», жив за принципом: «Нам життя дається тільки раз!» і тому брав від нього все, що тільки воно могло дати. Після смерті матері, читаючи її листи і щоденники, він зрозумів, що був досі обікраденим — обікраденим правдою про життя. «Тепер абсолютно новим відчуттям він відчув у собі й у світі новий закон: що совість теж дається нам один тільки раз. І як життя відданого не повернути, так і **зіпсованої совісті**». Невже совість може спати, мовчати? Бути зіпсованою? І якщо це так, то неможливо її розбудити, виправити?

А ось уривок із книги Юліана Шульмейстера «Прислужники пекла»: «Юденрат велике благо!» — твердить сам собі Ротфельд... Більше не думає про призначення юденратів як органу німецької влади, тільки про юденрат — орган єврейської громади. Хитрить сам із собою, злив у єдиного своє благо і благо громади: «Юденрат — це життя, Господь не захотів моєї загибелі. Рятуючи себе, все зроблю для порятунку євреїв». Так і подумав — спочатку про себе, свій порятунок, потім повторив завченою формулою: «Все зроблю для порятунку євреїв». Совість, совість! **Зручна** совість — гарний мішок, який можна наповнити будь-яким змістом. Ландсберг вивчив совість Ротфельда, свою перевагу бачить у тому, що давно живе без цього непотребу — реквізиту бога-дільні слабовольних людей».

Невже совість, головною функцією якої є розрізнення добра і зла, можливо наповнити «будь-яким змістом»? Хіба

вона не безсторонній суддя? Але чому ми тоді знаходимо в Біблії описання судді, який «не боявся Бога, ні людей не соромився» (Лк. 18:2)?

На всі ці непрості запитання про одну із «найдивовижніших речей цього світу» неможливо правильно відповісти, опираючись тільки на матеріалізм і гіпотезу еволюції. Ось приклад такої спроби.

У книзі Крупеніна А. Л. і Крохіної І. М. «Ефективний учитель: практична психологія для педагогів» із серії «Психологічний бестселер» описана життєва позиція так званих «коричневих жаб»: «Вони — не зовсім люди. Ця позиція — те, що в нашій психології в двадцяті роки називали «моралепатією» і що зараз на Заході називають «моральною імбецильністю». Це люди з несформованою совістю»⁴.

Якщо це так, тоді Йозеф Менгеле просто «не зовсім людина» із «несформованою совістю». За що ж його тоді судити?

Бачимо, що так матеріалістична або еволюційна психологія потрапляє в категорію «сліпий водить сліпого, — обоє до ями впадуть» (Мт. 15:14).

Біблійне поняття сумління

Отож звернімося до Божого Слова, яке єдине здатне пояснити найскладніші питання людського буття. Тим паче, «що переклади Біблії і грецьких текстів відіграли величезну роль у формуванні значень концепту «сумління»⁵. За біблійним означенням сумління — це та духовна частина людського ества, яка за допомогою свідомості (Рим. 2:15; Євр. 10:2) свідчить про моральний Божий Закон, який записано в серці людини з моменту зачаття (Рим. 2:15; 9:1; 2 Кор. 1:12), судить її власну волю відносно цього Закону (1 Кор. 10:29), докоряє у разі порушення Закону (Ів. 8:9) і виявляє моральний стан іншої людини (2 Кор. 5:11).

«Бо не дивиться Бог на обличчя! Котрі-бо згрішили без Закону, без Закону й загинуть, а котрі згрішили в Законі, приймуть суд за Законом... Бо коли погани, що не мають Закону, з природи чинять законне, вони, не мавши Закону, самі собі Закон, що виявляють діло Закону, написане в серцях своїх, як свідчить їм сумління та їхні думки, що то

¹ Єщенко Т. А. // Наука. Релігія. Суспільство. — 2011. — № 2. — С. 157.

² Цим займається наука про закони або про право — юриспруденція.

³ Станек Едвард. Піклуючись про совість. — К. : Український письменник, 2003. — С. 7.

⁴ Ростов-на-Дону: Феникс, 1995. — С. 32.

⁵ Єщенко Т. А. // Наука. Релігія. Суспільство. — 2011. — № 2. — С. 157.

осуджують, то виправдують одна одну» (Рим. 2:11-15). Саме через мислення ми усвідомлюємо свої гріхи або їхню відсутність (Євр. 10:2).

Франсуа Шіффляр, «Сумління»
(за Віктором Гюго), 1877

Сумління буває **добрим** — коли ми «хочемо добре в усьому поводитись» (Дії 23:1; 1 Тим. 1:5; Євр. 13:18; 1 Петр. 3:16, 21), **невинним** — коли ми не усвідомлюємо власної вини (Дії 24:16), **чистим** — коли воно очищене кров'ю Христовою «від мертвих учинків» (1 Тим. 3:9; 2 Тим. 1:3; Євр. 9:14) або **недужим** (1 Кор. 8:7), **слабким** (1 Кор. 8:10), **лукавим** (Євр. 10:22). Отож маємо шість біблійних характеристик совісті, три з яких позитивні, а три — негативні.

Окрім прикметників корисно відзначити й дієслова, які стосуються совісті. Її можна **очистити** (Євр. 9:14), **вразити** (1 Кор. 8:12), **споганити** (1 Кор. 8:7), **занечистити** (Тим. 1:15) і, що найжахливіше, **спалити** (1 Тим. 4:2). Одне позитивне проти чотирьох негативних.

Від народження совість людини чиста й безвадна, натомість уроджена природа людини — гріховна. Ця вроджена гріховність і штовхає людину до «мертвих справ», занечищуючи сумління. «...кров Христа, що Себе непорочного Богу приніс Святим Духом, очистить наше сумління від мертвих учинків, щоб служити нам Богові Живому!» (Євр. 9:14). Із цих слів ми можемо однозначно висувати, що забруднену совість можна очищати, подібно як ми беремося прати забруднений одяг. Навіть, ми повинні це робити щоразу, як наша совість забруднюється. Як? «Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи

нам простити, та очистити нас від неправди всілякої» (1 Ів. 1:9). Якщо ж цього не робити, то наша совість буде споганюватися все більше і більше. Про такий стан люди кажуть: «наче камінь за спиною ношу». І навпаки: «чиста совість — найкраща подушка».

Людина, яка змалечку навчена просити в Бога й людей вибачення, очищуючи власну совість, не потерпатиме від докорів сумління, а матиме спокій та легкість на душі. Тому навчити цьому своїх учнів — одне з найголовніших завдань учителя християнської етики.

Коли ж починає говорити совість? На думку Е. Станека, «у перших роках життя сумління ще не подає голосу, оскільки для свого прояву потребує двох інструментів, які розвиваються в людини трохи пізніше: розуму і волі»⁶. Мій наймолодший син уперше обманув у 3 роки і 5 місяців. Ми з чоловіком були вельми вражені, особливо від того, як швидко і вправно він це робив. Начебто раніше це вже відбувалося багато разів. Говорити реченнями Дем'ян почав у 1 рік і 9 місяців, а совість має передувати реченням. Тож її стартовий час приблизно 1,5–2 роки.

Наступні біблійні слова ще цікавіші: «...перша skinія, яка є прообразом для теперішнього часу, куди приносяться дари й жертви, які не можуть зробити досконалим по совісті того, хто служить, тільки на підставі їжі й пиття, і різних обмивань, і настанов щодо плоті, які накладаються до часу виправлення» (Євр. 9:8-10, переклад Віктора Громова). Виявляється, **людина відчуває себе досконалою, коли совість її чиста!** Не де-небудь, а саме в совісті знаходиться або блаженство людини, або нестерпність її життя. «Неправедний — нехай чинить неправду це, і поганий — нехай це опоганюється. А праведний — нехай це чинить правду, а святий — нехай це освячується!» (Об. 22:11). Це два прямо протилежні напрями людського життя. Лише один із них веде до блаженства. Тому ми й маємо повеління: «**Будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!**» (Мт. 5:48).

Знання — сила

Совість не може довго залишатися чистою, якщо вона не буде ще й сильною. «Та не всі мають таке знання, бо деякі мають призвичаєння до ідола й досі, і ідять, як ідолюську жертву, і їхнє сумління, будиши недуже, споганюється»

(1 Кор. 8:7). Так, якщо людина не має потрібних знань, то її совість немічна, слабка, не здатна відрізнити добро від зла. Чи не жахливо, що совість — наш моральний суддя — спокійно дозволяє призвичаюватись до ідолів?

Як приклад — історія з Валтасаром, халдейським царем Вавилонії, сином Навуходоносора. На великому бенкеті, який організував Валтасар, пили «вино й славили богів золотих та срібних, мідяних, залізних, дерев'яних та камінних. Аж ось тієї хвилини вийшли пальці людської руки, і писали навпроти свічника на вапні стіни царського палацу... Мене, мене, текел, упарсін» (Дан. 5:4-5, 25). Слово «текел» означає «ти зважений на вазі, і знайдений легеньким» (Дан. 5:27). Відсутність достовірних знань про Бога і про ідолів (на відміну від його батька) обезсилили совість Валтасара, і в цілому він став легковажною людиною. Його моральна вага була такою мізерною, що вже не залишилось ні часу, ні сенсу для його виправлення. «Тієї ж ночі був забитий Валтасар, цар халдейський» (Дан. 5:30).

Рембрандт, «Бенкет Валтасара», 1635

Згадаймо всім відомі слова «Знання — сила»: якими знаннями наповниш людину, таку силу й отримаєш. Не даремно розум і совість часто згадуються в Святому Письмі разом: «Для чистих все чисте, а для занечищених та для невірних не чисте ніщо, але занечистилися і розум їхній, і сумління» (Тим. 1:15). Відповідно, який розум, таке й сумління. Свого часу це саме помітив і Карл Маркс: «У республіканця інакша совість, ніж у рояліста, у заможного — інакша, ніж у незаможного, у мислячого — інакша, ніж у того, хто не здатен мислити» (Зібр. тв., т. 6, с. 140). Ось чому Писання неодноразово закликає нас «**відновлятися духом вашого розуму**» (Еф. 4:23).

Ланцюжок блаженства

Якщо совість з причини немічності й може обманювати нас, то не Бог. Він воздає кожному за заслугами: злі справи — «недоля та утиск» у душі,

⁶ Станек Едвард. Піклуючись про совість. — К. : Український письменник, 2003. — С. 7.

добрі справи — мир (Рим. 2:9-10). Адже якщо навіть ми будемо своє життя на Христі, то буває, що серед будівельних матеріалів зустрічаються зовсім непридатні (1 Кор. 3:11-15). Тому Бог час від часу випробовує діло життя кожного — щоб даремно не будували. А заставою будівлі, що встоїть, є добра совість, тому що вона спонукає людину робити добрі справи, тобто мати добре поведіння у Христі (1 Петр. 3:16).

Духовна сила тяжіння

Переглядаючи різні джерела на цю тему, я звернула увагу на цікаве зауваження: «совість постає як певне тяжіння до загальнолюдського, універсального»⁷. Вікіпедія це описує так: «Загадка примусового нахилу знання та діяльності знання (сумління) до добра. Цікаво, що в діяльності знання (тобто сумлінні) злочинець намагається часто виправдати свої навіть цілком очевидні злі вчинки. Навіть Гітлер чи Сталін убивства певних категорій людей називали «очищенням», «чистками» і водночас пропагували «високі ідеали». Бомбардування Іраку мотивувалося заради «доброї» цілі тощо. Показ своїх дій як «добра» є обов'язковим для сприйняття людьми. Звідси необхідність риторики, популізму, реклами тощо. Добро знову ж таки може визначатися різними людьми по-різному, але воно повинно бути завжди «добром». Є, звичайно, люди, що свідомо чинять зло, але, знову ж таки, такі дії мають якусь корисливу («добру») мету в кінці, яке, здебільшого матеріальне, «добро» чи чуттєву насолоду як «добро». Людині не властива тяга до гіршого заради гіршого, тобто до зла як кінцевої мети. Завжди мусить бути «вигода-добро»⁸.

Один із найвідоміших підсудних Нюрнберзького процесу Рудольф Франц Фердинанд Гесс, німецький державний керівник, «навіть гордився тим, як ефективно він управляв табором смерті»⁹. Його совість також вела його в напрямі «добра». Інша річ, що таке «добро» сформувалося в його розумі через гітлерівсько-нацистську ідеологію, унаслідок чого його совість

занечистилась, ослабла, опоганилась і, як наслідок, погодилась схвалювати гріховні, надзвичайно жahlivi вчинки.

Вислів «немає совісті» означає, що совість насправді є, але зіпсувалась, бо ще раніше зіпсувався розум. Як тільки ми виправляємо розум, автоматично й совість, образно кажучи, стає на місце.

Повернімося до сили тяжіння. Очевидно, що між гравітаційним і моральним законами існує принципова різниця: «закон тяжіння говорить нам, що зробить камінь, якщо його впустити; а закон моральний каже про те, що люди мають робити і чого не мають»¹⁰. Тобто в каменя немає вибору, падати йому чи ні, а в людини є. Але навіть тоді, коли вона обирає шлях зла, моральний закон через докори сумління безвідмовно спрямовує її на шлях добра. Саме тому деякі люди шукають способів, як позбавитися совісті або хоча б її докорів. Найпростіше — як було показано вище, — зіпсувати розум недостовірними (небіблійними) знаннями, і совість буде працювати з похибкою. Крайній варіант — спалена совість. «А Дух ясно говорить, що від віри відступляться дехто в останні часи, ті, хто слухає духів підступних і наук демонів, хто в лицемірстві говорить неправду, і спалив сумління своє» (1 Тим. 4:1-2). Бачимо, що в цьому разі люди не просто не мають біблійних знань, а навпаки — шукають, вивчають, засвоюють і застосовують на практиці бісівські знання, систематизовані до рівня «науки».

Можливо, у Йозефа Менгеле якраз і була спалена совість? Бог знає. Але навіть якщо це було і так, то все одно це його аж ніяк не порятує від відповідальності. Сказано: «І бачив я мертвих малих і великих, що стояли перед Богом. І розгорнулися книги, і розгорнулася інша книга, то книга життя. І суджено мертвих, як написано в книгах, за вчинками їхніми» (Об. 20:12). Свідка наслідків учинків Менгеле генерал-лейтенанта Василя Петренка, який за всі роки Другої світової війни багатьох бачив убитими, повішеними, спаленими, найбільше «вразили діти, зокрема й зовсім крихітні, яких поспіхом покинули під час евакуації. Це були ті, які вижили після експериментів табірної лікарні Йозефа Менгеле...»¹¹

Якщо за земного життя совість

спалена, то докоряти нічим. Але в кінці всі без винятку воскреснуть для Божого суду. І якщо воскресне мертве тіло, то, тим паче, я думаю, воскресне і совість. Хоча прямо про це в Біблії не сказано, але опосередковано ми можемо так висувати. Згадаймо стан померлого багатія: після смерті він прекрасно все відчував, пам'ятав, мислив і, що найдивовижніше, із безсовісного миттєво зробився совісним. Безпомилково оцінивши моральний стан ще живих рідних братів, він почав піклуватися про їхнє навернення до Бога.

Отож, живімо, піклуючись про совість, — і власну, і наших дітей, і наших учнів!

Алла Кириченко,
учитель
інформатики,
математики та
християнської
етики НВК
ім. В. Чорновола,
м. Южне,
Одеська обл.

ПІЩАНИЙ СНІГ

Чи бачив хто, щоб падав сніг з піском,
Рудим піском, принесеним з Сахари?
За всі сніги, що досі випадали,
Такого ще ні разу не було.

А хто почув, той віри би не йняв,
І бачивши – очам би не повірив.
Ми — homo sapiens (а дехто — homo звірі),
Нам досить фактів і не досить водночас.

Але колись щось схоже вже було:
Не сніг з піском, а вітер з сараною,
Яка заповонила все собою,
Аж поки не скорився фараон.

А згодом вітер перепілок ніс,
Встеливши в літків зо два землі м'ясом.
По десять хомерів і більше, із запасом,
Наклали люди копи на землі.

І те, і інше віщувало смерть
І несло заклик: «Гей, опам'ятайтесь!
Та ж Бог — Творець! З Творцями
не змагайтесь,
У Нього сили вщерт' і понад вщерт'.

Та ж Він — Володар! Голови схилить,
Омийте руки й розуми від крові,
Й воскресне совість, стане ніби нова,
І лиш тоді ви розпочнете жить!

Попри сніги, піски і сарану,
Попри затятий безум цього світу
Живіть за досконалим Заповітом, —
Лиш Бог в душі пробуджує весну!

Алла Кириченко

⁷ Ещенко Т. А. // Наука. Релігія. Суспільство. — 2011. — № 2. — С. 157.

⁸ <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сумління>

⁹ Гайслер Норман, Боккіно Пітер. Непоколебимые основания. Современные ответы на главные вопросы о христианской вере. — Симферополь: Христианский научно-аполлогетический центр, 2003. — С. 211.

¹⁰ Там само, с. 302.

¹¹ Там само, с. 203.

ДЛЯ ЧОГО СТВОРЕНА ЛЮДИНА

Інтегроване заняття для дітей старшого дошкільного віку

Автор Зінаїда Скворцова, вихователь-методист
ЗДО № 33 м. Рівне

Мета: ознайомити дітей із біблійним поглядом на створення людини як образу й подоби Божої та її призначення на землі; розвивати вміння працювати в парах та в підгрупах; виховувати почуття необхідності бути корисним іншим.

Матеріал:

- демонстраційний: ілюстрації природи, постаті дітей (хлопчика та дівчинки, дитина думає, ким стати в майбутньому, діти спілкуються, догляд за рослинами, дитина малює), модель створення світу; предмети побуту та картини народних умільців;

- роздавальний: шашки, пазли, будівельний конструктор, фарби та полотно для різних технік зображувальної діяльності, пензлик, серветка, лійка, фартушок.

Технічні засоби: магнітофон, записи мелодій українських композиторів.

Інтернет-ресурси: <http://krasotkina.com/>;
<http://www.freebibleimages.org/illustrations/creation/>.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Вступ

Діти стоять на килимку; під музику звуків природи при-
вітатись із дітьми.

Вітання

Озвався ранок сотнями пісень:
Співає поле, ліс, і гори, й ріки!
Так починається весняний день —
Так Бог створив. Хвала Йому навіки!
Діти сідають на стільчики.

II. Основна частина

Вихователь. Діти, то чому так співає вся природа кожного дня? Кому вона співає? (Діти висловлюють свої думки. Вихователь прикріплює до дошки ілюстрації природи: птахи, гори, квіти, ліси, зорі тощо).

— Ви правильно міркуєте: природа прославляє свого Творця, тому що таке призначення всього природного світу: зорям світити, птахам виспівувати, квітам віддавати свій аромат, і так триває кожного дня. Про все це ми дізналися, коли розглядали, як Господь створив світ. Пригадаймо, як це було?

Використовуючи модель створення світу у вигляді годинника, пригадати порядок створення.

— Усю природу Творець творив словом: «...бо сказав Він — і сталося, наказав — і з'явилося» (Пс. 32:9).

Прикріпити до дошки ілюстрацію з постаттю людини.

— Як ви думаєте, для чого Бог сотворив людину? (Відповіді дітей: для щастя, радості, щоб працювати на землі.)

— Щоб краще зрозуміти це питання, нам потрібно з'ясувати, а чому людина особлива? Чим вона відрізняється

від інших творинь? (Поряд із постаттю людини виставити зображення тварин.)

— Насамперед розглянемо, як людина зовнішньо відрізняється від тварин. (Діти називають зовнішні ознаки людини і чим вона відрізняється від тварин.)

— Ви правильно помітили, що люди інші. У Святому Письмі написано, що Бог вирішив створити людину за образом і подобою Своєю. (Вихователь розгортає Біблію й читає.)

Книга Буття, 2 розділ, 7 вірш: «І створив Господь Бог людину з пороку земного. І дихання життя вдихнув у ніздрі її, — і стала людина живою душею». Господь створив чоловіка та жінку й дав їм повеління панувати над усім живим. Тому:

1. Людина є розумною. Для чого людині потрібен розум? (Відповіді дітей.) Наш Бог володіє абсолютним розумом, мудрістю, адже завдяки цьому Він і творив увесь світ. Тому й ми маємо здатність думати, навчатись, майструвати, можемо приймати рішення, вибирати майбутню професію й цим служити людям та прославляти Бога. (Ці думки підкреслити ілюстрацією: дитина думає, ким стати).

2. Людина створена для спілкування. Перші люди вчилися спілкуватись у Бога один із одним. Як ми спілкуємося? (Мовою. Прикріпити малюнок: діти спілкуються.) З ким ми спілкуємось? (Один із одним, а також із Богом.) У світі є багато різних мов. Які вам відомі? А яка мова вам найбільше зрозуміла? (Українська). Так, правильно, адже ми з вами українці, і проживаємо в Україні.

— Припустимо, ви зустріли людину з іншої країни: ні ви, ні вона не знаєте мови, яку б ви обоє розуміли. Як ви можете порозумітись? (Відповіді дітей.)

— Так, є мова жестів, на землі є люди, які спілкуються лише мовою жестів. Які жести ви можете показати й усі зрозуміють, що ви хотіли сказати?

Інтерактивні форми роботи з дітьми

Робота в парах: «Зрозумій мене»

Об'єднати дітей у пари та запропонувати продемонструвати один одному жести любові, дружби, молитви, привітання, що все гаразд тощо.

— Гадаю, що таке спілкування принесло вам радість та задоволення, адже ви передали одне одному приємні жести. Ось так ми теж можемо прославляти Бога, коли маємо хороші стосунки один із одним.

— Є ще мова малюнка, коли людина завдяки зображенням передає свій настрій, хоче щось розказати. У давнину люди малюнками залишили повідомлення про себе. (Прикріпити до дошки малюнок на папірусі.)

Робота в підгрупах: «Меседж малюнка»

Об'єднати дітей у підгрупи, кожна підгрупа розглядає

ілюстрації, автори яких різного віку, різної майстерності. Дати завдання дітям, розглядаючи малюнок, визначити, чи автор дорослий чи дитина, яку інформацію хотів передати, який у нього був настрій, чи є ця людина майстром своєї справи.

Ви знаєте, що і в давні часи, і сьогодні художники через малюнки розповідають про біблійні події і цим прославляють Бога.

— Є мова музики. Знаючи, яку музику слухає людина, можна визначити її стан.

Музично-дидактична гра «Нотки душі» (з використанням дитячих музичних п'єс українських композиторів)

Через музику люди з різних країн і ми також прославляємо Бога.

3. Людина створена для праці.

На дошку до постаті людини прикріпити ілюстрацію про працю: догляд за рослинами.

— Створивши людину, Бог дав їй завдання доглядати землю, на якій вона живе. Підійдіть до столу й підберіть ілюстрації, які б відображали, що людина виконує повеління Боже.

Інтерактивна вправа «Мікрофон»

Діти обирають ілюстрацію, аргументуючи свій вибір.

4. Є ще одна річ, яка відрізняє людину від інших тварин. **Бог подарував людині таланти.** Ви вже змогли це побачити, коли розглядали картини, написані талановитими художниками, слухали музику, створену талановитими

композиторами. А також кожен із вас полюбає чимось займатись. Що ви найбільше любите робити? (Відповіді дітей.) Те, що у вас виходить найкраще, — це і є ваш талант, який слід використовувати для Божої слави.

Діти розглядають невелику виставку предметів побуту, виготовлених народними умільцями.

Дієво-практична діяльність дітей

Після того як ви розглянули гарні речі наших умільців, я думаю, ви й самі захотіли якимось себе проявити. Пропоную вам продемонструвати ваші вміння та таланти, якими б ви прославили Бога.

Діти за бажанням вибирають діяльність, яка в них найкраще виходить.

— Гра у шашки;

— конструктивно-будівельна діяльність;

— нетрадиційні техніки малювання: граттаж, монотипія, малювання на мокрому папері;

— ліплення;

— викладання складних пазлів;

— догляд за рослинами в осередку природи.

III. Підсумок заняття

Вихователь. Діти, я хочу вам побажати, щоб ви завжди пам'ятали, якими вас створив Бог, для чого Він вас створив, та не забували дякувати Йому завжди. «Подяку складайте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:18).

Тамара Патратій, учитель християнської етики в Татарбунарському р-ні Одеської обл., підготувала посібник із вивчення притч Ісуса Христа для вчителів християнської етики та недільних шкіл «Відкрию в притчах уста Свої, розповім таємниці від почину світу». Він містить тестові запитання (на засвоєння та розуміння) та довідковий матеріал до 21 притчі. Повністю з цим матеріалом ви можете ознайомитися на нашому сайті. У цьому числі часопису пропонуємо вивчення двох притч: про таланти і про вірного та невірного слугу.

ПРИТЧА ПРО ТАЛАНТИ

Мт. 25:14-30

Кожному, хто має, дасться і додасться, хто не має — забереться від нього і те, що має!

1. Тест на засвоєння

— Чому чоловік роздав гроші своїм робітникам? (Мав намір відлучитися на тривалий час в іншу країну)

— Як він розпорядився грошми? (I — 5 т., II — 2 т., III — 1 т.)

— Чому саме так? (Кожному відповідно до здібностей)

— Що зробили два робітники з грошми? (Примножили)

— Що зробив із грошми третій робітник? (Закопав талант у землю)

— Що сказав господар першому робітникові, отримавши після повернення 10 талантів? (У малому ти був мені вірним, то над великим поставлю тебе)

— Як поставився господар до другого робітника, отримавши 4 таланти? (Похвалив і пообіцяв прилучити до своїх багатств)

— Як пояснив свою недбалість робітник, що приніс 1

талант? (Я мав страх перед тобою, тому сховав твого таланта в землю)

— Як назвав третього робітника розгніваний пан? (Раба лукавий і лінивий)

— Що наказав господар слугам? (Забрати від нього таланта і віддати тому, що 10 талантів має)

— Чому так розпорядився господар? (Бо кожному, хто має, дасться і додасться, а хто не має, — забереться від нього і те, що він має)

— Що ж зроблять із тим рабом? (Укинуть до темряви, де плач і скрегіт зубів)

2. Тест на розуміння

— Кого символізує господар? (Сина Людського)

— Кого символізують робітники? (Нас, людей)

— Що символізують таланти? (Здібності, які дає Бог під час народження)

— Чому не можна вихвалитися здібностями? (Бо вони від Господа)

— Як не переоцінити свої здібності? (Порівнювати з досконалішими можливостями інших людей)

— Як не «закопати» свій талант? (Не зупинятися на досягнутому)

3. Вірш

Від'їжджає чоловік надовго із дому
І дає на сховок гроші трьом, а не одному.
П'ять талантів узяв перший
І пустив у справу.
Так набув ще п'ять талантів —
Працював на славу.
Другий, що мав два таланти,
Зробив теж так само,
Він надбав іще два нових —
Потрудився справно.
Той, який від свого пана
Мав талант лише,
Закопав його у землю —
Думав збереже.
Та пройшло немало часу,
Пан вернувся до хати,
Зібрав всіх своїх підлеглих,
Просить звітувати.
Перші принесли таланти,
Пан узяв ті гроші,
Хвалить рабів вірних, добрих
За труди хороші.
Підійшов і нерадивий,
Що не постарався,
Взяв талант і не примножив,
Бо полінувався.
Розгнівався пан на нього:
«Він не розуміє! —
Заберіть, усе, що має,
Дайте тим, хто вміє».

4. Висновок

Кожна людина від Господа Бога отримала одвічні таланти. Від Духа Святого ми отримуємо дари: мудрість, розум, мужність, знання, побожність, страх Божий. Кожна людина отримує від Господа особисті здібності й таланти, тому треба їх у собі віднайти, розвинути й застосувати у житті. Завжди знайдеться у світі людина, яка має ще більші можливості, ніж у тебе. Не вихваляйся, бо талант від Бога. Усвідомлюй: те, що подарував Господь, може й відібрати. Наполегливо працюй і використовуй свій талант тільки на добрі справи. Дякуй Господу за цей високий дар.

ПРИТЧА ПРО ВІРНОГО ТА НЕВІРНОГО СЛУГУ

Мт. 24:45-51; Лк. 12:35-48

*Хто з них отримає винагороду від господаря,
а кого буде покарано?*

1. Тест на засвоєння

— До яких людей бути подібними закликає нас Ісус Христос у притчі? (До тих, що очікують господаря свого)

— Як господар винагородить вірного раба? (Поставить його над усім своїм маєтком)

— А як поставиться господар до раба, який знає волю господаря, але не виконує її? (Звелить побити)

— А що чекає на раба, який не знав і не виконав волі господаря? (Буде мало битий)

— Як закінчиться ця притча? (Від кожного, кому дано багато, багато від нього і жадатимуть. А кому багато повірено, від того ще більше жадатимуть)

2. Тест на розуміння

— Як Ісус Христос називає тих, хто пильнує достатки господаря завжди? («Блаженними», тобто праведними і щасливими)

— Кого символізує господар? (Господа, який дає людині свободу вибору: «Жити з Богом або забути про Нього»)

— Що значить «пильнувати господарство»? (Свято берегти віру й примножувати її добрими ділами)

— Чому не можна ухилятися від виконання своїх обов'язків? (Тому що віддалимося від Бога й приречемо себе на недовіру й зневагу)

— Коли повернеться господар? Коли прийде Господь? («Прийде Син людський тієї години, коли ви не думаєте...»)

3. Вірш

Блаженний раб, як пан його прийде,
У всьому лад і послух там знайде.
Над всім маєтком він слугу поставить.
Підвищить над всіма його, прославить.
О першій і о другій стражі ночі
Пильнують за порядком вірні очі.
Невірний раб, як пан кудись поїде,
Зачне пиячити, потім гуляти піде,
Почнеться бійка, розгориться гнів —
Не виконає те, що пан звелів.
Повернеться зненацька пан з дороги
І розітне навпіл раба презлого.
Тож вибираймо шлях слухняного слуги,
Щоби не чути плачу навкруги.

4. Висновок

Цією притчею Ісус Христос навчає нас бути відповідальними. Ухиляючись від виконання своїх обов'язків, ми віддаляємося від Бога. Прирікаємо себе на недовіру й зневагу з боку друзів і знайомих. Коли людина усвідомлює свою відповідальність і чинить по-іншому — то є найтяжчий гріх. Тож будемо щодня аналізувати свої вчинки й виправляти свої помилки. Цим ми виховуємо в собі дуже цінну християнську чесноту — смирення. А смирення — то прояв любові. Любімо ж Господа й один одного.

ПОРЯТУНОК У КОВЧЕЗІ

Інтегроване заняття з пріоритетом духовно-морального виховання для дітей 5-го року життя

Автор Оксана Оксенюк,
вихователь ЗДО № 33 м. Рівне

Мета: формувати знання дітей про моральну чесноту слухняність на прикладі біблійного персонажа Ноя; учити відтворювати хід подій, описаних у Святому Письмі за допомогою фланелеграфа; дати уявлення про веселку як явище неживої природи, її характерні особливості — завіт Бога із людьми. Створювати позитивну емоційну атмосферу серед дітей, учити експериментувати із кольорами фарб, отримуючи веселкову гаму прийомом нетрадиційного змішування фарб. Виховувати слухняність, вдячність Богові за спасіння; охайність та естетичні почуття в образотворчій діяльності.

Матеріал: посудина з водою, ліхтарик; світлини із зображенням веселки; ілюстрація «Содом і Гоморра», фланелеграф із зображенням моря, модель у формі годинника «Дні тижня»; обладнання та матеріал для експериментування із фарбами: посуд, мийний засіб, молоко, фарби; мультфільм «Боже, яка краса», запис звуків грози та фізкультхвилинки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь. Діти, сьогодні Бог привітав нас чудовим ранком. Привітаймося й ми з нашими гостями. А тепер візьмімося за ручки. Ось яке в нас вийшло гарне коло. Коло друзів. Що ви відчуваєте, коли тримаєтесь за руки? *(Тепло долонь своїх друзів.)* Хто нам посилає це тепло? *(Бог.)* Так, Бог нам посилає Свою любов, а ми своїм теплом передаємо її одне одному. Повторимо разом такі слова:

Сонечко зранку проміння роздає.

Дякую, Господи, що Ти в мене є.

Відкриває молитва серденько моє.

Тішитися Господь, що я в Нього є.

Сьогодні поведемо цікаву розмову, а про що, ви дізнаєтесь, коли відгадаєте загадку:

Понад гори, понад ліс

Виріс в небі диво-міст.

Хоч відомий він усім,

Та ніхто не йде по нім.

Має міст аж сім рядів

Із веселих кольорів.

Сонце сяє — міст палає,

Зайде сонце — міст зникає.

Що за диво, хто вгадає? *(Веселка)*

— То про що ж буде наша розмова? Так, про веселку. *(Діти сідають на стільці.)*

— Хто з вас бачив справжню веселку? А де її можна побачити? *(Біля фонтана, річки, озера, над полем, горами, лісом. Навіть у мильних бульбашках (вихователь демонструє)).* Чому цю кольорову дугу називають веселкою? *(Тому що вона яскрава, кольорова, весела.)* А які почуття у нас викликає веселка? *(Радість, здивування, захоплення, захват, хочеться сказати: «Боже! Яка краса!»)* А коли можна побачити веселку? У яку

пору року? Після якого явища? *(Так, у теплу пору року, після дощу, коли світить сонце. Це гра світла і води.)*

Дослід 1

Вихователь демонструє посудину з водою, дзеркальце, ліхтарик.

Світло ліхтарика послужить нам замість сонячного промінця. Коли сонечко кидає на землю свій промінець, він зустрічає маленькі крапельки води, які зависають у повітрі після дощу, проходить крізь них і, заломлюючись, розкладається на різні кольори, утворюючи веселку. *(Діти намагаються «піймати» промінець і побачити веселку на білому тлі.)*

Розглядання ілюстрацій із веселкою

— Діти, пропоную вам розглянути світлини фотографій, які вони зробили, спостерігаючи за веселкою. *(Діти розглядають фото.)* Що ви бачите на першому фото? *(Веселку, ліс, хмари, поле.)* А на другому? *(Веселку, озеро, траву.)* Пригадаємо вірш про веселку й хмаринку.

Хмарина тінню вкрила дерева у ліску,

Веселка опустила відерця у ріку.

Коромислом барвистим схилилася до них,

Сяйнула в хвилях чистих на берегах крутих.

Взяла вона водиці й у полі край села

І жито, і пшеницю з відерця полила.

— На що схожі ці веселки? *(На місток, на ворота, на коромисло.)* А ця веселка? *(На усмішку.)* І справді, небо дарує землі свою сонячну усмішку, ніби відкриває їй таємницю високого неба. Що ж це за таємниця?

Щоб відповісти на це запитання, пригадаємо:

• Хто створив людей? *(Бог)*

• А хто створив небо, Сонце, зорі? *(Бог)*

• Де взялися птахи, рослини, комахи, тварини? *(Іх теж створив Бог)*

— Так, увесь цей чудовий світ створив Бог. Він хотів, щоб люди насолоджувались його красою, дружили з Богом, спілкувалися з Ним, вірили Йому, дякували за турботу, піклувалися про тварин та птахів. Та люди дуже засмутили Бога. Вони перестали вірити в Бога, стали непокірними, неслухняними, почали чинити зло: нищити природу, лихо-словити, казати неправду, ображати один одного, вбивати. Що буває, коли дитина виявляє непослух? *(Покарання.)* Люди, які зневажали й знеславляли Боже Ім'я, теж повинні були понести покарання.

Бог сповістив чоловікові на ім'я Ной, який залишався вірним і слухняним Богові, що вирішив послати на землю великий потоп і знищити всіх нечестивих людей. Як це відбувалося, зараз пригадаємо й спробуємо відтворити ці події на картині.

Інтерактивна форма роботи: моделювання на фланелеграфі картини із ситуативним аналізом.

Вихователь читає віршований твір, а діти в процесі

слухання виставляють персонажів на фланелеву основу.

1. Мінявся світ за віком вік,
Напоений россою,
І жив на світі чоловік,
Якого звали Ноем.

Були у Ноя три сини,
Хороший світлий дім.
Жили родиною вони,
Був праведником він.

— Діти, як ви розумієте слово «праведник»? Яку людину можна назвати праведником? Так, це людина, яка живе за заповідями Божими, намагається все чинити правильно, не грішити ні в словах, ні у вчинках. Як ви думаєте, якими якостями міг володіти Ной, яким він міг бути? *(Можливі відповіді дітей: добрий, слухняний, вихований, розумний, працьовитий, терплячий, вірний, мудрий, хороший, сміливий, сильний, великодушний.)*

2. Та на землі у ті часи
Безвір'я процвітало.
Життя людей на тій землі
Темніше ночі стало.

Розглядання картини «Содом і Гоморра»

— Кого ви бачите на цій картині? *(Людей)* Який настрій у цих людей? *(Вони налякані, відчувають, що їхньому життю загрожує небезпека.)* Які кольори використав художник? Чому темні? Що він хотів показати? Адже він зобразив не ніч. Яким стало життя людей? *(Люди стали дуже грішити, серед них запанувало зло, вони перестали вірити в Бога, слухатись Його, почали кривдити один одного, їхні вчинки стали лихими і недобрими. Їхнє життя стало подібним до темряви.)* Який настрій у цієї картини? *(Сумний)*

3. Сказав Бог Ною:
«Ти один залишився у вірі,
Родину всю спасу твою,
Спасуться птахи й звірі.

Ной знайшов милість у Господніх очах, і Бог указав йому шлях до спасіння. *(Діти виставляють на фланелеграфі Ноя і його родину.)*

4. Збудуй із дерева ковчег,
Тварин візьми з собою,
А землю за гріхи людей
Я затоплю водою». *(Діти виставляють ковчег.)*

— За що Бог карає людей? *(За гріхи.)* А як ви розумієте слово «гріх»? Що це таке? Що наказав Бог зробити Ною? Чи послушався Ной Бога? А якщо ви не слухаетесь своїх батьків, це добре чи погано? Отже, непослух є гріхом. А наслідок гріха — покарання.

5. Покликав Бог тварин, птахів,
Усі ввійшли по парі.
Ввійшла родина, і тоді
Сам зачинив Бог двері. *(Діти виставляють фігурки тварин.)*

6. Сім днів минуло... Тоді враз
Все небо потемніло,
Грім загримів, почався дощ,
І землю затопило. *(Прибирається земля та рослинність, залишається один ковчег на воді.)*

7. І довго дощ той не вщухав,
Здавалось — цілий вік,
І по воді безкрайній плив
В ковчезі чоловік.

8. Та дощ скінчився *(виставляється гора)*, тоді Ной
Віконце відчинив
І крука випустив, щоб той
Над водами летів *(виставляється ворон)*,
Щоб суходіл він відшукав
Ген-ген удалині...

Та повернувся птах назад,
Бо не знайшов землі.

9. Ной зачекав, сім днів пройшло —
Голубку випустив в вікно *(виставляється голубка)*,
Пташина вірною була,
Та землю так і не знайшла.

10. Минуло ще сім днів, і знов
Голубка полетіла,
Галузку в дзьобі принесла,
Як на віконце сіла.

(До голубки виставляється зелена гілочка.)

11. Ось пташку втретє Ной послав,
Та крилами змахнула,
Хоч довго так її чекав,
Назад не повернула.

12. Це добра звістка всім була,
Щоб вийти із ковчеза.

«Земля вже знову ожила!
Радіти всім нам треба!
(Виставляється земля з рослинами.)

Тепер помолимося разом,
Схилившись на коліна, —
Звеличимо Творця всього!» —
Закликав Ной родину.

13. І впали на коліна всі,
Подяку склали Богу,
Слухняність Він нагородив
І захистив від злого.

14. Всевишній мовив вже тоді:
«Не бути більш такій біді,
Такого більше не зроблю —
Потоп на землю не пошлю».

15. За словом Господа ураз
Яскраво сонце засвітилось,
Земля вся в квіти зодяглась,
Веселка в небі заіскрилась.

Поява веселки — це був Божий знак, Його обіцянка не посилати більше на землю потопу. Бог сказав: «Коли будете бачити веселку в небі, пам'ятайте Мою обіцянку».

Ми повинні пам'ятати цей завіт між Богом і людьми, вірити Йому, бути слухняними. Жити так, щоб своїми вчинками та поведінкою не засмучувати Бога. І тоді Він не буде гніватись на людей та карати їх. І все на землі буде добре.

Фізкультхвилинка «Веселка»

Практична робота

Ми вже говорили про те, що веселка викликає в нас радісні та яскраві почуття. Спробуємо ще раз відчутти ту радість за допомогою гри із кольорами веселки.

Скільки кольорів має веселка? *(Сім, діти називають кольори.)*

Дослід 2

Кольори веселки можна отримати за допомогою цукерок. Для цього не обов'язково брати всі сім кольорів. Достатньо буде використати фарби трьох основних кольорів (червону, жовту і синю). Коли ці фарби змішують, то на межі їх з'єднання утворюються додаткові відтінки. *(Вихователь демонструє.)*

Експериментальна діяльність із кольорами

Вихователь. А тепер ви побавитесь із фарбами і спробуєте отримати веселкову гаму. Для цього нам знадобиться молоко, фарби трьох кольорів, ватна паличка й мийний засіб. Виливаємо молоко в тарілочку. Почергово вибираємо піпеткою із палітри фарбу й капаємо в молоко так, щоб краплі торкалися одна одної. Вмочуємо ватну паличку в мийний засіб і ставимо її в середину тарілочки. Молоко вступає в реакцію з мийним засобом і змушує фарби рухатись. Вони ніби танцюють. Змішуються одна з одною, утворюючи нові відтінки.

Самостійна робота дітей

Ось які гарні веселки у нас виходять. Життя людей буває таке ж яскраве. У ньому переплітаються різні відтінки. Вони бувають то світліші, то темніші. Ці відтінки доповнюють один одного, формуючи життєву лінію людини.

Підсумок

Лише одна у Всесвіті Земля,
Планета голуба, чудова.
Лише одне у нас життя,
Барвисте, різнокольорове.

Життя — то багата палітра безцінна,
Цінуй кожний колір її неодмінно.

Життя нам дарував Бог. І ми маємо бути вдячні Йому за це. Як колись ковчег допоміг спастися Ною, так тепер нашим ковчегом є Ісус Христос, який є нашим Спасителем і Порадником у всьому. Якби Ной не ввійшов у ковчег, то яким би добрим, слухняним, праведним він не був, він би загинув. Так і ми, люди ХХІ століття, можемо спастися тільки в Ісусі Христі, в Церкві Христовій — Божій сім'ї.

Типовий навчальний план для початкової школи з вивченням української мови

Додаток 1

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					Разом
	1	2	3	4	5	
Українська мова	5	5	5	5	5	20
Іноземна мова	2	3	3	3	3	11
Математика	3	3	3	3	3	12
Я досліджую світ*	7	8	8	8	8	31
Мистецтво**	2	2	2	2	2	8
Фізична культура ***	3	3	3	3	3	12
Усього	20+3	21+3	22+3	22+3	22+3	82-112
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	2	2	2	6
Гранично допустиме загальне навчальне навантаження на учня	28	22	23	23	23	88
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і вибіркової складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	23	26	26	26	100

* Орієнтований розподіл годин між освітніми галузями в рамках цього інтегрованого предмета: мовно-літературна – 2; математична – 1; природозна, технологічна, інформаційна, соціальна і здоров'я/фізична, громадянська та історична – разом 4 для 1 класу, 5 – для 2-4 класу

** Інтегрований предмет або окремі предмети «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво»

*** Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого і фактичного навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються

Директору (назва школи)
ПІБ директора
ПІБ мам/батька

Заява

Прошу Вас організувати вивчення курсу «Основи християнської етики» для мого сина (моєї дочки) ПІБ дитини, учня (учениці) 1-А класу.

Дата Підпис

ХРИСТИЯНСЬКА ЕТИКА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Виходячи із завдань християнської етики, цей навчальний предмет стає чи не найголовнішим у системі шкільних предметів, адже звернутий до душі дитини, до її внутрішнього світу, допомагає дитині стати справжньою Людиною. Ми повинні допомогти їй зрозуміти, що на першому місці в житті кожного християнина має бути Бог, навіть не батьки, навчання, спорт та інші корисні речі, а Бог. Як сказав святий Августин, «коли Бог на першому місці, то все на своїх місцях».

То ж з якого віку потрібно прищеплювати дітям духовні християнські цінності? Думаю, відповідь однозначна: від народження. Саме в сім'ї закладаються основні підвалини духовного виховання, формування яких повинно продовжуватись у дитячих садочках та школах. Так буде забезпечений системний підхід та принцип систематичності та послідовності у викладанні християнської етики.

Важливо «не загубити» цей предмет під час переходу до нових навчальних програм відповідно до Концепції НУШ. В обох запропонованих типових освітніх програмах

(О. Я. Савченко, Р. Б. Шиян)¹ для 1 класу НУШ у варіативній складовій відводиться одна година для курсів за вибором, факультативів. Ця година може бути використана й для викладання основ християнської етики.

Що для цього потрібно? Можна запропонувати такий алгоритм:

1. Ознайомити батьків із навчальними програмами та можливістю викладання християнської етики як курсу за вибором або факультативу.

2. Якщо батьки виявили бажання, щоб їхні діти вивчали християнську етику, то вони звертаються із письмовою заявою до директора школи із проханням організувати вивчення даного курсу для їхніх синів чи дочок². Важливо, щоб заяви зареєстрували!

3. Педагогічна рада школи на

¹ Типові освітні програми для 1-2 класів Нової української школи опубліковані на сайті Міністерства освіти і науки України — <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

² Відповідно до рішення колегії Міністерства освіти і науки України № 8/1-2 від 29.06.2006 року «Про концептуальні засади вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах предметів духовно-морального спрямування» для проведення факультативних занять із зазначених предметів необхідно 8 дітей із міської місцевості, 4 — із сільської.

своєму засіданні погоджує навчальні програми.

Кожен навчальний заклад повинен індивідуально підходити до вирішення цього питання, ураховуючи наявність кваліфікованого вчителя християнської етики та бажання батьків. І звичайно, розпочавши викладання християнської етики, продовжувати його в наступних класах.

Ще один важливий момент — фінансування. Але я думаю, що на предметі, який відкриває шлях до Вічності, економити не можна.

Хто відкидає Бога, не має ні сьогоднішнього, ні майбутнього. Зараз нас ніхто не ставить перед вибором: жити з Богом чи без Бога. Ми самі повинні чітко усвідомити, лише Ісус — Дорога, Правда і Життя, лише з Господом ми піднімаємось вгору, без Бога — впадемо вниз.

Ганна
Самолук,
вчитель основ християнської етики
Заводської ЗОШ
I-III ст.
Тернопільської обл.

ВОДА ЯК НАЙВАЖЛИВИШИЙ ПРИРОДНИЙ ОКСИД. КРУГООБІГ ВОДИ В ПРИРОДІ

Урок хімії для 7 класу

Автор Світлана Компанійченко, учитель хімії і біології
КЗ «Харківська спеціалізована школа І–ІІІ ст. № 93 Харківської
міської ради Харківської обл. ім. В. В. Бондаренка»

Мета: дати уявлення про значення води в природі й житті людини, подивитися на деякі паралелі між водою і спасінням; сприяти розвитку навичок роботи в групах; виховувати комунікативні навички, сприяти вихованню любові до Біблії, інтересу до навчання.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: мірна склянка, вода, скляні кульки, таблиця «Кругообіг води в природі».

Організація роботи: робота в групах, сформованих за бажанням учнів.

Всі потоки до моря плывуть, але море — воно не наповнюється: до місця, звідки плывуть, ті потоки вони повертаються, щоб знову плисти!

Еккл. 1:7

ХІД УРОКУ

I. Організаційний етап

II. Актуалізація опорних знань

1. Фронтальне опитування

- Назвіть агрегатні стани води.
- Які фізичні властивості має вода?

2. Відгадайте загадки

— У якій країні була прочитана книга, і до неї був прив'язаний камінь, і кинута була в середину річки, і в яку річку? (Річка Євфрат, Вавилон, Єр. 51:60-63)

— Хто їв хліб строго за вагою і пив воду по мірці? (Єз. 4:10-11)

— Хто повинен був тремтіти, коли їв хліб і пив воду? (Єз. 12:18)

— Водяний замок, дерев'яний ключ. (Вих. 14:16)

3. Прокоментуйте прислів'я про воду

- Дерево водою живе, дерево воду береже.
- Крапля за краплею — утвориться озеро.
- Коли п'єш воду, не забувай про тих, хто викопає колодязь.
- Під лежачий камінь вода не тече.
- Вода камінь точить.
- Куди водиця тече, там травиця росте.
- По краплі дощ, а дощ ріки напуває, ріками море стоїть.
- Тих, хто живе поблизу гір, годують гори, тих, хто живе біля води, годує вода.

III. Мотивація навчальної діяльності

Вода — дорогоцінний природний ресурс. Але ще важливішим для нас є дар спасіння!

«І хто прагне, хай прийде, і хто хоче, хай воду життя бере дармо» (Об. 22:17).

З усіх природних ресурсів, що згадуються в Біблії, найчастіше йдеться про воду. Люди, що жили в біблійні часи в сухих гірських районах Палестини, особливо знали цінність води. У Писанні вода символізує Святий Дух, а також народження згори (Ів. 7:38-39). Подивіться на деякі паралелі між водою і спасінням:

- І вода, і спасіння даються нам даром.
- І вода, і спасіння доступні всім людям.
- Вода необхідна для фізичного життя, спасіння — для вічного життя.

Хоча дар спасіння набагато перевершує тимчасове: матеріальна вода постійно нагадує нам про життя, яке дарує Христос.

IV. Вивчення нового матеріалу

Пояснення вчителя

Якби у світі не поповнювалися запаси прісної води, ми не змогли б вижити. Згадайте, яку вас відключили воду останній раз. Рука продовжує автоматично відкручувати кран, але безрезультатно. Без води звичайне побутове життя швидко зупиняється.

Багатьом людям по всьому світу доводиться добувати воду з підземних джерел. Дощ і талий сніг просочуються в ґрунт і, опускаючись нижче, проходять очистку через пісок і гравій. Пізніше цю воду можна вивести на поверхню, качаючи насосом або пробуривши свердловину. Ґрунтову воду можна знайти практично всюди, тільки на різній глибині. Верхня межа, звана також дзеркалом ґрунтових вод, може залягати на глибині декількох метрів, а в пустельних районах — на глибині десятків метрів.

В основному вірші уроку описується рух річок. Як можливо, щоб вони текли день у день? Відбувається це завдяки кругообігу води в природі (учитель демонструє таблицю «Кругообіг води в природі»). Упродовж усього русла річки її поповнюють притоки й ґрунтові води. Під впливом сили тяжіння ґрунтові води постійно рухаються вниз по руслу до водойм: озер і морів. Потім моря, озера, а також земля випаровують воду. Велика частина вологи повертається в землю у вигляді опадів. Таким чином підтримується рівень води у водоймах, ґрунт насичується вологою й оновлюється, поповнюються ресурси ґрунтових вод. Цей рух води, названий кругообігом води в природі або гідрологічним циклом, — цінний і необхідний дар нашого Творця. (Соломон за даною йому Богом мудрістю побачив цей рух земних вод.)

Робота в групах

Експеримент

Ми будемо досліджувати кількість ґрунтових вод. Це завдання можуть виконувати групи по 2–3 учні. Наповніть мірну чашку скляними кульками до оптимального рівня. Нічого страшного, якщо кульки будуть різних розмірів і якщо

деякі будуть трохи виступати над рівнем, обраним для вимірювання. Перекладіть відміряний об'єм кульок у прозору ємкість і наповніть мірну склянку водою. Виливайте воду до тих пір, поки рівень рідини не досягне верху кульок.

Вода заповнить щілини між кульками так само, як вона заповнює щілини ґрунту. Кульки представляють пісок і гравій водоносного горизонту. За кількістю води, що залишилася в мірній чашці ви можете визначити, який об'єм ви вилили в ємкість.

V. Узагальнення і систематизація знань

Після закінчення експерименту проводять обговорювання. Учні демонструють результати дослідів, роблять висновки.

Експерименти показують, що в щілинах між кульками вміщується велика кількість води. Якщо ви заповнюєте ємкість кульками об'ємом в 1 мірну чашку, то кількість води, яка поміститься між кульками, складе майже половину об'єму. Це завдання допомагає уявити, як у водоносному шарі між піщинками й маленькими камінчиками можуть вміщатися трильйони літрів води.

Учитель. «На початку Бог створив Небо та землю.

А земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води» (Бут. 1:1-2).

В Біблії слово «вода» — одне з найчастіше вживаних (762 рази). Воду недаремно називають джерелом життя. Взагалі всі живі істоти більш ніж на 50 % складаються з води (людина на 70-80 %). Вода настільки унікальна, що деякі з її властивостей не мають наукового пояснення. Наприклад, вода — єдина сполука, що існує в природі в трьох агрегатних станах (твердому, рідкому й газуватому). Усі речовини при замерзанні ущільнюються, і лише вода навпаки розширюється. Вода — універсальний розчинник. Багато необхідних та корисних для життя речовин людина отримує саме вживаючи воду.

Слово Боже — жива вода, яка живить дух людини. Кожна людина, якщо задумається про всі чудові властивості води, дійде висновку, що ці властивості не можуть виникнути завдяки випадковому збігу обставин. Навпаки, вода з усіма її властивостями є чудовим подарунком Бога людині.

VI. Домашнє завдання

Опрацювати матеріал параграфа, відповісти на запитання до нього, написати статтю на тему «Бережіть воду!».

Спробуйте уявити, яке було б життя на землі, якщо б вода не мала своїх особливих властивостей (не могла бути в трьох агрегатних станах, не розширювалась при замерзанні тощо).

ОКО ЯК ОРГАН ЗОРУ І ОПТИЧНА СИСТЕМА

Урок біології для 8 класу

Автор Світлана Компанійченко, учитель хімії і біології КЗ «Харківська спеціалізована школа І–ІІІ ст. № 93 Харківської міської ради Харківської обл. ім. В. В. Бондаренка»

Мета: ознайомити учнів із будовою ока як оптичної системи, встановити взаємозв'язок між будовою й функціями ока; ознайомити з процесами, які забезпечують сприйняття зорових образів, найбільш поширеними дефектами зору — короткозорістю й далекозорістю; показати учням, як дослідження оптичних явищ сприяли розвитку вмінь керувати ходом світлових променів і конструюванню різних оптичних приладів; сприяти духовному вихованню учнів; розвивати інтерес до Біблії; виховувати почуття вдячності Богові за Його дари.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Обладнання: схема «Будова ока», схема «Утворення зображення на сітківці ока», схеми «Вади зору» та «Використання лінз для виправлення вад зору», комп'ютер, модель ока, невелике збільшувальне скло, білі картки.

Хіба Той, що вухо щепив, — чи Він не почує? Хіба Той, що око створив, — чи Він не побачить?

Пс. 93:9

ХІД УРОКУ

I. Організаційний етап

II. Актуалізація опорних знань і мотивація навчальної діяльності учнів

Слово вчителя

Добрий день! По очах бачу, що ви готові до сьогоднішнього уроку!

Фронтальне опитування

— Що таке лінза?

— Які бувають лінзи за формою та властивістю пропускати світло?

— Як за виглядом дізнатись збиральна чи розсіювальна лінза?

— Які органи чуття ви знаєте? (Слух, зір, смак, дотик, нюх)

III. Вивчення нового матеріалу

Розповідь учителя з елементами бесіди та виконання експерименту

Зір — дорогоцінний Божий дар!

Очевидно, що таке благословення як зір створено Богом. Розглянемо лише декілька тонкощів, без яких зір був би неможливий. По-перше, око розташоване в очній ямці, і його надійно захищають навколишні кістки. Якби не так, ніжна поверхня ока легко б травмувалася. По-друге, брови та вій служать для ока немов би парасолькою, що захищає його від дощу й пилу. По-третє, моргання й змочування сльозою виконують роль склоочисника, зволожують і очищають зовнішній шар рогівки.

Внутрішня будова ока набагато складніша. Зображення фокусується (проекується) за допомогою рогівки й кришталика на сітківку, розташовану в задній камері очного яблука. Сітківка покрита мільйонами мікроскопічних фоторецепторів, що називаються колбочками і паличками. У результаті наше око функціонує як кольорова відеокамера з автоматичною установкою фокусу й облаштуванням чіткого зображення в мозку. Розроблений Богом механізм незмірно перевершує будь-які сучасні відеопристрої.

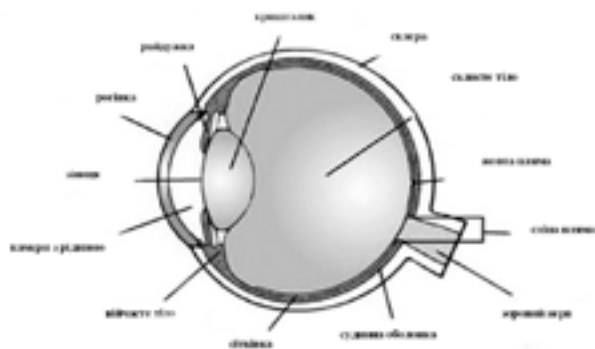

Рис. 1. Будова ока

На особливу увагу заслуговує кришталік. Він складається з желеподібного матеріалу, що допомагає йому змінювати форму. Під час фокусування поблизу розташованих предметів кришталік товщає, під час фокусування віддалених предметів – ущільнюється. Ця постійна зміна форми відбувається автоматично. Світло надходить від предмета до кришталіка й потрапляє на сітківку в перевернутому вигляді. Тому спочатку ми все бачимо догори дригом. Але потім, коли оптичний сигнал через зоровий нерв поступає в мозок, зорові центри виправляють зображення, і ми бачимо його правильно.

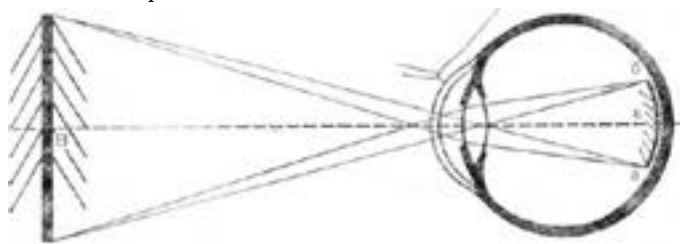

Рис. 2. Схема утворення зображення на сітківці ока

Короткозорість розвивається через тривале напруження зору, пов'язане з недостатньою освітленістю. Встановлено, що в молодших класах короткозорих дітей небагато, але їх стає більше в середній і старшій школі. Найчастіше короткозорість розвивається до 16-18 років.

Видимість предметів змінюється з віком людини: 10-річна дитина добре бачить предмет не ближче ніж за 7 см, у 45 років — за 33 см, а в 70 років — ще далі. Тобто послаблюється здатність кришталіка змінювати свою кривизну — розвивається далекозорість.

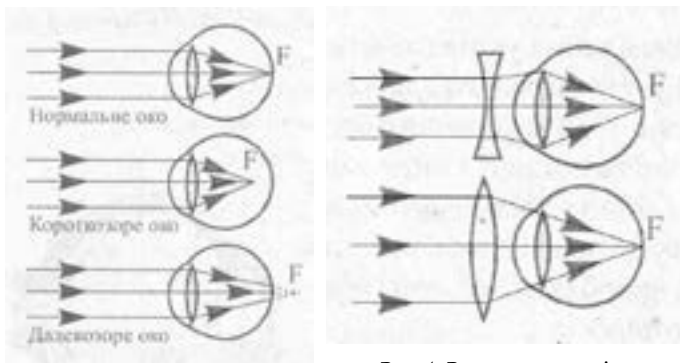

Рис. 3. Вади зору

Рис. 4. Використання лінз для виправлення зору

Експеримент

Ми досліджуємо властивість кришталіка перевертати зображення. Кожному учаснику необхідно роздати збільшувальне скло. Лупу потрібно розташувати навпроти

віддаленого вікна або джерела світла. За ним треба помістити в ролі екрана білу картку й сфокусувати на ній зображення вікна. Якщо ви уважно подивитесь на сфокусоване на картці зображення, ви помітите, що воно перевернуте.

Якщо збільшувальне скло відвести від очей на деяку відстань, то перевернуте зображення можна побачити прямо крізь нього. Подібно зображення фіксують у перевернутому вигляді очі, фотоапарати й телескопи.

Якщо скло наблизити до предмета, наприклад, для збільшення дрібного шрифту, зображення виявиться правильно орієнтованим і в збільшеному розмірі. Це збільшене зображення не можна спроектувати на картку.

Кришталік перевертає зображення відповідно до законів оптики. З огляду на це, Бог створив у нашому мозку механізм, завдяки якому ми отримуємо правильне зображення. Багатьом людям доводиться вдаватися до окулярів, контактних лінз і хірургічних операцій. Але навіть небездоганий зір усе одно є для нас дорогоцінним Божим даром.

Наукове пояснення

Промені світла, що відбиваються від стрілки, проходячи через зовнішню оболонку рогівки і кришталіка, заломлюються. У результаті на сітківці з'являється чітке перевернуте зображення. Усі промені світла, що йдуть, наприклад, від верху стрілки, з'єднуються в одному й тому самому місці в нижній частині сітківки.

Завдяки своїй еластичності кришталік, фокусуючись на різних відстанях, може змінювати форму. Наприклад, якщо розглядати Місяць, кришталік стає тоншим. І навпаки, фокусуючись на близьких предметах, він стає трохи товщим. Цей процес називають акомодациєю. Керують цим м'язи навколо кришталіка. Коли м'язи стомлюються, очі заплющуються, щоб дати м'язам відпочинок. Немає жодного фотоапарата, у якому об'єктив змінював би свою форму подібним чином. Навпаки, робота фотоапарата залежить від висунення об'єктива вперед або назад, або від заміни об'єктива. Наші очі є найдосконалішою відеотехнікою в історії людства, виготовленою Головним Дизайнером Усесвіту.

IV. Узагальнення, систематизація й контроль знань і вмінь учнів

Опитування: встановіть відповідність між поняттям і його смисловим значенням.

1. Пристрій, що корегує недоліки зору (окуляри).
2. Здатність ока пристосовуватися до бачення, як на близькій, так і на далекій відстані (акомодация).
3. Найчудовіше зі всіх наших відчуттів (зір).
4. Розташований за зіницею, схожий на збиральну лінзу (кришталік).
5. Вада зору людини, що виражається в нездатності розрізняти один або декілька кольорів (дальтонізм).
6. Вада зору, за якої зображення розташоване перед сітківкою (короткозорість).
7. Отвір у райдужній оболонці (зіниця).

Слово вчителя

Псалом 93:9 нагадує нам, що Бог — Творець людського ока. Такі чудові органи чуття, як зір і слух, не виникли випадково. Той, Хто створив зір, звичайно ж, бачить усе у Своему творінні, зокрема й потаємні думки сердець. Ці слова лякають тих, хто не живе для Господа. Віруючі ж бачать у цьому дорогоцінну істину, яка нагадує нам про те, що Бог знає всі наші шляхи й продовжує проявляти до нас нескінченну любов.

V. Домашнє завдання

Вивчити відповідний матеріал із підручника. Підготувати презентацію «10 неймовірних фактів про мій зір».

КОНФЛІКТНІ СИТУАЦІЇ

Урок для 9 класу

Автор Ольга Прокопович, м. Рівне

Мета: сформувати в учнів розуміння поняття «конфлікт», розглянувши причини його виникнення, фази розвитку, шляхи подолання конфлікту та його наслідки; розглянути внутрішній конфлікт особи.

Продовжувати розвивати вміння учнів працювати з Біблією; аналізувати порівнювати факти, формулювати висновки; поглиблювати вміння учнів працювати в групі; розвивати емоції учнів.

Сприяти формуванню в учнів християнського світогляду.

Обладнання: Біблія; картки червоного, жовтого і зеленого кольорів, скотч, ватман із намальованим на ньому контуром світлофора; картки із завданнями для роботи в групах; таблиця «Наслідки конфлікту».

Тип уроку: урок сприйняття нових знань.

Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви...
Мтл. 7:12

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

Вітання.

Учитель. Добрий день, діти. Мир вам!

А як ще можна привітатись? Нам потрібно два добровольці, які б це продемонстрували. Я називатиму ситуацію, а ви продемонструйте відповідний спосіб вітання.

Отже:

- ранок, ви зустрічаєтесь з мамою (татом);
- зустріч із сусідом у під'їзді;
- зустріч із близьким другом (подругою);
- зустріч з однокласником, який учора вас образив;
- зустріч із товаришем, якого ви боляче штовхнули, чи інші ситуації.

Дякую добровольцям. Діти, ви звернули увагу, який вираз обличчя був у них під час вітання? Важливо, що під час вітання відбувається контакт очима — це сприяє виникненню позитивної внутрішньої установки. А рукоштовнування — це символічний жест відкритості й доброї волі.

II. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. А ви помітили, що під час зустрічі із вашим кривдником не хочеться вітатись? Чомусь не виникає позитивних емоцій... Як швидко відновляється нормальні стосунки з людиною, яка вас образила? Як назвати ситуацію, під час якої ви для подруги перетворились на її «затятого ворога»? Чи справді це так? І де вихід? Сьогодні спробуємо відповісти на ці та інші питання, бо тема нашого уроку...

III. Повідомлення теми і мети уроку

IV. Сприймання нових знань

1. Учитель. Відомий французький письменник Антуан де Сент-Екзюпері назвав спілкування між людьми найбільшою розкішшю на світі. Але спілкування людей — досить складний і тонкий процес. Кожен із нас учиться цього мистецтва все життя, набуваючи досвіду, часто шляхом помилок і розчарувань. І, на жаль, досить часто ми потрапляємо в ситуації, які визначаємо як конфліктні.

Конфлікт (лат. conflictus — зіткнення, сутичка) — це зіткнення протилежних інтересів і поглядів, напруження й сильне загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень у стосунках та гострої боротьби.

Чи доводилось вам потрапляти в таку ситуацію? Що ви тоді пережили?

2. Вправа «Як на долоні» (Ця вправа актуалізує особистісний досвід переживання конфлікту та демонструє відмінності в сприйнятті конфлікту різними людьми.

Учитель пропонує учням: заплющити очі; витягнути вперед руки долонями догори й увияти на своїх долонях КОНФЛІКТ; «потримати» його в руках, а потім зробити з ним усе, що вони захочуть).

Обговорення вправи:

- Як вам уявлявся конфлікт?
 - Якого він був кольору?
 - Що вдалось зробити з конфліктом?
 - Як ви почуваетесь тепер?
- (Заслухати відповіді учнів.)

3. Учитель. Як часто у вашому житті трапляються конфлікти? А в житті інших людей трапляються конфлікти? А в минулому конфлікти були, чи це ознака «просунутого» XXI ст.?

Так, справді, уся історія людства рясніє конфліктами. Можливо, хтось наведе приклади? (Очікувана відповідь: конфлікт диявола з Богом призвів до виникнення нового конфлікту — конфлікту Адама і Єви з Богом, найперший конфлікт в історії людства. Наступними відомими конфліктами стали: конфлікт Каїна і Авеля, Лота і жителів Содому, Ісава та Якова, Йосипа і його братів, Мойсея та фараона та ін. приклади).

Конфліктні ситуації настільки поширені в суспільстві й житті окремих людей, що в середині ХХ ст. виникла ціла наука — конфліктологія. Термін «конфлікт» не зустрічається в Біблії, але легко розпізнається за описом.

4. Учитель. Що ж нам треба знати про конфлікт?

Отже, конфлікт — це соціальне явище. І як явище воно має свої причини, розвиток, особливості перебігу та наслідки.

Ставлення однієї людини до іншої реалізується через спілкування, бо воно є засобом передання суспільного досвіду. У процесі спілкування внутрішній світ однієї людини розкривається для іншої; відбувається взаємний обмін діяльністю, інтересами, почуттями тощо; виробляються норми поведінки, взаємодії.

А звідси і причини конфлікту:

- відмінність інтересів, цінностей;
- відмінність у сприйнятті чогось або когось;
- суперечність потреб;
- нестача ресурсів;
- дискримінація (за будь-якою ознакою) тощо.

Будь-який конфлікт має певні фази (етапи) розвитку:

- латентна (фаза зародження конфлікту);
- демонстративна (усвідомлення сторонами виникнення конфлікту, перехід конфлікту з прихованої фази у відкриту);
- агресивна (конфлікт між сторонами не вирішується, а поглиблюється: агресія з однієї сторони породжує ще більшу агресію з іншої сторони);
- батальна (фаза вирішення конфлікту).

Зверніть увагу на такі два моменти. По-перше, сама людина визначає ситуацію як звичайну або як конфліктну для себе. По-друге, за даними соціології імовірність розв'язання конфлікту в різних фазах (етапах) його розвитку різна. Як ви думаєте, у якій фазі вона найбільша? Правильно, у фазі зародження конфлікту — 92 %! У фазі демонстрації конфлікту вже 46 % і в агресивній фазі (ескалація конфлікту) всього лише 5 %, у фазі вирішення конфлікту 20 %.

Як показує досвід, вихід із конфлікту, тобто його розв'язання, може відбуватись по-різному. Конфліктологи виділяють 5 основних стратегій (стилів) поведінки учасників конфлікту під час його вирішення (інколи їх називають шляхами подолання конфлікту):

- 1) співробітництво (консенсус) — сторони зацікавлені у вирішенні проблеми із урахуванням інтересів кожної сторони;
- 2) компроміс — сторони досягають згоди шляхом взаємних поступок;
- 3) пристосування (поступливість) — одна зі сторін віддає пріоритет іншій у розв'язанні проблеми, орієнтована на повне задоволення вимог іншої сторони;
- 4) ухилення (уніканення) — кожна зі сторін не поступається, але й не намагається на своєму, уникаючи відповідальності за прийняття рішення;
- 5) протиборство (конкуренція) — прагнення наполягти на своєму шляхом відкритої боротьби, застосовуючи різні методи тиску.

Чи впізнали ви свій стиль поведінки під час конфлікту?

Наслідки конфлікту мають величезне значення не тільки для сторін конфлікту, але й для «спостерігачів». Оскільки конфлікт — це зіткнення чи сутичка, то в ньому обов'язково будуть переможений і переможець, навіть коли досягнуто консенсусу. Бо людина — небездушний робот, а багатогранна істота з почуттями та емоціями. (Пам'ятаєте анекдот про чайні ложечки, які пропали? Так ось, «ложечки знайшлися, а осад залишився»).

В Ізраїлі була приказка: «...Батьки їли неспіле, а оскома в синів на зубах» (Єз. 18:1-2).

Наслідки конфлікту в Едені були жахливими: гріх батьків передався дітям (став спадковим), Бог прокляв землю, а змії

став «...проклятішим над усіх худобу, і над усіх польових звірин!» (Бут. 3:14). Ось і виходить, що згрішили двоє, а наслідком цього конфлікту стала вселенська катастрофа — руйнування стосунків із Богом і смерть.

Відновлення втрачених стосунків далось дорогою ціною — розп'яттям Ісуса Христа, Єдинородного Сина Божого, «... щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

Отже, наслідки конфлікту можуть бути і негативними (деструктивними), і позитивними (конструктивними).

Роздати учням на кожну парту аркуш із таблицею наслідків конфлікту.

Наслідки конфлікту

Конструктивні	Деструктивні
Розкривають важливі проблеми й зумовлює їх розв'язання.	Мають місце різні форми дискримінації, порушуються основні права людини.
Передбачають мирне розв'язання проблем.	Передбачають насильство (фізичне, психологічне, із боку системи, війна, знищення матеріальних і культурних цінностей).
Містять позитивний потенціал.	Містять негативний потенціал.
Загартовують характер.	Завжди емоційний стрес.
Навчають відстоювати свої інтереси.	Ризик зруйнувати стосунки.
Допомагають краще розуміти інших людей.	Ризик отримати удар по самолюбству.
Можуть вивести на нову цікаву ідею.	Забігають занадто багато сил і часу.
Стимулюють пошук нових способів діяльності.	Є можливість не отримати того, що хочеш.
Є можливість досягти покращення ситуації.	Є можливість залишитись без того, що вже маєш.
Розрядка напруги між сторонами конфлікту.	Складне відновлення ділових і дружніх стосунків.
Сприяють пошуку кращого подальшого спілкування і співробітництва.	Породжують стійкі упередження, стереотипи, нетерпимість, руйнують мораль.

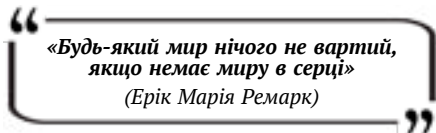
Учитель. Слід зауважити, що зовнішньою ознакою розв'язання конфлікту є лише повне завершення інциденту, а не його тимчасове припинення, яке часто стає причиною нового конфлікту.

Але що змушує людей конфліктувати? Яка глибинна причина цього, на жаль, такого поширеного явища? *(Заслухати відповіді учнів.)*

Як ми вже зазначали раніше, причину слід шукати в далекому минулому, коли відбулося гріхопадіння перших людей і гріх став невід'ємним спадком усіх наступних поколінь. Гріхозна людська природа автоматично вступила в конфлікт на всіх рівнях: зі святим і праведним Богом, із собою подібними і сама з собою. Адже перш ніж людина щось скаже чи зробить, усередині неї відбуваються дуже складні фізіологічні, психологічні та інші процеси, у результаті яких вона часто переживає свій власний, внутрішній, конфлікт.

Внутрішній конфлікт особи — це стан, у якому в людини є суперечливі та взаємовиключні мотиви, цінності та цілі, з якими вона в цей момент не може впоратись, не може виробити пріоритети поведінки.

Прийняття з Богом, яке відбувається через покаяння й прийняття викупної жертви Ісуса Христа, приводить до вирішення внутрішньо-особистісних конфліктів і, як результат: зняття внутрішньої напруги, досягнення стану внутрішньої рівноваги, стабільності, гармонії тощо. А відтак

відкриває шлях для розв'язання конфліктів між людьми, знову ж таки, через: пізнання себе, аналіз своїх помилок і недоліків, усвідомлення своєї відповідальності, позбуття лицемірства й дріб'язковості, заздрості й неправди тощо. Саме цього навчає нас Біблія — любити ближнього і прощати йому: «Отче наш... і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим...» (Мт. 6:9).

V. Осмислення знань учнями

1. Учитель. Розповім вам одну історію.

Якось молодий воїн прийшов до мудрого старця і попросив: «Шановний, розкрий мені таємницю життя: у чому різниця між раєм і пеклом?» Старець на мить замислився, а потім сказав: «Молодий чоловіче, ти занадто дурний і неосвічений: тобі цього не зрозуміти». Почувши таку відповідь, воїн скипів: «Та за такі слова я готовий тебе вбити!» — і одразу схопився за зброю. Але тієї ж миті старець сказав: «Мої слова не були прямою відповіддю на твоє питання. Я просто хотів побачити твою реакцію на брутальність із мого боку. І тепер бачу, що ти живеш за принципом «око за око, зуб за зуб». Але це і є пекло, бо на твою силу, злість і агресію я можу відповісти тим самим. Але хіба тоді буде кінець гніву, злості чи образам?» Почувши ці слова, воїн вибачився за гарчачковість, опустивши зброю, додав: «Ти маєш рацію. Напевно, я — таки занадто дурний, коли не побачив різниці між відповіддю та брутальністю». Усміхнувшись, старець сказав: «А ось тобі й друга половина відповіді: рай — це коли людина готова простягнути руку на знак примирення».

Як ви думаєте, що потрібно ще робити (чи не робити), аби не потрапляти в конфліктні ситуації? Що з цього виводу радить Біблія?

2. Робота в групах. (Методичні рекомендації. Кожна група розробляє 3-5 правил, дотримуючись яких можна уникнути конфлікту. Через 5-10 хв. правила зачитують (перша група зачитує свої правила повністю, а кожна наступна — лише ті, які ще не прозвучали). Один з учнів (прес-секретар) на дошці (на ватмані чи аркуші А-4) записує ці правила, а решта учнів занотують їх у своїх зошитах).

Завдання для груп

1 група. Мт. 5:9, 24-25, 44-48; Лк. 6:35-36; Пр. 3:3-4; 6:16-19; Еккл. 9:18.

2 група. Рим. 12:16-19; 14:19; 2 Кор. 12:206; 13:11; Гал. 5:26; Пр. 20:3; 21:9; 22:10.

3 група. Еф. 4:32; 1 Сол. 5:13-15; 2 Сол. 3:16; Лев. 19:17-18; Пр. 10:12; 13:10; Зах. 7:9.

4 група. 1 Тим. 2:1-2; 6:3-5, 8-10; 2 Тим. 2:22-24; Євр. 12:14; Пр. 15:18; 16:28-29; 18:6-7.

5 група. Як. 3:16-18; 4:1; 1 Петр. 3:10-11; Фил. 2:4; Пр. 26:17-21; 28:25; 29:22; 30:17.

Можливий варіант правил

1. Під час спілкування добирайте слова, які не ображають людей.

2. Обмежуйте своє спілкування з іншими людьми, якщо ви роздратовані чи маєте поганий настрій.

3. Не сваріться, але спокійно й обґрунтовано відстоюйте свою думку так, щоб вона була однозначно зрозуміла для оточення.

4. Будьте порядними, справедливими та милостивими до інших.

5. Не принижуйте опонента й не наполягайте на тому, чого він реально не може виконати.

6. Будьте мудрими й не доводьте непорозуміння до конфлікту.

7. Якщо ви неправі — майте мужність визнати це й попросити вибачення. Не уникайте відповідальності за погані вчинки.

8. Не критикуйте інших, але при потребі тактовно вкажіть на помилки.

9. В усьому знайте міру; уникайте сварок, нерозумних змагань, злих і непристойних жартів.

10. Усмішка, компліменти, трішки гарного гумору зберуть нервову систему і вам, і вашому опоненту.

11. Реалізуйте себе в творчості, спорті, добрих ділах, навчанні, а не в конфліктах.

12. Пам'ятайте, що над кожним із нас і над кожною ситуацією є Бог Вседержитель, Який відповість на вашу щиру молитву й допоможе вирішити ваш конфлікт.

3. Учитель. Як ви думаєте, чому слова, записані в епіграфі до уроку, називають «золотим правилом» моралі?

4. Вправа «Продовжте речення»

Учитель читає початок речення, а учні його завершують.

а) Пробачення допомагає звільнитися від того негативу, який ... (накопився в результаті конфлікту).

б) Найголовніше, — щоб обидві сторони конфлікту бажали ... (його вирішення).

в) Взнавайте свої помилки до того, як ваш співрозмовник почне вас ... (критикувати).

г) Пам'ятайте, що безвихідних ситуацій ... (не буває).

д) Не поспішайте реагувати на чуже ... (роздратування).

е) Створіть можливість гідного виходу з конфлікту, щоб зберегти ... (час і здоров'я).

є) Визначте справжні причини конфлікту і зосередьте увагу на ... (його розв'язання).

ж) Намагайтеся знайти таке вирішення конфлікту, щоб сторони його вийшли з ... (найменшими витратами).

з) Дбайте не тільки про своє, але й ... (про інших).

VI. Підсумок уроку

1. Учитель. Отже, сьогодні на уроці:

- ви більше дізналися, що таке конфлікт і що його характеризуює;

- ви дізнались, що конфлікти можуть бути зовнішні та внутрішні;

- ви дізнались, що справжньою причиною будь-якого конфлікту є егоїзм та гріховна природа людини;

- ви склали перелік правил, дотримуючись яких у людини зменшиться імовірність потрапити в конфліктну ситуацію;

- ви розглянули також шляхи вирішення конфліктів.

Способи вирішення конфліктів у різних людей різні, але з людьми завжди можливо й варто домовлятися.

2. Учитель просить учнів оцінити урок, використовуючи метод «Світлофор». (Учні пропонують картки трьох кольорів: червона відповідає негативній оцінці уроку, жовта — нейтральній (нульовій), зелена — позитивній оцінці. Кожен учень бере лише одну картку того кольору, який, на його думку, відповідає оцінці уроку. На ватмані з контурами світлофора за допомогою скотча учні прикріплюють свої картки-оцінки, групуючи їх за кольорами. Виходить кольорова картина, що відображає оцінку уроку).

VII. Домашнє завдання

Доберіть прислів'я за темою уроку. (Наприклад. Де згода, — там перемога. Поганий мир кращий за хорошу війну. «Мудрість краща від зброї військової» (Еккл. 9:18).)

ЯК БУТИ ЛЮДЬМИ ІСТИНИ У СВІТІ ФАЛЬШИВИХ НОВИН

Фейкові новини — це одна з найактуальніших тем у нашій культурі. І це не лише проблема медіа-індустрії чи сучасної культури. Це виклик, який безпосередньо стосується християн, адже ми живемо у світі, який має альтернативний погляд на правду ще з часів Едемського саду. Тому слід навчати та закликати християнську молодь бути більш розважливою стосовно інформації, яку вона споживає, мислити більш критично про світ, у якому вона живе.

«Ми не можемо скаржитися на фейкові новини, якщо самі є провідниками таких новин.»

Не все є правдою тільки через те, що воно задовольняє наші вподобання. Не все є неправдою тільки через те, що воно не задовольняє наших уподобань. Як християни, ми віримо в надприродні речі, але це радикально відрізняється від віри в брехню. Нам потрібно пам'ятати, що те, що ми називаємо «доброю новиною» (Бог узяв на Себе людське тіло, народився від Діви, прожив безгрішне життя, помер, воскрес із мертвих), світ називає «фейковою (неправдивою) новиною». Той факт, що нас знають як «віруючих», говорить нам про те, наскільки наша ідентичність пов'язана з прийняттям таких речей, які інші люди не приймають. Наша вічність залежить від нашої віри. Але вірити потрібно відповідально.

Що ми маємо робити в зростаючому потоці фальшивих новин, щоб не стати частиною цієї руйнівної повені, яка змиває порядність у нашій культурі? Як можемо жити згідно із закликом апостола Павла: «...що тільки правдиве, що тільки чесне, що тільки праведне, що тільки чисте, що тільки любе, що тільки гідне хвали, коли яка чеснота, коли яка похвала, думайте про це!» (Флп. 4:8)?

Ось декілька речей, які може робити кожен із нас.

Ніколи не діліться інформацією, яку ви не можете перевірити

Інтернет — це двосторонній меч. Правдива й неправдива інформація дуже тісно переплетена. Тож, критично мисліть і перевіряйте факти. Не поширюйте інформацію, яку можна знайти тільки на сайтах із сумнівною репутацією. Якщо маєте сумнів у достовірності новини, то зверніться до провідних видань, які турбуються про свою репутацію й не

поширюють чутки. Звичайно, трапляються винятки, але переважно, якщо подія справді відбулася, то про неї напишуть, принаймні, кілька інтернет-видань.

Переконайтеся в тому, що інформація, якою ви ділитесь, не є наклепом на людей

Ісус наказав нам ставитися до інших так, як би ми хотіли, щоб вони ставилися до нас. Я не хочу, щоб про мене говорили те, що не має жодного стосунку до реальності. Тому мені не слід розповідати подібні речі про інших. Не личить поширювати про людину чутки, наклеп, лити бруд. Ми можемо з повагою говорити про наші відмінності, не роблячи різких безпідставних заяв.

«Поширюйте про людей лише правду.»

Бережіть свою честь

Християни — люди істини. Коли людина істини бере участь в обміні неправдивою інформацією, вона не лише завдає прикрасі іншим, ставить під сумнів власну репутацію, але й перешкоджає свідченню про Ісуса Христа. Тобто, наша легковірність може зашкодити великій кількості людей.

Ми віримо й поширюємо достовірну Євангелію. Нам не личить кидати тінь на істину, розповсюджуючи обурливі фальшиві новини, приміром, про політичного лідера, якого ми не любимо. Це просто створює ще одну перепону між грішником і Спасителем. Ми повинні бути людьми, які розповідають світу про те, що істина робить нас вільними. Як ми можемо бути успішними в тому, щоб пропонувати людям свободу через істину, коли наші сторінки у соціальних мережах всіяні фейковими історіями? Інформація, яку ви поширюєте, є індикатором вашої духовності. Будьте обережні з цим.

«Критично осмислюйте отриману інформацію.»

Просіть пробачення, якщо ви стали частиною проблемної ситуації

Якщо те, чим ви поділилися в соціальній мережі, потім виявилось неправдою чи фальшивою новиною, попросіть

«Пам'ятайте про цінність істини в житті християнина.»

пробачення за те, що стали частиною обману. Не виправдовуйте свою легковірність, говорячи «Що ж, це могло бути правдою» чи «Такі речі трапляються». Візьміть відповідальність за свою необачність. Це знову повертає нас до питання честі. Бути людьми істини означає прибирати там, де насмітили. Вибачення допоможе наступного разу бути розсудливішим.

Мені не подобається говорити, що я був неправий. Це незручно. Тому визнання власної неправоти застереже від повторення схожої помилки в майбутньому. Цей учинок засвідчить людям, що для нас істина важливіша за сенсацію. Відповідальна поведінка стане хорошим особистим свідченням.

Біблія багато говорить про правду і брехню, чесність і плітки, розбірливість і прояви зла.

Як не потрапити в пастку фальшивих новин?

По-перше, почніть користуватися здоровим глуздом, який Бог дав нам.

По-друге, використовуйте розсудливість і проникливість, яка приходить із Духом істини.

По-третє, спробуйте поставити кілька перевірочних запитань:

Чи має ця новина якесь значення для мене?

Чи не є заголовок статті настільки сенсаційним, що заслуговує бути розміщеним на сторінках «жовтого» видання?

Чи є це твердження обґрунтованим, чи лише здається таким, бо задовольняє моє негативне ставлення до людини чи події, про яку йдеться?

Що пишуть про цю новину інші джерела?

І насамкінець, пам'ятайте, що ми — послідовники Того, Хто назвав Себе Істиною. Він сказав Пилатові, що прийшов, аби свідчити про істину. Тоді Пилат запитав: «Що є істина?» Це запитання актуальне й для нашого часу. Тому Істину в нашому житті не слід перемішувати з фальшивими посиланнями.

Ед Стетцер,

<http://www.christianitytoday.com/edstetzer/2017/august/being-people-of-truth-in-world-of-fake-news.html>
Переклад: Ілля Вітченко

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОГО РАДІОКОНТЕНТУ ЯК РІЗНОВИДУ ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Закон «Про освіту», ухвалений 2017 року, вперше вводить у правове поле української освіти поняття видів освіти: формальної, неформальної та інформальної. У Законі (ст. 8) зазначається, що держава визнає ці види освіти, створює умови для їхнього розвитку, заохочує громадян до здобуття освіти всіх видів, а результати навчання неформальної та/або інформальної освіти визнаються в системі формальної освіти. Отже, законодавчо врегульовується право людини на самоосвіту як вагомий складовий системи освіти.

Від інших видів освіти інформальна освіта відрізняється абсолютною відсутністю з боку джерела інформації і самої людини усвідомленого прагнення сприяти навчанню. Для інформальної освіти властива спонтанність взаємодії з життєвим середовищем, під впливом якого індивід залучається до навчання, оволодіваючи рідною мовою, духовними й культурними цінностями, набуваючи певних установок і переконань, менталітету, вибираючи традиції, звичаї і відповідно створюючи власні моделі поведінки.

Навчання відбувається через спілкування, читання, користування ЗМІ, ресурсами інтернету, відвідування фестивалів, майстер-класів, під час екскурсій тощо. Потужний потенціал інформальної освіти сьогодні успішно використовується в рекламі, маркетингу, у передвиборчих перегонах, у зв'язках із громадськістю.

Як зазначає Т. Ткач, неформальна та інформальна освіта починаються ще до школи, потім освіта переходить у стан формальної, а наступна освіта може відбуватися і формальним, і неформальним чином,

інформальний спосіб залишається у будь-якому разі. На думку вченої, інформальна освіта є основною освітою людини, яка, по суті, отожднюється з суспільним розвитком взагалі і займає більшу частину життя людини.

Серед функцій інформальної освіти виділяють наступні:

- трансляційну чи комунікаційну (сприяє передачі цінностей культури);

- освітню чи розвивальну (стимулює розвиток особистості, збагачує її знаннями; надає додаткову загальнокультурну освіту);

- професійну (стимулює професійний розвиток особистості відповідно до вимог часу, сприяє підвищенню кваліфікації);

- компенсаторну (компенсує прогалини формальної освіти);

- інтегруючу (створює поле комунікації, позначене як своє середовище);

- адаптивну (інформальна освіта сприяє адаптації людини до постійно змінюваного середовища);

- функцію соціалізації (інтегрування в соціум, ресоціалізація);

- гуманістичну функцію (формування та утвердження високих гуманістичних ідеалів людства, пропагування людяності як певного способу ставлення до світу).

Важливе значення для розвитку інформальної освіти мають засоби масової інформації. Через ЗМІ відбувається процес укорінення цінностей та моделей поведінки, які домінують у певний час розвитку суспільства. Особливо чутливою до такого впливу є молодь. Проте споживання інформації без оцінки, без вибору, без осмислення гальмує розвиток молоді людини, робить її залежною від зовнішніх обставин і впливу. З одного боку, молодь має

широкі можливості для знайомства з іншими культурами, залучення в освітній процес сучасних інформаційних технологій. Однак з іншого боку, майже безперешкодно до молодіжної аудиторії проникає антигуманний, антидуховний, аморальний медіаконтент. Окрім того, певні деструктивні наслідки некритичного ставлення до інформації, маніпуляції свідомістю людей загострюють відносини суспільства зі ЗМІ, вимагають значної уваги до інформаційного простору всіх соціальних та освітніх інститутів. Тому сьогодні важливо залучити українську молодь до медіаосвіти, яка у багатьох країнах функціонує як система, що стала невід'ємною частиною загальноосвітньої підготовки. Визнаючи необхідність розвитку медіаосвіти, формування в молоді навичок медіаграмотності, інформаційно-цифрову компетентність було внесено до списку ключових компетентностей Концепції «Нова українська школа».

Аналізуючи стан сучасних ЗМІ, слід зазначити, що серед аудіовізуальних та електронних засобів масової інформації важливу роль посідає радіо. Сьогодні в Україні налічується понад 120 державних і комерційних радіостанцій, здебільшого мережевих. Контент (зміст будь-якого видання, теле-, радіопередачі і т. ін), який виробляють, транслюють чи ретранслюють українські радіостанції, може стати за певних умов дієвим інструментом інформальної освіти, сприяти розвитку медіаосвіти. На сьогодні відсутнє визначення поняття «радіоконтент», попри його активну вживаність в інформаційному просторі. Найбільш відповідним значенням для цього слова, на нашу думку, буде наступне:

радіоконтент — збірний термін, що характеризує інформацію (аудіо та відеофайли, тексти, графічні зображення, анімація, картинки тощо), яку продукує, розміщує на інтернет-ресурсах, транслює чи ретранслює в ефірі радіостанція. Відповідно християнський радіоконтент — сукупність змісту й вмісту інформації, яка продукується й розповсюджується радіостанціями й створена на засадах християнських цінностей і світогляду.

Результати дослідження аудиторії, яке для суспільного мовника України провела компанія Pro.mova, засвідчили, що найпопулярнішим серед слухачів є музичний контент. Перелік тематичного діапазону слухачських вподобань демонструє перевагу розважальних проєктів. Слушною залишається думка дослідників, що причини популярності таких програм визначено конкуренцією в ефірі та форматними особливостями радіостанцій.

Молодіжний контент включений до сіток мовлення як державних, так і комерційних радіостанцій. Різноманітну тематику передач представлено в ефірі каналів Українського радіо. Проте сьогодні канали Українського радіо не входять до переліку рейтингових радіостанцій, тобто їхній контент не користується попитом серед потенційної аудиторії. За рейтингом радіостанцій від «Радіокомітету» (проводиться компанією «TNS Україна»), до трійки лідерів за 2017 рік входять «Хіт FM», «Радио Пятница», «Шансон».

Пропонуючи цільовій аудиторії переважно музично-розважальні передачі, рейтингові радіостанції фактично позбавляють слухачів можливості сприймати корисну, важливу інформацію,

яка б збагачувала їхній світогляд.

Ефір приватних радіостанцій здебільшого наповнено контентом, що розповідає про інтриги й закулісну боротьбу між окремими особами, політичними партіями, кланами, мафіозними групами. Смакування скандальних історій призводить до того, що радіослухачів позбавляють можливості вникати у важливі питання соціально-економічного, духовно-культурного, національно-громадянського розвитку суспільства. Особливо згубно такий підхід позначається на молодіжній слухачській аудиторії. Запобігти деструктивному впливу негативної інформації на молодь можливо, створюючи альтернативний, високоякісний радіоконтент із потужною виховною функцією. Адже опікуватися вихованням молоді мають не лише батьки й педагоги, а й усе суспільство для свого ж добробуту й цивілізованого існування. За такого підходу медіапростір має бути безпечним для молодіжної аудиторії, виступати ефективною платформою для конструктивного спілкування, взаємодії журналістів, працівників медіа з педагогами, психологами, представниками церков для поширення корисної інформації, утвердження загальнолюдських цінностей, ідеалів духовності, християнських чеснот. До того ж Україна належить до країн, де християнські традиції та культура впродовж віків є пріоритетними.

Протягом останнього десятиліття довіра українського суспільства до Церкви значно зросла, і важливу роль у цьому відіграли релігійні засоби масової інформації, зокрема християнські радіостанції. Тут слід зауважити, що такі ЗМІ не просто доносять до свого споживача церковні новини, нагадують історію й зміст релігійних свят, а надають подіям, фактам, явищам оцінку, яка збагачує на християнському світогляді.

Відносно кількості світських радіо, частка українських радіостанцій

християнського спрямування невелика. Це пов'язано з неприбутковістю подібних медіа, значними фінансовими витратами на їхнє обслуговування, відсутністю підтримки з боку державних структур, форматом мовлення тощо. Попри непрості умови існування, християнські радіостанції створюють програми, що сприяють утвердженню в суспільстві ідеалів добра, віри, справедливості, миру, фокусують увагу аудиторії на духовних істинах, дбають про виховання молоді на кращих зразках загальносвітової й вітчизняної культури.

На сьогодні в українському радіопросторі представлені наступні радіостанції, що мають контент, створений на засадах християнського віровчення, мовлять українською мовою й мають представництва в Україні: «Воскресіння», «Голос надії», «Дзвони», ТРК «Еммануїл» Світле радіо, Радіо М, «Марія», «Світанок», Транссвітлове радіо. Кожна, з представлених радіостанцій, має програми, розраховані на дитячу й молодіжну аудиторію.

Радіоконтент згаданих радіостанцій містить потужний потенціал для розвитку інформальної освіти й може забезпечити виконання її функцій. Наприклад, такі програми, як «Етнологіка» («Воскресіння»), «500 років Реформації» (Транссвітлове радіо), «Історія винаходів та відкриттів» («Світанок»), «Моя Україна», «Великі класики християнської Європи» (Світле радіо), «Золотий фонд класичної музики», «Українське музичне мистецтво» («Дзвони») сприяють передачі цінностей світової та вітчизняної культури й науки, виконуючи трансляційну й комунікаційну функції інформальної освіти. Передачі «Колисанки матінки Галини» («Воскресіння»), «Джерельце», «Стежинка» (Транссвітлове радіо), «Радіошкола», «Вечірня зірка» («Голос надії»), «У світі цікавого» («Світанок»), «Ключі», «Вечірня школа» (Світле радіо), «Веселий гармидер» («Дзвони»), «Дитячий майданчик» (Радіо

М), стимулюючи розвиток і виховання дітей та молоді, збагачуючи їх знаннями, надаючи додаткову загальнокультурну освіту, виконують освітню, розвивальну, виховну, компенсаторну функції інформальної освіти.

Майже кожна з представлених радіостанцій веде програми у форматі інтерактиву, спілкуючись зі своїми слухачами не лише телефоном, але й залучаючи сучасні засоби комунікації: вайбер, скайп, листування в соцмережах. Такі передачі, як «РанокLive» (Радіо М), «Жива музика» («Воскресіння»), «Свіже слово» (Світле радіо), створюючи тематичне поле комунікації, формують постійне коло слухачів, які можуть під час ефіру приєднатися до розмови, висловитися, поставити запитання. Інколи спілкування зі слухачською аудиторією продовжується й поза студією, під час зустрічей, концертів, різноманітних заходів, організованих колективом радіостанції (наприклад, зустрічі клубу слухачів Світлого радіо). Постійні слухачі стають частиною радіородини, долучаються до важливих наукових, культурних, духовних, мистецьких подій, мають змогу проявити свої здібності, таланти, вміння, отримати необхідну допомогу й поради. Інколи таке коло спілкування є єдиною можливістю соціалізації людини, її інтеграції в соціум (наприклад, для людей з інвалідністю, ветеранів АТО), що, власне, і є однією з функцій інформальної освіти.

На нашу думку, також є потреба виділити духовно-просвітницьку функцію, адже саме інформальна й неформальна освіта, які, на відміну від формальної, не прив'язані до норми «школа відділена від церкви», мають можливість плекати й розвивати духовно-моральну компетентність молодого покоління. Програми християнських радіостанцій спрямовують молодь до духовних пошуків, дають відповіді на питання, що стосуються вічного життя, християнських

чеснот, боротьби добра і зла, відносин Бога й людини.

Розширюючи межі своєї діяльності, більшість християнських радіостанцій розміщують свої матеріали на власних сайтах, у соцмережах, на каналі в Ютубі. Доступ до багатьох радіопередач є в подкастах на сайтах. Так радіоконтент збагачується не лише за рахунок аудіофайлів, діяльність радіостанцій представляють відео-, текстові, ілюстративні матеріали. Такий підхід сприяє кращому контакту зі слухачською аудиторією, дає можливість активніше створювати, пропагувати й поширювати християнські цінності, виконувати освітню, виховну й просвітницьку місію. Представлений радіостанціями радіоконтент може використовуватися як для особистого, так і для колективного навчання, виховання, духовного й культурного збагачення.

Отже, інформальна освіта оперативно реагує на виклики сьогодення й слугує містком між традиційними формами освіти та різноманітними сферами діяльності індивіда, соціуму, має вагомий вплив на формування цінностей, коло відносин, що супроводжують людину протягом усього життя. Радіоконтент українських християнських радіостанцій і окремий контент світських радіо є дієвим інструментом інформальної освіти, сприяє розвиткові медіаосвіти, надає можливості як для індивідуального, так і для колективного навчання, виховання. До того ж саме інформальна освіта має потужний освітній потенціал плекати й формувати духовно-моральну компетентність молодого покоління, що для українського суспільства на сьогодні є вкрай важливо.

Ольга Тицька,
літературний редактор
ТРК «Еммануїл»
Світле радіо»

КНИГА, ЯКА ЗМІНИЛА США

Кажуть, що на початку Громадянської війни в США президент Авраам Лінкольн зустрівся із Гаррієт Бічер-Стоу і промовив: «Ви і є та маленька жінка, яка розпочала цю велику війну?» Так він відзначив внесок простої жінки у великі процеси, що зачепили всю країну.

Простий сентиментальний роман домогосподарки, багатодітної матері, доньки пастора й дружини пастора, написаний десь у куточку, між кухнею і дитячою, привернув увагу всього світу до проблеми рабства, показав усю ганебність торгівлі людьми й збудив суспільну думку Сполучених Штатів.

Народилась Гаррієт Елізабет Бічер (1811–1896) у сім'ї священика в Новій Англії. Кожного вечора велика родина (у сім'ї Бічерів було 12 дітей) збиралася для читання Біблії. Тому розуміння правди й справедливості в майбутній письменниці були виховані змалечку. Дівчинка любила вчитись і була обдарованою. Чого вартий лише той факт, що в 14 років вона почала викладати латинь, а в 16 — початки теології.

1832 року її батько, Лейман Бічер, отримав місце ректора Лейнської богословської семінарії, відтак родина переїздить до міста Цинцинатт. Воно розташовувалося на річці Огайо, яка була кордоном між північними й південними штатами. І саме там Гаррієт починає «знайомитись» із усіма реаліями життя рабів. Не потрібно було навіть кудись їхати: варто було придивитися до навколишньої обстановки, щоби побачити всі жахи рабовласництва. Її батько, будучи побожною людиною, як міг, брав участь у полегшенні життя знедолених чорношкірих рабів. У їхній домівці навіть певний час переховувалися раби-втікачі.

Ще до переїзду Гаррієт вийшла заміж за Кельвіна Елліса Стоу — пастора, професора семінарії, який поділяв її погляди. Їхнім скарбом і статком була шафа з книгами, які обоє дуже цінували. Вражена жорстокістю рабовласників, Бічер-Стоу починає самотужки навчати негрівських дітей грамоті.

Під час погромів у поселеннях чорношкірих, вона якось у гніві вигукнула, що, якби була чоловіком, то купила б рушницю, щоби відстрілюватись із вікна.

Одруження внесло великі зміни в життя Гаррієт. Народжувалися діти (семеро), з'явилися клопоти по домогосподарству. У її великій родині відчувався брак коштів, тому час від часу молода домогосподарка дописувала для нью-йоркських часописів. І на диво, її оповідання мали популярність, що змушувало знову й знову братись за перо.

1850 року Кельвін Стоу отримав посаду викладача в Боуден-коледжі (штат Мен), і сім'я переїздить туди. Саме тоді в США прийняли закон про рабів-утікачів, який зобов'язував повертати власнику їхню «власність», яка спромоглася втекти. Це настільки обурило Гаррієт, що вона, не зважаючи на турботи й зайнятість, не знаючи, як по-іншому боротись за права людей, сідає за написання низки новел із життя рабів Півдня.

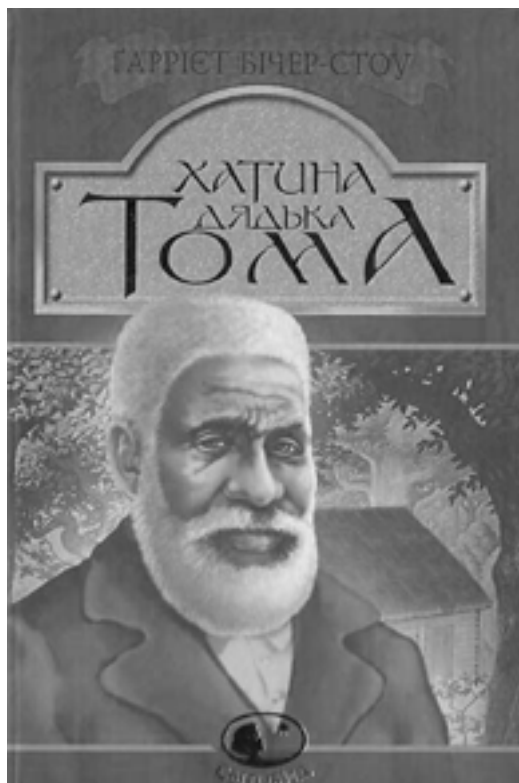
Їй не довелося щось вигадувати, адже всі колізії твору вона брала прямо з того, що бачила, з того, що її оточувало. Головний герой — старий чорношкірий раб Том, який щиро вірить у Бога і хоче втілити Божі заповіді у своїх непростих життєвих обставинах.

Розділи майбутньої книги, які почали друкувати в аболіціоністському

журналі National Era впродовж 40 випусків, викликали величезний резонанс у країні. 1852 року вийшла друком книга «Хатина дядька Тома», яка лише в перший рік публікації розійшлася накладом у 300 тисяч примірників. Протягом наступних років книгу перевидавали декілька разів у США, Британії та Франції. Її було перекладено більше ніж 20 мовами; вона започаткувала дискусії в Британії та Франції щодо скасування рабства в заморських колоніях.

Після виходу книги Гаррієт Бічер-Стоу стала популярною. Вона подорожувала країнами Європи, презентуючи свій твір. Знайомилася з відомими політичними діячами. Почала товаришувати з відомими письменниками того часу, зокрема з Марком Твеном (жили по сусідству й проводили спільні сімейні пікніки). А Лев Толстой вважав її роман вершиною високого мистецтва, народженого любов'ю до людей.

З іншого боку, Гаррієт постійно отримувала погрози й звинувачення в тому, що всі події, які описано в книзі, вона вигадала з метою очорнити тих, хто вів не такий спосіб життя, як вона. Щоби спростувати ці звинувачення, Гаррієт написала публіцистичний коментар «Ключ до хатини дядька Тома», у якому пояснила походження основних сюжетних ліній роману і навіть вказала ім'я прототипу її дядька Тома — Джозайя Хенсона, який, будучи народжений у рабстві, мав отримати свободу від хазяїна, проте так її не дочекався (як і Том у її романі).

Окрім того, як указувала сама Гаррієт, іншим джерелом, що надихнуло її до написання твору, стала книга «Американське рабство, як воно є: покази тисячі свідків» Теодора Двайта Велда і сестер Грімке, а також численні розмови із рабами-утікачами, які переховувались у її домі.

В останні роки життя, маючи всесвітню популярність і повагу, Гаррієт Бічер-Стоу відстоювала права заміжніх жінок, вимагаючи надати їм право зберігати особисті кошти, мати власність і свої особисті права й привілеї. Така її діяльність стимулювала появу законопроектів, який утверджував ці права для заміжніх жінок.

1896 року у віці 85 років Гаррієт відійшла до Бога, а 1962 року будинок, де була написана «Хатина дядька Тома», внесли до списку національних історичних пам'яток США.

Важко не помітити Божого промислу у виході й впливі роману «Хатина дядька Тома» на суспільну думку. Адже сама авторка, яка була вихована в душі

християнських цінностей, хотіла показати всю нищість работоргівлі у світлі Христових заповідей. Її головний герой щиро вірить у Бога й хоче навчитися жити згідно з Божими повеліннями. І його гасло – «Господи, навчи нас любити ворогів своїх», якому він був вірний до смерті, стало загальним гаслом боротьби з рабством.

Окрім теми рабства, у своїй книзі Гаррієт Бічер-Стоу порушує й висвітлює інші питання в контексті християнської моралі: прощення, допомога, боротьба із суспільною та особистою жорстокістю, непохитність віри в Бога всупереч обставинам і думкам людей. Деякі критики висловлювали здивування, що роман, написаний у сентиментальному стилі, справив такий великий вплив на людей. Але в цьому, напевне, і є перевага цієї книги. Адже сентиментальний стиль змальовував простих людей із народу, їхні переживання у важких життєвих обставинах і концентрував увагу читачів на емоціях і переживаннях героїв твору. Такі книги змушують читача проживити життя разом із головним героєм, шукати відповіді на складні питання й ставити собі питання: «Якби я вчинив у подібній ситуації?»

З іншого боку, саме акцент на християнських цінностях і Божих заповідях наповнив книгу й іншим змістом — як ми, люди, які декларують віру в Бога, втілюємо Його заповіді у своєму житті, боремось із

несправедливістю, дотримуємо слова й залишаємося Христовими послідовниками за будь-яких обставин. І чи довіряємо ми Богові, живучи нашим непростим життям, вірячи в те, що справедливий Бог завжди провадить нас життєвими дорогами й очікує від нас вірності Йому завжди.

Маленька жінка розпочала свою боротьбу так, як уміла, але Бог використав її життя й справи так, що змінив політичну й суспільну думку в багатьох країнах світу. Коли ми вірні Богові й утілюємо Його Слово в життя там, де ми є, то Бог може явити велике чудо й кардинально змінити все.

Якщо ви хочете, щоби ваша дитина виросла з міцними переконаннями, була здатна відстоювати свою думку й не боялася великих потрясінь у житті — читайте з нею Слово Боже. Воно стане фундаментом життя, відкриє незмінність Божих принципів, навчить у всьому бути підзвітним і слухняним Богові і, зрештою, дасть можливість вашій дитині вирости людиною Божою.

Олег Блоцук,
магістр теології,
викладач народних
звичаїв, свят та
обрядів, пастор
євангельської
християнської
церкви «Скеля»
м. Рівного

Запитання, які варто ставити дітям

Люблячим батькам важливо покращувати мислення своєї дитини та її поведінку. Адже саме батьківське виховання впливає на те, як дитина інтерпретуватиме світ. Коли ви ставите дитині правильні запитання, то заохочуєте її до позитивних змін у поведінці й дозволяєте їй якнайкраще використовувати доступні ресурси.

Наступні 15 запитань допоможуть не лише покращити мислення дитини, але й зміцнити її стосунки з батьками.

1

Які п'ять слів найкраще опишуть тебе?

Це запитання виявить цінності дитини.

Ці слова дають уявлення про те, що, на їхню думку, інші люди думають про них.

Це дає дитині хорошу відправну точку, яка є важливою для формування правильного уявлення про себе.

2

Що ти любиш робити і це робить тебе щасливим?

Суть цього запитання — спрямувати увагу дитини на активності, які приносять задоволення.

Імовірно, це навчить дитину займатись тим, що вона робитиме в майбутньому.

3

Чого ти можеш навчити інших?

Сенс запитання в тому, щоб навчити дитину: життя крутиться не лише навколо неї і її інтересів.

Життя — це про всіх нас і про те, як ми можемо допомогти одне одному.

Запитання допоможе дитині відчувати себе цінною, здатною щось запропонувати іншим.

Це формує відчуття впевненості в собі й заохочує до навчання.

4

Що найгірше/найкраще трапилося з тобою?

Життя — це поєднання доброго й поганого досвіду. Дитині потрібно зрозуміти це в ранньому віці, щоб вона могла психологічно підготуватися до життя. Сенс цього запитання — допомогти дитині зрозуміти з її власного досвіду, що погані речі не тривають вічно. Сонце завжди з'являється після грози. Витакожможете отримати від дитини інформацію, що їй болять і через що їй потрібно допомогти пройти.

5

Чого ти навчився з найкращого/найгіршого випадку, що трапився з тобою?

Кажуть, досвід — найкращий учитель.

Важливо, щоб діти робили висновки з власного досвіду, доброго й поганого, а також ситуацій, які трапляються з їхніми батьками, і вчилися з цього.

Коли дитина вчиться з власного досвіду, мало ймовірно, що вона повторить ті ж помилки в майбутньому.

6

Із усього, що ти зараз вивчаєш, як ти гадаєш, що тобі найбільше знадобиться в дорослому віці?

Сенс цього запитання: нагадати дітям, що вони колись виростуть, тому варто вже зараз жити з певною метою. Це також скеровує дітей до того, що вони повинні робити вже зараз задля майбутнього.

Коли дитина розуміє цінність того, що вона вивчає і як ці знання та навички допоможуть їй у майбутньому, це може мотивувати її насолоджуватися такими речами як читання, навчання й пізнання.

7

Якби ти міг повернутись у часі на три роки назад і поговорити з самим собою, що б ти собі порадив?

Це запитання може спровокувати веселу розмову, яка допоможе дізнатися про минулі проблеми, які завдали болю вашій дитині.

Дитина вироблятиме звичку вчитися на своїх помилках.

Запитання допоможе поговорити з дитиною про те, як справлятися з розчаруваннями в житті.

8

За що ти найбільше вдячний Богові, людям?

Це запитання заохочує дітей помічати чудові життєві моменти й акцентувати на світлому боці життя. Суть у тому, щоб навчити дитину дивитись на речі в перспективі, оглядатись навколо й цінувати те, що є у житті: родина, друзі, хороша школа, їжа тощо. Це допоможе вашій дитині покращити загальне відчуття щастя, оскільки є міцний зв'язок між вдячністю і щастям.

9

Як ти гадаєш, як люди почуваються, коли...?

Дітям просто фокусуватися на їхніх власних почуттях, зневажаючи почуттями інших. Ставити себе на місце інших — важлива річ у житті для побудови міцних стосунків і уникнення конфліктів. Важливо навчити дитину враховувати почуття інших людей і виявляти емпатію. Щоб розвинути співпереживання в дитини, запитайте її, як хтось інший почувається, коли... падає з велосипеда, коли його ображають словами, штовхають тощо.

10

Як ти думаєш, яким буде твоє майбутнє?

Це запитання спрямовує дітей подумати про майбутнє і спланувати його. Воно допоможе дитині замислитись, ким вона хоче бути, коли виросте, і як це — бути дорослою. Ви помітите, що дитина прагне побачити, як ви можете допомогти їй реалізувати її мрії.

11

Як ти думаєш, хто з твоїх друзів мені подобається найбільше? Чому?

Колектив має великий вплив на наше мислення й поведінку. Якщо поруч із вами завжди негативні люди, ваша поведінка почне видозмінюватись до негативної. Якщо поруч — позитивні люди, ваше мислення трансформуватиметься в кращий бік. Це запитання допоможе зрозуміти, хто і як із друзів вашої дитини на неї впливає.

12

Якби ти міг вирости й стати знаменитим, чим би ти хотів прославитися?

Це запитання спрямовує дітей подумати про справжнє значення успіху й спадку, який вони б хотіли залишити після себе. Чи успіх лише у грошах, чи є щось важливіше за них? За що ви хочете, щоб люди вас пам'ятали? Відповідь дитини допоможе вам визначити її тип характеру й виявити, хто є її моделлю для наслідування. Це дуже цінна інформація для подальшого розвитку дитини.

13

Як би ти змінив світ, якби міг?

Дослідження показує, що очікування позитивного досвіду приносить більше щастя, ніж саме його переживання.

Як тільки ваша дитина доросла до того, щоб усвідомлювати, що завтра — це не сьогодні й кожен день є можливістю для позитивних змін, почніть формувати в неї звичку прагнути покращувати не лише свій завтрашній день, але й світ у цілому.

14

Як ти сьогодні можеш комусь допомогти?

Загалом у житті є багато болю у вигляді хвороб, бідності, ігнорування та емоційних страждань. Тому підтримувати одне одного — надважливо. Постійно ставте дитині це запитання, щоб розвинути в ній великодушність у щоденному житті.

15

Якби ти міг запровадити одне правило, якого мусили б дотримуватись усі на світі, яким би воно було? Чому?

Це запитання привертає увагу дітей до того, що ми живемо у світі, який має свої правила. Частина з них ми зобов'язані дотримуватись. Правила допомагають нам краще жити й взаємодіяти з іншими. Ваша дитина краще прийме цей факт, якщо матиме власне персональне правило, у яке вона вірить.

За матеріалами <https://www.lifehack.org/articles/lifestyle/15-questions-ask-your-kids-help-them-have-good-mindsets.html>

КАЗКА ПРО ЧЕРВОНОБОКЕ ЯБЛУЧКО

**Музично-драматична вистава за мотивами
казки Драгана Лукіча «Яблуко»
Сценарій святкової гостини з нагоди Дня подяки
для дітей старшої дошкільної групи**

*Підготувала Анжела Чудовець, проект «Суперкнига»
МГО «Асоціація милосердя Еммануїл»*

Мета: продовжувати формувати в дітей розуміння того, що Бог піклується про нас і благословляє; навчати дітей із подякою приймати Божі дарунки та висловлювати свою вдячність; виховувати в дітей любов, доброту, щирість у стосунках між собою, бажання піклуватись один про одного, бути щедрими, навчаючись цього в Бога; розвивати музичні здібності дітей та навички драматичної гри; сприяти зміцненню стосунків між дітьми та дорослими.

Обладнання: площинні зображення хатинок для розміщення на стіні; фрагмент плетеного тину, макет дерева яблуні висотою у зріст дорослої людини; дерев'яний пеньок; муляжі яблук; костюми Яблуньки, Яблучка, Господаря, Бабусі, Майстра, Овець; елементи українського національного одягу для виконавців усіх інших ролей; кошики з білими серветками для таночка «Прання»; дзвіночки зі стрічками для таночка «Вівці на паші»; дерев'яні коси, білі хустинки, глиняний посуд, велика дерев'яна ложка для таночка «Косарі»; дерев'яні серпи для таночка «Женці».

Підготовка до свята

- Розподіл дітей та їхніх батьків на команди під назвами «Соняшник», «Маківка», «Колосок», «Ягідка», «Гарбузик» та обрання лідерів команд. Команди отримують завдання гуртом підготувати та оформити кошик із сюрпризом – гостинцями на свято. Такими гостинцями можуть

бути фрукти, печиво, виготовлене власноруч дітьми та дорослими.

- Залучення батьків для допомоги у виготовленні необхідних декорацій, атрибутів і костюмів.
- Попереднє розучування з дітьми пісень і таночків.
- Вправлення над вдосконаленням навичок драматичної гри.
- Підбір фонограм та забезпечення музичного супроводу.

Ролі ведучих виконують вихователі групи. Можна запропонувати одну з ролей зіграти комусь із батьків, — це стане цікавою несподіванкою.

Ведуча 1. Добрий день, любі діти! Добридень, дорогі гості: мами й тата, бабусі та дідусі, братики й сестрички.

Ведуча 2. Ми раді всіх вас вітати на нашій гостині з нагоди Дня подяки.

Ведуча 1. Настав час, коли вже зібрано весь урожай і в наших льохах та коморах з усіх кутків, засіків та полиць, з усіх кошиків та мішків визирають буряки, морква, картопля, виблискують стиглими боками гарбузи й кабачки, золотяться в'язанки цибулі й білозубо всміхається часник,...

Ведуча 2. ...а з діжок, бочок та кадків долинають пахощі квашеної капусти та огірків, медово пахнуть яблука та груші, сливи й виноград.

Ведуча 1. І саме тепер, нарешті, можна відпочити й подякувати Богові за всі Його щедрі дарунки,...

Ведуча 2. ...а ще — послухати цікаву казку, яка і розважить нас, і мудру пораду дасть.

Отож, слухайте уважно.

Ведуча 1 і Ведуча 2 (разом). Казка про червонобоке яблучко!

Ведуча 1. В одного господаря, що жив на краю села, попід самим тином росла яблунька. Спочатку вона була маленькою, та що не рік — піростала й ставала все гарнішою й розкішнішою.

Дівчинка-Яблунька, що стояла позаду макету яблуні, виходить наперед і виконує «Пісню Яблуньки» (сл. А. Чудовець, муз. О. Денисюк).

Я була простою дичкою у лісі,
А тепер від яблук гілочки обвисли.

Взяв мене хазяїн з лісу та й до саду,
Доглядав дбайливо, давав мені раду.

Бог мене весною всипав білим цвітом,
І налив плодами, як діждались літа.

Ведуча 1. І справді, одного року вродило на яблуньці стільки яблук, що аж гілки додолу гнулися. Прийшов якось Господар та й обірвав яблучка.

Господар «обриває» яблучка.

Господар. Дякую Тобі, Боже, що мою яблуньку дощиком поливав, сонечком зігривав та дав мені сили за яблунькою доглядати і оцей гарний урожай зібрати.

Ведуча 1. Господар яблучка обірвав, утім три найбільших червонобоких чомусь залишив.

— Агов, Господарю, чи ви про них, бува, не забули?

Господар. Та ні, не забув. Нехай залишаються. Нехай будуть тим, кому Бог пошле.

Ведуча 2. От якось недільного дня поверталась одна бабуса з церкви додому та й сіла під яблунькою перепочити.

Бабуса. Ох-ох-ох... Старість – не радість. І де мої літа молодії? Зовсім вже сили не маю.

Ведуча 2. А яблунька до неї гілочки нахилила і — раз! Яблучко простісінько на фартушок бабусі впало. Ото вже старенька зраділа.

Бабуса. І що за диво? Яке гарне яблучко: червонобоке та спіле. Дякую Тобі, Боже, що мене потішив та сили мої підкріпив.

Ведуча 1. Залишилось на яблуньці два яблучка.

Та якось один чоловік копав у тому селі криницю. Робота, звісно, нелегка. Сів майстер попід яблунькою перепочити, зняв капелюха, піт витирає.

А Яблунька до нього гілочки нахилила і — раз! Яблучко простісінько до капелюха і впало. Зрадів Майстер.

Майстер. Ото несподіванка! Яке гарне яблучко: червонобоке та соковите. Дякую Тобі, Боже, за такий гостинець, — і серце розвеселив, і сили мої підкріпив.

Ведуча 2. Залишилось на Яблуньці одне Яблучко. Висить собі та й висить. Цікаво, і кому це його Бог пошле?

Та одного разу прилетів звідкілясь вітер, закружляв навколо Яблуньки, сколихнув її віти, Яблучко впало і покотилося.

Дівчинка-Яблучко біжить під музику по колу.

Ведуча 1. Котиться Яблучко по стежині, котиться по доріжці, аж тут на річці жінки білизну перуть.

Дівчатка виконують таночок «Прання».

Ведуча 1. Побачили жінки Яблучко, та й давай сперечатися і сваритися.

Праля 1. Ой, яке гарне червонобоке Яблучко! Це я його знайшла!

Праля 2. То й що з того? А я його першою побачила! Ану, віддай!

Праля 1. Ще чого?! Моє яблучко! Не віддам нізащо!

Праля 2. А я кажу: моє!

Обидві пралі смікають Яблучко за руки до себе.

Яблучко. А ось і ні! Нікому з вас не дістанусь! Не для того мене Бог на Яблуньці зростив, соком налив, боки підрум'янив, щоб ви між собою билися та сварилися. Я — не для вас!

Ведуча 1. І покотилося Яблучко далі.

Ведуча 2. Котиться Яблучко по стежині, котиться по доріжці, аж тут чабани отари пасуть.

Діти виконують таночок «Вівці на паші».

Ведуча 2. Побачили чабани Яблучко, та й давай сперечатися і сваритися.

Чабан 1. Оце так Яблучко! Я знайшов, то мені й дістанеться!

Чабан 2. Бач, який розумний знайшовся! Ану, відступись, поки палиці не скуштував!

Чабан 1. Це ти відступись! Моє Яблучко!

Чабан 2. А я кажу: моє!

Яблучко. А ось і ні! Нікому з вас не дістанусь! Не для того мене Бог на Яблуньці зростив, соком налив, бік підрум'янив, щоб ви між собою билися та сварилися. Я — не для вас!

Ведуча 2. І покотилося Яблучко далі.

Ведуча 1. Котиться Яблучко по стежині, котиться по доріжці, аж тут парубки сіно косять.

Кілька пар хлопчиків і дівчаток виконують таночок «Косарі».

Решта дітей заспівують пісню «Косарики молодії...» (Сл. А. Чудовець, муз. Л. Романчук)

Косарики молодії,
Козаченьки удалії,
На зорі раненько встали
Та й за плечі коси взяли.

Вийшли в поле на горбочок,
Стали дружно у рядочок,
Замигтіли хвацько коси —
Й полягли густі покоси.

Косарики молодії

сл. А. Чудовець, муз. Л. Романчук

Вступ (Перегора I)

1. Ко-са-ри-ки мо-ло-ді-ї, ко-за-ченьки у-да-лі-ї, на зо-рі ра-ненько вста-ли

2. На-ко-сались, на-ро-білись, по полудня по-то-ми-лись,

3. Не-раділись не стали, у за-тін-ку по-ля-га-ли.

Перегора II

Накосились, наробились,
До полудня потомились,
Довго радитись не стали, —
У затінку полягали.

Тут, де не візьмись, дівчата,
Виряджені, мов на свято,
Поки хлопці спочивали,
Мух та гедзів відганяли.

Принесли аж від криниці
Їм холодної водиці.
Кулішем їх частували,
Пиріжками пригощали.

Куштували, а потому
Хлопці з косами — додому!
Лиш один козак Тимошко
Проміняв косу на ложку...

Ведуча 1. Побачили косарі
Яблучко та й давай сперечатися
і сваритися.

Косар 1. Оце так Яблуко!
Я знайшов — я і їстиму!

Косар 2. А це ще ми побачимо!
Не ти один такий спритний.

Косар 1. Ану, відступись! Це — мое
Яблуко!

Косар 2. Було твоє, а стало — моє!

Яблучко. А ось і ні! Нікому з вас не діста-
нись! Не для того мене Бог на яблунці зростив,

соком налив, бік підрум'янив, щоб
ви між собою билися та сварилися.
Я — не для вас!

Ведуча 1. І покотилося Яблучко
далі.

Ведуча 2. Котиться Яблучко
по стежині, котиться по доріж-
ці, аж тут жниці жито жнуть.
Молоді дівчата серпами так
завзято працюють, аж любо
глянути.

*Дівчатка виконують та-
ночок «Женці» (сл. і муз.
народні)*

Ми без діла, ми без діла
Не сиділи:
Серпи взяли, все пожали,
Покосили.

Ми без діла, ми без діла
Не стояли:
Колосочки у снопочки
Пов'язали.

Ми без діла, ми без діла
Не сиділи,
А ціпочком всі снопочки
Змолотили.

Ведуча 2. Побачили дівчата Яблучко та
й також стали між собою сперечатися і сваритися.

Жниця 1. Ой, яке гарне Яблучко: червонобоке та
спіле. Оце мені поталанило. Хоч нас і багато, та мені
одній дістанеться, бо я його знайшла.

Жниця 2. Чого це тобі? Та я його ще здалеку за-
примітила.

Жниця 1. Та невже? Бач, як заavidки беруть. Моє
Яблуко, та й годі!

Жниця 2. А я тобі кажу: моє!

Яблучко. А ось і ні! Нікому з вас не дістануться! Не
для того мене Бог на яблунці зростив, соком налив,
бік підрум'янив, щоб ви між собою билися та свари-
лися. Я — не для вас!

Ведуча 2. Та й покотилося Яблучко далі.

Ведуча 1. Котиться Яблучко по стежині, котиться
по доріжці, аж тут в холодочку хлопчик спить, а біля
нього сестричка сидить, братикові сорочку вишиває
і сон його охороняє. Побачила дівчинка Яблучко
і зраділа дуже.

Дівчинка. Яке гарне Яблучко! Червонобоке та спіле.
Дякую Тобі, Боже, за такий гостинець.

Ведуча 1. Аж тут і хлопчик прокинувся.

Дівчинка. Поглянь, братику, яке гарне Яблучко нам
Бог послав. Розділимо його на двох: тобі — половинка,
і мені — половинка!

Ведуча 1. А Яблучко, щасливо усміхаючись, при-
котилося простісенько до їхніх рученят.

Яблучко. Так! Так! Адже я — для вас!

Ведуча 1. Ось і казочці кінець. Сподобалась вона
вам? То кому дісталось червонобоке яблучко? Як ви
думаєте, чому?

Відповіді дітей.

«Казка про червонобоке Яблучко» навчає усіх
нас бути вдячними Богові за Його дарунки та

Дбас Бог про кожного із нас сл. і муз. А. Чудотель

Воce

А D D A D A D H

Дбас Бог про кожного із нас: дончик посидів у свій

Еп А F#m Hm G A

час, сонечком готувати з висоті, щоб бу-ли шасливі я і

D G A D G Проста D

ти, щоб бу-ли шасливі я і ти Яб-луч-ко чи грушечку

A D G D A D Hm Еп

з другом розділи, хоче Бог, щоб ми усі щедрими були, щоб добром і щирістю

F#m Hm G D A D

сповнились серця, з дру-зя-ми ді-ли-ти-ся на-вча-с каз-ка ця,

G D A D

з дру-зя-ми ді-ли-ти-ся на-вча-с каз-ка ця.

Пісня Яблуньки

сл. А. Чудовець, муз. О. Денисенко

благословення, а ще – вміти ділитися, бути щедрими, щирими, доброзичливими одне до одного.

Діти виконують пісню «Дбає Бог про кожного із нас..»
(сл. і муз. А. Чудовець)

Дбає Бог про кожного із нас:
Дощик посилає у свій час,
Сонечком голубить з висоти,
Щоб були щасливі я і ти. 2 рази
Приспів:
Яблучко чи грушечку
З другом розділи.
Хоче Бог, щоб ми усі
Щедрими були,
Щоб добром і щирістю
Сповнилися серця.
З друзями ділитися
Навчає казка ця. 2 рази

Бог нас учить ближнього любить,
Не сваритись, з усіма дружити,
Жити так, немов одна сім'я,
Щоб були щасливі ти і я. 2 рази

Ведуча 2. Готуючись до нашого свята, усі діти групи були об'єднані в команди з такими гарними, цікавими назвами: «Соняшник», «Колосок», «Маківка», «Ягідка» і «Гарбузик». Кожна команда готувала свій кошочок із гостинцями для всіх. Усім так і кортить подивитися, а що ж у кошиках?

Ведуча 1. Все, що Бог нам посилає,
Ми у кошик покладаєм.
Бог навчає не скупитись,
З ближніми завжди ділитись.
Презентація кошиків з гостинцями.

Ведуча 2. Які гарні кошики приготували всі команди! Прекрасно, що ці фрукти й печиво ви хочете розділити зі своїми друзями. Це свідчить про те, що ви любите одне одного, піклуетесь одне про одного, живете дружно, мов одна сім'я.

І перш ніж ми влаштуємо спільне частвування, заспіваймо разом веселу пісеньку, в якій подякуємо Богові за всі Його дарунки.

Діти виконують пісню «Бог нам сонечко ясне посилає...»

(сл. і муз. А. Чудовець)

Бог нам сонечко ясне посилає,
З неба дощиком рясним поливає,
Щоб була довкола нас вся земля барвиста,
Щоб росла пшениченька гарна, колосиста.

Бог для яблук підрум'янив боки,
Дині, грушечки наливає соком.
Пригощає соняшник жменьками зернят
Нас, маленьких хлопчиків і малих дівчаток.

Усміхається, лущиться квасоля,
Гарбуз котиться, поспішає з поля,
Спить собі під сонечком огірок на спинці.
Дякуємо Богові за Його гостинці!

Організація та проведення спільного частвування.

Бог нам сонечко ясне посилає

сл. і муз. А. Чудовець

Читачі виростають на батьківських колінах

Не секрет, що на українському християнському книжковому ринку переважають перекладні видання, зокрема й у сегменті художньої літератури. Утім приємно, що останніми роками наші видавництва доволі успішно почали працювати з вітчизняними авторами, які у своїх текстах та проєктах втілюють свою християнську ідентичність. Серед них молода талановита письменниця й перекладачка Надійка Гербіш.

— Чи вільні Ви у своїй творчості? Чи можете відкрито заявляти й відстоювати свою християнську позицію?

— Абсолютно. Не лише можу — але й роблю. Зараз для християнських авторів немає жодних обмежень, жодних тисків, жодної дискримінації.

Єдине, що могло би заважати ділитися Євангелією в нинішньому максимально комфортному (усені без-цензурному) інформаційному суспільстві — це брак сміливості чи брак відповідних знань.

Більшість моїх книжок виходить в успішних світських видавництвах — і попри те, що в кожній із них у той чи інший спосіб ідеться про Бога, мене жодного разу не попросили щось прибрати чи переінакшити. Це саме ці книжки, які стали бестселерами на загальноукраїнському ринку й отримали важливі відзнаки й нагороди. Деякі з них вийшли шрифтом Брайля в проєктах інклюзивної освіти. Деякі — рекомендовані до читання в середній школі.

Сьогодні українська Церква не переживає гонінь. Так буде не завжди, це очевидно. Однак цей період даний Богом, і його хочеться максимально використати — і примножити, як мудрий раб у притчі про таланти.

— Що для Вас є джерелом натхнення?

— Моя творчість — це одна із граней мого спілкування з Богом. Пишучи, я думаю не про читача, а про те, щоби зафіксувати важливе для мене, народжене від перебування в Його присутності.

Джерелом натхнення є все на світі — життя, радість і смуток (це, правда, не надто пасуватиме до слова натхнення, але навіть біль стимулює до роздумів і текстів), маленькі щоденні дива, подорожі, люди, миті...

— З чого все почалося? Що стало для Вас вирішальним поштовхом до письменства?

— Здається, я хотіла писати відтоді, як мама вперше показала мені книжку. Редактор гімназійної газети випадково дізнався, що я «пишу», і надрукував якісь кілька уривків. Потім — через кілька років — наречений, який був змушений вислуховувати всі мої свіжі тексти, запропонував віднести їх у якусь редакцію. Я вибрала один і віднесла одразу в дві газети — обидві прийняли і навіть запропонували співпрацю. Так, у 16 років, я почала писати для газет, а згодом тексти почали перетворюватися на книжки... Не було вирішальних поштовхів. Була незмінна мрія і впевненість, що мушу її втілити.

Мене звать Надійка. Письменниця і перекладачка, пригodoшукачка і мандрівниця. Закохана дружина і щаслива мама маленької дівчинки Богдани. Полую за натхненням і з радістю ним ділюся. Вірю в дива. Вірю в Ісуса.

— Отож, Вас як письменницю запросили на презентацію до школярів і студентів. Які теми були б у пріоритеті під час вашого спілкування? На що б Ви націлювали молодь? Які б книги радили почитати?

— Я часто буваю в університетах і школах, у бібліотеках. Але ніколи не готую жодних промов — а відповідаю на питання й потреби тих, хто приходить туди.

Несучи Добру Звістку, Ісус адаптував її для кожного слухача і для кожної слухачки; Він бачив їхню потребу, чув їхні прохання, знав їхні серця. Звісно, я не можу знати сердець тих, хто мене слухає, але прошу Духа Святого спрямувати моє власне серце на служіння їм. І розмови, які розгортаються за кожної із цих зустрічей — і згодом також, бо багато читачів і читачок не готові говорити про найважливіше для них привселюдно, натомість пишуть листи чи просять зустрітись з ними наодинці — завжди неймовірно у своїй неповторності й глибині.

А щодо книг, то насамперед — Біблію. Тут, мабуть, коментарі зайві.

— У гаджетному сьогоденні, сповненому віртуальних образів, проблемою молодого покоління є небажання читати книги. Які б поради Ви дали батькам, які воліють прищепити своїм дітям любов до читання?

— Якби можна було відповідати картинкою, я б відповіла чудовим коміксом (на жаль, не пригадую автора) про те, як на лавочці сидять дві матері, кожна з дитиною. Одна з матусь тримає книжку, як і її дитина, інша — гаджет, як і її дитина. Друга ставить першої те ж запитання: «Як змусити дитину читати?»

Кажуть, читачі виростають на батьківських колінах. Чи може вирости дитина не-читачем, якщо вдома — купа-купезна захопливих, чудових, бездоганно ілюстрованих книжок? Якщо їй батьки щовечора читають різними голосами, якщо беруть до книгарень і на книжкові виставки, якщо вони самі читають (собі) з непідробною книжко-пристрастю?

Так, винятки можуть бути, якщо сюди додадуться якісь незалежні фактори, але загалом це аксіома, це формула, яка працює: любов до читання, як і (а це сьогодні неголосливо доводять науковці) бідність — спадкові.

— Які асоціації викликає у Вас слово «щастя»?

— Внутрішній спокій і радість незалежно від обставин. Це те, чого не можна досягти «зовні». Це внутрішній стержень, у котрого, проте, є свій якір. Для мене цей якір — віра в Бога.

ЦИТАТНИК НАДІЙКИ ГЕРБІШ

Теплі історії до шоколаду

Йї подобалися слова й те, що вони робили з людьми. Словами можна було втирати сльози, гоїти рани, гріти, смішити, підбадьорювати, гамувати біль, тамувати спрагу, втишувати розтривожене серце, мирити, дарувати надію.

У поспіху ніколи не можна ухвалювати справді важливі рішення, бо вони неодмінно будуть хибними.

Ти помічав, який запах мають лікарні? Хтось казав, що то запах медикаментів і стерильності, але я так не думаю. Лікарні мають запах страху, болю, турботи і сподівання на краще.

Як добре, що ми наперед не знаємо, що з нами буде далі. А то своїм невірством це би зіпсували зародження див.

Теплі історії до кави

Не дозволяй своєму страху ставати компаньйоном твого ворога.

Ти кажеш, що ідеальна жінка мусить уміти заварювати смачну каву. Я кажу, що ідеальний чоловік мусить мати гарячі руки.

...як квітка не може цвісти без стеблинки й коріння або як прекрасний купол на церкві не височітиме без фундаменту й стін, так і людина не може розвиватися й досягати вершин без тих, хто даруватиме їй опору.

Коли дуже-дуже чогось хочеш, то це щось, кажуть, перетворюється на ідола. І вимагає жертв. Переважно даремних.

Дороговкази, радіо та дощ

Мабуть, хороше завжди сприймається як належне. Як-не-як, усі ми – вихідці з раю.

Ми ніколи не вловимо логіку милості, не збагнемо її механізмів. Зрештою, ми так багато не можемо збагнути... А тимчасом Всесвіт рухається благодаттю і «сліпою» вірою.

Він [Бог] – усе, що мені насправді потрібно.

Чим більше я дякувала і раділа, тим більше Його милостей приходило в моє життя. Або ж я більше їх помічала.

Я знову і знову нагадую собі, що маю насичуватися Його Словом – і вимикаю новини та стрічку соцмережі.

Я не знаю, коли над Україною піде дощ. Не знаю, коли з її понівеченого тіла зникнуть прокази. Але – і це я знаю точно – одного дня ця війна завершиться. Ми визнаємо свої провини, ми будемо відбудовувати свою країну, будемо зводити й укріплювати стіни, будемо впроваджувати Божі закони, як то робив Нємія. Може, це станеться зовсім скоро. А може, поворотів у серпантині буде ще багато. Та зміни однаково настануть. І до них варто готуватися вже зараз.

Покладати надію на Господа означає не боятися смерті. Не ховати голову в пісок під час війни. Не соромитися просити пробачення. З легкістю відкривати серце для любові, а дім – для приходнів. Не опускати руки в добрих справах. Довіряти Йому своїх рідних, здоров'я, дітей, майбутнє... Покладати надію на Господа означає віддавати Йому своє сьогодні. Без нарікань і смутку. Спокійно чекати. Хоча, здається, це майже неможливо.

Матеріал підготувала Світлана Филпчук

<http://velychlviv.com/nadijka-gerbish-ya-perekonana-shho-knyzhky-budut-navit-u-rayu/>

ДИТЯЧИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЖУРНАЛ «МАКС І КА»

Ірина Шилова,
головний редак-
тор журналу
«Макс і Ка», педа-
гог, магістр хри-
стіянської етики,
розповідає про но-
вий дитячий хри-
стіянський жур-
нал, який на своїх
сторінках поєднує
біблійні історії та сьогодення, навчає
дітей моральних норм.

Сплеск інтересу сучасного суспільства до теми християнської етики, який спостерігався ще три-чотири роки тому, нині змінився спадом та байдужістю.

Як залучити дітей до читання християнської літератури? Як змінити моральні орієнтири? Адже зараз для більшості дітей головне — це матеріальний успіх. Християнські чесноти: доброта, чесність, справедливість — стали застарілими поняттями. Українське суспільство втратило чіткі поняття добра і зла, стало байдужим до багатьох проявів зла. У суспільстві спостерігаємо дефіцит моральності.

Сучасні діти звикли до величезного розмаїття цікавої інформації, яку вони отримують із комп'ютера, телефону, смартфона. Там усе барвисте й захопливе. Тому й сучасний дитячий християнський журнал повинен бути креативним і цікавим, уся інформація, яку він подає, повинна пов'язувати біблійні істини та сьогодення.

Новий дитячий християнський журнал «Макс і Ка» вирішує це завдання.

Його герої — вірні друзі Максим і Катя подорожують сторінками Біблії, відчиняють двері часу, стикаючись з історією, розбирають глибинні проблеми добра і зла з погляду сучасних дітей. У кожному номері журналу представлений послідовний виклад Біблії. Це історії з продовженням із номера в номер, у яких є «ефект присутності» й супроводжуються вони глибоким поясненням Слова Божого, тлумаченням Біблії. Наприклад, вигнання Адама і Єви з Раю. Чи дав Господь першим людям можливість залишитися в Едемському саду, визнати свій гріх? Звичайно, дав. Але Адам не визнав

своїєї провини, він переклав усе на Єву, а зрештою і на Бога: «Це дружина, яку Ти мені дав, спокусила мене і я їв плід того дерева». Так само і Єва все переклала на змія. Гріх так глибоко увійшов у душу людини, що вона вже не могла залишитися в Раю.

На продовження біблійної історії йде рубрика «Що таке добре і що таке погано», яка поєднує минуле й сьогодення. Наші герої Максим і Катя розмірковують і аналізують з погляду сучасних дітей те, що гріхи скоюють усі, головне — визнати їх, покаятися й більше їх не робити. Діти згадують всі свої проступки, помилки і розуміють, що потрібно вміти їх визнавати й виправляти. Ці приклади дуже важливі для сучасних дітей.

Як навчити дітей шукати Божого лиця? Адже Бог — це любов, доброта, справедливість, чесність. Журнал дає відповіді й на ці питання. У ньому представлені народні казки, у яких закладена вікова мудрість, яку, на жаль, достатньо не розкривають на уроках читання чи літератури. Наприклад, українська казка «Івасик-Телесик». Про що вона? Про те, яким підступним є зло, про байдужість багатих і сильних — як красиві й сильні лебеді, пролітаючи над Івасиком, не врятували його. А найменше та слабе лебедятко врятувало хлопчика. А ти врятував когось? Як ти думаєш, для чого Бог дає людині багатство? Для того щоб накопичувати, чи для того щоб допомагати?

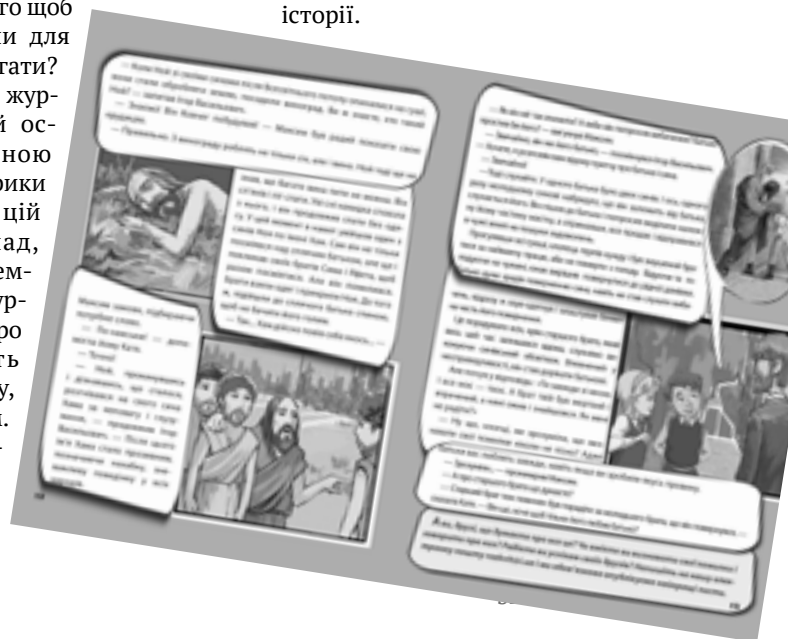
Кожен номер журналу об'єднаний основною біблійною історією, всі рубрики підпорядковані цій темі. Наприклад, який тема — Едемський сад, то журнал розповідає про різноманітність тваринного світу, створеного Богом. Якщо про вигнання Адама і Єви та про підступність зла, то всі

рубрики журналу розповідають про рептилій, змії.

Номер, присвячений усесвітньому потопу та Ноевому ковчегу, розповідає про морські глибини.

Усі матеріали супроводжуються барвистими ілюстраціями, сучасною подачею, дуже популярними сьогодні віммельбухами, лабіринтами, іграми, антистресовими розмальовками. Діти, які прочитали хоча б один номер журналу «Макс і Ка», стають нашими постійними читачами і з нетерпінням чекають продовження біблійної історії.

Ірина Сіданіч, доктор пед. наук, професор Університету менеджменту освіти НАПН України про особливості духовно-морального виховання підростаючого покоління з використанням дитячих християнських журналів, зокрема нового журналу для дітей «Макс і Ка».

Кількість періодичних видань для дітей у державі свідчить про рівень її цивілізованості, культури, а також про перспективи розвитку країни, про її майбутнє.

Нині в Україні функціонує понад 100 видань дитячих журналів всеукраїнського рівня. Значно зросла кількість духовно-релігійної періодики, яку читають діти різного віку. Це майже 30 часописів: «Богдан» у Дніпрі, «Водограй» і «Водограйчик» у Києві, «Сто талантів», «Зернятко» і «Ангелятко» у Львові, «Незабудка» у Кременчуці Полтавської області, «Лесенка» в Бердянську Запорізької області, «Живе джерельце» у Черкасах та багато інших. Засновниками деякої преси подано духовні управління, єпархії, парафії, храми. Скажімо, Свято-Макаріївська церква в Києві випускала журнали «Вертоград» і «Кузнечик», Св. Різдво-Богородицька парафія у с. Мізоч Рівненської області — газету «Божа криничка», Свято-Благовіщенський храм УПЦ у Дніпрі — газету «Альфа», Святоуспенська Унівська Лавра

у Львові — «Галицький дзвін», Українське місіонерське товариство «Світло на Сході» — журнал «Стежинка», християнська місія «Живе слово» при Всеукраїнському об'єднанні ЄХБ — «Ноїв ковчег» тощо.

Завдання цих журналів полягає в тому, щоб зацікавити дітей отримувати корисну інформацію, спонукати до самостійної пізнавальної та дослідницької діяльності, до роздумів про вічне. Їх можна вважати антиподом дитячої жовтої преси, тобто низькопробних видань, наповнених випадковою інформацією переважно розважального змісту. Кожне видання намагається зайняти свою нішу в освітній системі країни, не дублюючи жодного іншого, заповнюючи інформаційну прогалину в цій системі, надаючи їй відносної завершеності.

Сучасний український ринок не пропонує жодного періодичного видання для дітей, яке допомагало б вивчати Біблію в ігровій формі, з'єднувало б біблійні історії та сьогодення. Це питання вирішує новий християнський журнал «Макс і Ка» (передплатний індекс 60176 (українською мовою), 60175 (російською мовою)). У журналі — доступні розповіді про Бога, церкву, віру, милосердя, цікаві віршики, казки, саморобки, кросворди, загадки. Він буде цікавим не лише для дітей, але й для всієї родини.

Ілюстрації журналу «Макс і Ка» розвивають у дитини фантазію, творчу ініціативу, спонукають її активно включатись у роботу з виданням.

Кожен номер журналу об'єднаний основною біблійною історією, всі рубрики підпорядковані цій темі.

Журнал «Макс і Ка» також пропонує технологію використання біблійних матеріалів на уроках української мови та літературного читання відповідно до розподілу за класами. На сторінках журналу «Макс і Ка» пропонуються завдання різних мовних рівнів — фонологічного, лексичного, морфологічного та синтаксичного, які є потужним джерелом дидактичного матеріалу для уроків української мови. Лінгвістичні завдання, дібрані для дітей, відповідають не лише психологічним особливостям, але

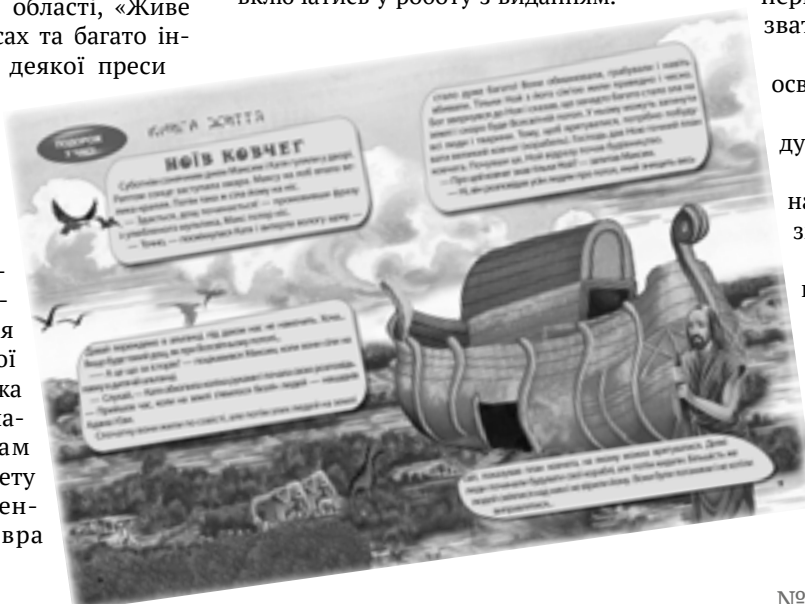

є змістовними, прозорими, правописно грамотними і суб'єктивно вагомими для духовного розвитку учнів.

Серед головних чинників, які вказують на доцільність створення нового журналу «Макс і Ка» в серії періодичних видань, можна назвати такі:

- значущість християнської освіти в сучасному світі;
- наявність людей, що сповідають християнство в Україні;
- конкурентні переваги журналів серії духовно-морального змісту;
- ефект синергії, пізнавальної активності.

Журнал «Макс і Ка» призначений для дітей віком від 5 до 12 років. Зерна добра, покладені в душу дитини в цьому віці, обов'язково дадуть благодатні сходи, які послужать початком нової, високодуховної України.

ХРИСТІЯНСТВО — ДУХОВНИЙ ВИБІР УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Непохитні основи

Норман Гайслер, Пітер Боккіно

Людей завжди хвилювали питання: «Чому ми тут?», «Що таке життя?», «У чому істина?» Автори «Непохитних основ» стверджують, що християнство, істинне за своєю природою, найкраще пояснює людині основи буття.

Цю книгу можна читати підряд, як будь-яку іншу книгу; можна використовувати як підручник з апологетики християнства; можна застосовувати як довідник у пошуках відповідей на питання, які хвилюють вас або вашого співрозмовника. Матеріал книги систематизований за розділами й поданий у формі запитань і відповідей, що робить його однаковою мірою і академічним, і доступним.

Книга буде цікавою для студентів і викладачів середніх і вищих навчальних закладів, для всіх, хто замислюється над сенсом життя й прагне пізнати істину. Містить багато ілюстрацій і наочних прикладів.

Гайслер Н., Боккіно П. *Непоколебимые основания*. — Симферополь : ХНАЦ, 2003. — 399 с.

Біблія і політика Сергій Головін

Один день знадобився Мойсею, щоб вивести Ізраїль із Єгипту, і сорок років — щоб вивести Єгипет з Ізраїля. Коли нащадки Якова виходили з рабства, вони були, радше, численним племенем, ніж єдиним народом. Рабський менталітет формувався в них не одне покоління, тому вони не вміли приймати самостійних рішень і брати на себе відповідальність, на той час вони були ще не спроможними створити власну державу. Однак Бог не залишав Своїх людей і вірно провадив їх до заповітної мети. Не залишає Господь і нас — тих, хто пережив Вихід із Єгипту комуністичної ідеології. Він веде й наставляє нас за допомогою Свого слова, записаного в Біблії.

Християни є не лише громадянами Небесного Царства, але й громадянами тієї країни, у якій вони перебувають у земному житті. Тому побудова суспільства, в основу якого були б покладені принципи, які Творець відкриває у Своему слові, є невіддільною частиною Божого задуму.

Книгу присвячено правовій апологетиці й вона буде корисною для всіх, хто цікавиться питаннями християнського світогляду.

Головін С. *Библія и политика*. — К. : Книгоноша, 2015. — 144 с.

Навчальна програма «Християнська етика в українській культурі» для 5-9 класів

відтепер повністю забезпечена підручниками, схваленими для використання в загальноосвітніх навчальних закладах комісією з християнської етики Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України.

Колектив авторів підручників:

Галина Красікова, методист із базових дисциплін районного науково-методичного центру Управління освіти Деснянської районної в місті Києві державної адміністрації, учитель християнської етики, відмінник освіти України.

Ірина Сіданіч, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, управління та адміністрування Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, керівник магістерської освітньої програми «Християнська педагогіка у вищій школі».

Наталія Красікова, учитель музичного мистецтва гімназії II–III ст. «Троєщина» міста Києва, старший учитель, магістр християнської педагогіки у вищій школі.

Передплатний індекс
99864

Адреса редакції:

вул. С. Крушельницької, 71, м. Рівне, 33023, Україна
тел.: +38 0362 637976
slovo@hopetopeople.org; www.slovovchitelyu.org

